

Till
Kommunstyrelsen

Uppföljning av budget 2017 – Tertialrapport 2 med delårsbokslut per den 31 augusti 2017

Finanspolicy för kommunkoncernen Stockholms stad 2017,
dnr 189-1422/2017

Uppföljning av vård- och omsorgsboende, hemtjänst, servicehus
och dagverksamhet för år 2016, dnr 152-694/2017

Utredning om en permanent koppling för gående mellan
Katarinavägen och Stadsgårdskajen. Svar på uppdrag från
kommunfullmäktige, dnr 123-402/2017

Slutredovisning kv. Golvläggaren, AB Stockholmshem,
dnr 112-1542/2017,

Slutredovisning kv. Bjällerkransen, AB Stockholmshem,
dnr 112-1545/2017

Slutredovisning kv. Tygeln, AB Stockholmshem,
dnr 112-1543/2017

Slutredovisning kv. Töfsingdalen, AB Stockholmshem,
dnr 112-1544/2017

Stockholm Vatten AB:s bolagsordning

Stadsledningskontorets förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Delårsbokslut per den 31 augusti 2017 för Stockholms stad godkänns.
2. Förändring av indikatorer, årsmål eller ansvarig nämnd/bolagsstyrelse godkänns enligt bilaga 3 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.
3. För 2017 ska utdelningen från koncernen Stockholms Stadshus AB uppgå till 800 mnkr med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande. Stockholms Stadshus AB uppmanas att sammankalla extra bolagsstämma i enlighet med detta beslut.
4. Finanspolicy för kommunkoncernen Stockholms stad, dnr 189-1422/2017, inklusive däri angivna ramar för total extern upplåning och intern utlåning till och borgensåtagande för bolagen samt utlåning till stadens slutna redovisningsenheter fastställs enligt bilaga 6 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.
5. Kulturnämnden: stadsarkivet medges finansiering om 19,7 mnkr för e-dok för 2017. Finansiering sker genom disposition av eget kapital.
6. Uppföljning av vård- och omsorgsboende, hemtjänst, servicehus och dagverksamhet för år 2016, 152-694/2017 godkänns med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.
7. Fördelning av statsbidrag till stadsdelsnämnderna för stärkt bemanning inom den sociala barn- och ungdomsvården godkänns enligt bilaga 1 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.
8. Ansvaret för användning och prissättning av stadsinformationsytor justeras med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.
9. Redovisning av uppdraget Utredning om en permanent koppling för gående mellan Katarinavägen och

Stadsgårdskajen, dnr 123-402/2017 godkänns med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

10. Nämnderna medges medel för sociala investeringar med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.
11. Skolkostnadsersättning, från idrottsnämnden till utbildningsnämnden gällande ersättning för uthyrning av skolidrottssalar till nolltaxeföreningar, fastställs till 100 kr per timme för uthyrning av idrottssal med kodlås respektive 200 kr per timme för uthyrning av idrottssal utan kodlås. Om skolan inte har vaktmästare på plats under uthyrningen utgår ersättning endast med 100 kr per timme. De nya nivåerna gäller retroaktivt för hela 2017. Utbildningsnämnden och kulturnämnden ska gemensamt ta fram förslag om ersättning för kulturföreningars utnyttjande av skollokaler, att gälla för helåret 2017.
12. Socialnämnden ska ersätta Stiftelsen Hotellhem i Stockholm med 36 mnkr för merkostnader för boenden för nyanlända samt revidera avtalet mellan parterna utifrån detta.
13. Ansvaret för projektet ”Digitalisering av Stockholms stads överförmyndarverksamhet” överförs från överförmyndarnämnden till kommunstyrelsen m.m.
14. Slutredovisning avseende AB Stockholms hems nybyggnadsprojekt kv. Golvläggaren dnr 112-1542/2017, kv. Tygeln dnr 112-1543/2017, kv. Töfsingdalen dnr 112-1544/2017 och kv. Bjällerkransen dnr 112-1545/2017 godkänns med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.
15. Investeringsvolym om 399 mnkr för nyproduktion i AB Svenska Bostäders projekt Nybohovsbacken godkänns med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.
16. Mottagandet av de till Stockholms Stadsteater AB testamenterade medlen om cirka 1,0 mnkr av tidigare medarbetare godkänns med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

17. Stockholm Vatten AB:s korrigerig av bolagsordning §4 till formulering ”Antal aktier ska vara lägst 1 000 och högst 4 000” godkänns med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del följande.

1. Tertialrapport 2 för 2017 för Stockholms stad godkänns.
2. Nämnderna medges budgetjustering för ökade nettokostnader med 80,9 mnkr. Finansiering sker ur *Central medelsreserv: 2. Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov* i 2017 års budget.
3. Nämnderna medges budgetjustering för ökade nettokostnader för prestationsförändringar med 200,6 mnkr. Finansiering sker ur *Central medelsreserv: 3. Till kommunstyrelsens förfogande för prestationsförändringar* i 2017 års budget.
4. Nämnderna medges budgetjustering för minskade investeringsutgifter med 40,1 mnkr. Finansiering sker ur *Central medelsreserv: 4. Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda investeringsutgifter* i 2017 års budget.
5. Nämnderna medges budgetjustering för ökade nettokostnader med 10,7 mnkr. Finansieringen sker genom att omfördela för ändamålet budgeterade medel under Kommunstyrelsen m.m. i 2017 års budget.
6. Nämndernas budgetar justeras för ökade kostnader och intäkter med 282,0 mnkr för redovisade omslutningsförändringar samt för övriga omfördelningar och justeringar enligt bilaga 1 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.
7. Kommunstyrelsen beslutar för egen del, under förutsättning att kommunfullmäktige beslutar enligt ovan om justerat ansvar för användning och prissättning av stadsinformationsytor, att stadsdirektören medges rätt att fastställa framtida prisjusteringar.
8. Stockholms stad anmäls till One Planet City Challenge.

9. Utöver vad som framgår ovan avslås övriga framställningar i tertialrapport 2 från nämnderna.

Ingela Lindh
Stadsdirektör

Staffan Moberg
Ekonomidirektör

Bilagor

1. Av nämnderna begärda och av stadsledningskontoret avstyrkta/tillstyrkta budgetjusteringar samt av nämnderna redovisade omslutningsförändringar
2. Resultatprognos och prognos på investeringsplan
3. Förändring av kommunfullmäktiges indikatorer, målvärden med mera
4. Uppmaningar till stadens nämnder och anmodanden till stadens bolagsstyrelser
5. Nyckeltal
6. Finanspolicy
7. Uppföljning av vård- och omsorgsboende hemtjänst servicehus och dagverksamhet för år 2016
8. Slutredovisning kv. Golvläggaren, AB Stockholmshem, dnr 112-1542/2017
9. Slutredovisning kv. Bjällerkransen, AB Stockholmshem, dnr 112-1545/2017
10. Slutredovisning kv. Tygeln, AB Stockholmshem, dnr 112-1543/2017
11. Slutredovisning kv. Töfsingdalen, AB Stockholmshem, dnr 112-1544/2017
12. Stockholm Vatten AB:s bolagsordning
13. Utökad investeringsvolym Nybohovsbacken

Sammanfattning

Enligt stadsledningskontorets anvisningar för uppföljning av kommunfullmäktiges budget 2017 ska stadens nämnder upprätta tertiärrapport 2 med fokus på avvikelserapportering samt eventuella åtgärder för att ha en ekonomi i balans och att uppnå kommunfullmäktiges mål.

Det ekonomiska resultatet är det mått som tydligast sammanfattar stadens ekonomiska ställning. Resultatet per den 31 augusti uppgår till 2 218 mnkr (3 875 mnkr). I resultatet ingår realisationsvinster och försäljning av exploateringsfastigheter om 2 973 mnkr.

Helårsprognosen för 2017 års resultat visar efter tillstyrkta budgetjusteringar och övriga korrigeringar ett överskott om 3 102 mnkr inklusive bokförda försäljningsintäkter.

För kommunkoncernen uppgår periodens resultat till 2 747 mnkr (4 011 mnkr) efter att koncerninterna mellanhavanden räknats bort. I kommunkoncernens resultat ingår resultatet för staden, resultatet för koncernen Stockholms Stadshus AB samt resultat för stadens övriga bolag som inte ingår i koncernen Stockholms Stadshus AB.

Koncernen Stockholms Stadshus AB:s samlade resultat uppgår till 1 984 mnkr (1 380 mnkr).

Nämnderna har generellt en god budgethållning och redovisar efter resultatöverföring ett prognostiserat överskott jämfört med budget på 377 mnkr. Före resultatdispositioner prognostiseras en positiv budgetavvikelse om 258 mnkr. De nämnder som prognostiserar underskott 2017 ska vidta åtgärder för att uppnå en ekonomi i balans.

Stadsledningskontoret bedömer att staden under 2017 kommer uppnå samtliga inriktningsmål. För bolagskoncernen Stockholms Stadshus AB görs bedömningen att kommunfullmäktiges inriktningsmål i huvudsak kommer att uppnås under 2017.

Nämndernas bedömningar stämmer överlag väl överens med kommunfullmäktiges ambitionsnivå och nämnderna prognostiserar att majoriteten av de årsmål som är fastställda i budget 2017 kommer att uppnås. Några nämnder uppmanas att höja ambitionen, vidta åtgärder och se över sina målvärden för de indikatorer som inte ligger i paritet med kommunfullmäktiges årsmål. I bilaga 4

anges samtliga uppmaningar till stadens nämnder och anmodanden till stadens bolagsstyrelser.

Ärendet

Tertialrapporterna med helårsprognos utgör en del av den löpande uppföljning som kommunstyrelsen har ansvar för. Uppföljningen bygger i huvudsak på att prognostiserade avvikelser mot budget och mot verksamhetens mål redovisas och kommenteras. Syftet är att samlad information om ekonomi och verksamhet ska ge stadens ledning en helhetsbild av budgethållning, effektivitet och kvalitet i relation till beslutade mål. Underlagen utgör en viktig del i kommunstyrelsens uppsiktsplikt.

Enligt stadsledningskontorets anvisningar för uppföljning av kommunfullmäktiges budget 2017 ska stadens nämnder upprätta tertialrapport 2 med fokus på avvikelserapportering samt eventuella åtgärder för att ha en ekonomi i balans och att uppnå kommunfullmäktiges mål. Stadsledningskontoret har analyserat samtliga nämnders rapporter. Kommunfullmäktige har fastställt fyra inriktningsmål samt 26 underliggande mål för verksamhetsområden. Under respektive inriktningsmål ges en sammanfattad bedömning av nämndernas och bolagsstyrelsernas prognostiserade uppfyllelse av årsmålet.

I föreliggande ärende gör stadsledningskontoret en bedömning av uppfyllelse av verksamhetsområdesmålen för det innevarande året. Bedömningen utgår från hur nämnderna och styrelserna, i sina verksamhetsplaner, beskriver att de kommer arbeta under året för att bidra till uppfyllelse av årsmålet.

Ärendets beredning

Ärendet utgör stadens tertialrapport 2 med delårsbokslut per den 31 augusti 2017. Ärendet har beretts av stadsledningskontoret. Samtliga nämnders tertialrapporter per den 31 augusti 2017 har analyserats i förhållande till budget 2017.

Förvaltningsberättelse

Viktiga beslut och händelser under perioden

Viktiga beslut

- Riktlinjer för bostadsförsörjningen 2017-2020 har godkänts
- Stockholms stads uppdaterade regler för intagning och plats i förskoleverksamhet började gälla från och med 1/1 2017. En stor förändring är att dessa ”köregler” ska gälla oavsett regiform för att öka likvärdigheten när alla verksamheter följer samma regler
- Inom ramen för Sverigeförhandlingen har Stockholms stad beslutat att ingå avtal om finansiering och genomförande av tunnelbanans utbyggnad Älvsjö – Fridhemsplan, Roslagsbanans utbyggnad till City och utbyggnad av Spårväg Syd
- Kommunfullmäktige fattade i juni 2017 beslut om en ny uppföljningsmodell inom äldreomsorgen. Tanken med den nya modellen är att den ska rationalisera, optimera och enhetliggöra uppföljningen inom äldreomsorgen
- Beslut har fattats i ärende om allmänhetens insyn med klausul om meddelarfrihet och meddelarskydd
- Stadsdelsnämnderna samt fem facknämnder har efter återkoppling och uppmaningar från kommunstyrelsen fattat beslut om lokala handlingsplaner mot våldsbejakande extremism
- Riktlinjer för planering, genomförande och förvaltning av stadens parker och naturområden godkänns

Viktiga händelser

- Fortsatt utveckling av Skolfam, skolstöd i familjehemsvård, för att fler familjehemsplacerade barn får förutsättningar att nå kunskapsmålen i skolan
- Förstärkning till den sociala barn och ungdomsvården har skett genom *Förstärkningsteamet* som fungerar som en resurs för stadsdelsnämnderna
- Staden har tagit emot drygt 3500 nyanlända från årsskiftet fram till och med augusti, varav nästan 2700 anvisats till staden efter beslut om uppehållstillstånd. Staden bistår direkt med tillfälliga boendelösningar för de anvisade och arbetar samtidigt med strategier för en långsiktigt framgångsrik etablering för hela målgruppen
- Samverkan med polisen fortsätter att utvecklas och viktiga gemensamma lärdomar dras från såväl hanteringen efter terrorattentatet på Drottninggatan i april som pågående oroligheter och gängkriminalitet i delar av staden

- Stockholm utsågs till bästa kommun, oavsett kategori, i Fokus "Bäst att bo"-lista
- Arbetet med att implementera handlingsplanen för att förbättra arbetssituationen för socialsekreterare och biståndshandläggare pågår till och med 2018
- Allt fler unga erbjuds jobb, utbildning, praktik eller förberedande insatser inom 90 dagar. Under perioden har 92 procent av de unga erbjudits sådana insatser inom 90 dagar, vilket innebär en kraftig ökning med 16 procentenheter sedan mätningen i tertiärrapport 1
- Stockholms stads gymnasieskolor fick kvalitetsutmärkelsen Guldtrappan 2017 för det digitala förändringsarbetet. Priset delades ut i samband med konferensen Framtidens lärande.
- Vårdnadshavarna är fortsatt mycket nöjda med förskoleverksamheten och nöjdhetsgraden ökar ytterligare en procentenhet 2017 till 88 procent jämfört med 87 procent 2016. Sedan mätningarna startade 2010 har nöjdhetsgraden kontinuerligt ökat
- Staden har tagit fram en diplomutbildning för ett hbtq-kompetent och normkritiskt bemötande som erbjuds chefer och medarbetare. I dagsläget har över 700 medarbetare anmälts till utbildningen
- Ambitionsnivån för indikatorn *Brukarens upplevelse av trygghet - LSS-boende, vuxna och barn* har under flera år i följd höjts. Stadsdelsnämnderna fortsätter att uppfylla dessa högre krav, och under 2017 är det 92 procent som upplever trygghet i sitt särskilda boende

Omvärld och framtid

Utvecklingen av den svenska ekonomin har varit stark under inledningen av år 2017. Konjunkturinstitutet prognostiserar Sveriges BNP-tillväxt för detta år till 3 procent och 2,2 procent år 2018. Även konjunkturen i Stockholm utvecklas väl. Lönesumman i privat sektor ökade jämfört med motsvarande kvartal 2016 i både Stockholms län (7 procent) och stad (5,6 procent), främst inom information och kommunikation, företagstjänster samt handel och bygg. Tillväxten drivs av hushållens konsumtion och en stark exportutveckling. Nyföretagandet är starkt och det startas mer än 8 nya företag per konkurs i länet.

Stockholms befolkningsökning fortsätter. Vid halvårsskiftet 2017 uppgick stadens befolkning till 942 370 invånare. Det innebär en ökning på 6 751 invånare under det första halvåret 2017 varav hälften avser ett födelseöverskott. Det är en något större ökning jämfört med motsvarande period de två föregående åren vilket

främst beror på fler inflyttade från övriga Sverige och starkare flyttnetto mot övriga kommuner i länet. Första halvåret 2017 utgör stadens folkning 12 procent av hela rikets folkökning och 36 procent av länets folkökning. Det är ungefär i nivå med första halvåret 2015 men tydligt mer än första halvåret 2016. Även hela Stockholms län har ett starkare år i förhållande till övriga Sverige jämfört med år 2016.

En stark konjunktur och den växande befolkningen i Stockholm påverkar arbetsmarknaden positivt. I Arbetsförmedlingens prognos för länets arbetsmarknad 2017-2018 väntas sysselsättningen i Stockholms län öka med 48 000 personer. Under första halvåret 2017 har sysselsättningen ökat i länet med 22 200 personer och i staden med 8 600 personer.

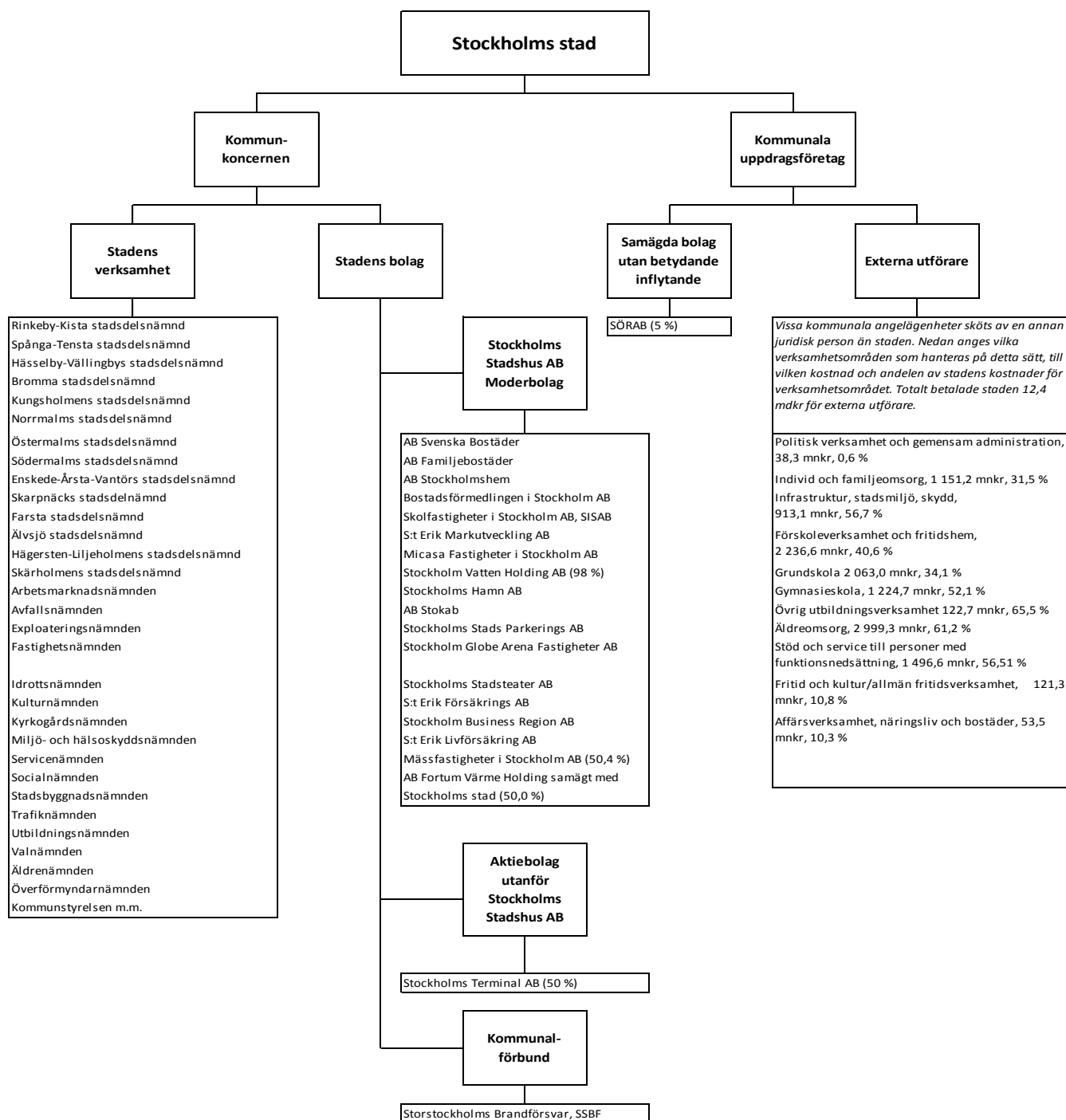
Två olika utmaningar präglar arbetsmarknaden. Många arbetsgivare upplever en ökad brist på arbetskraft samtidigt som arbetslösheten för vissa grupper är hög. För grupper med svag ställning på arbetsmarknaden är arbetslösheten fortfarande hög. Prognosen är att arbetslösheten väntas öka till följd av att många nyanlända skrivs in på Arbetsförmedlingen. Det är till stor del utrikes födda personer som är inskrivna som arbetslösa på Arbetsförmedlingen. Enligt Arbetsförmedlingens statistik är arbetslösheten för inrikes födda 3,0 procent i Stockholms län och för utrikes födda är motsvarande andel 14,3 procent.

Samtidigt är bristen på arbetskraft inom vissa branscher påtaglig. Efterfrågan på arbetskraft i Stockholm blir allt mer inriktad på personal med god utbildning. Stockholms arbetsgivare efterfrågar även arbetskraft till enklare jobb, såsom butiksbiträde, restaurangpersonal etc. men där är konkurrensen om jobben stor. Svårigheten att rekrytera arbetskraft till den offentliga sektorn är särskilt påtaglig. Den stora bristen på arbetskraft med efterfrågad kompetens riskerar att hämma utvecklingen framöver.

Organisation och styrning

I figuren nedan illustreras de verksamheter som ingår i Stockholms stads samlade kommunala verksamhet per den 1 juli 2017. I redogörelsen klassificeras de juridiska personerna enligt:

- koncernföretag med bestämmande respektive betydande inflytande
- uppdragsföretag av typen andra samägda företag respektive kommunala entreprenader

Integrerat lednings- och styrsystem

Stadens styrmodell, integrerad ledning och styrning av verksamhet och ekonomi, benämns ILS. I budgeten för varje år fastställer kommunfullmäktige inriktningsmål, mål för verksamhetsområdena, indikatorer och aktiviteter. Indikatorerna mäter måluppfyllelsen och aktiviteterna ska bidra till att målen nås. Nämnderna och bolagsstyrelserna konkretiserar kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdena genom nämnd-/bolagsmål inom ram för beslutad budget.

Kommunstyrelsens uppsiktsplikt

Uppsiktsplikt innebär enligt kommunallagen att kommunstyrelsen ska leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter. Som ett led i uppsiktsplikten har kommunstyrelsen granskat nämndernas verksamhetsplaner inklusive väsentlighets- och riskanalyser för 2017. I de fall nämnderna hade angivit för låga årsmål för indikatorer uppmanades de att återkomma med reviderade värden i syfte att säkra uppfyllelsen av kommunfullmäktiges årsmål. Kommunstyrelsen har även granskat och lämnat återkoppling till nämnderna i samband med tertialrapport 1 och tertialrapport 2.

God ekonomisk hushållning och periodens måluppfyllelse

Kommunfullmäktige har i budget 2017 beslutat om följande fyra inriktningsmål:

- Ett Stockholm som håller samman
- Ett klimatsmart Stockholm
- Ett ekonomiskt hållbart Stockholm
- Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Kommunfullmäktiges inriktningsmål utgör ramen för stadens styrning av verksamheterna. Inriktningsmålen är verksamhetsövergripande och tydliggör vad som är viktigt att nämnder och bolagsstyrelser uppfyller. Tidsperspektivet är en mandatperiod. Uppfyllelsegraden av inriktningsmålen är en förutsättning för att god ekonomisk hushållning uppnås i staden.

Kommunfullmäktiges verksamhetsmål konkretiserar inriktningsmålen för de olika verksamheter som bedrivs i staden. Tidsperspektivet är flerårigt. Målbedömningen som görs ska därför ses som en bedömning av om staden är på rätt väg och i vilken grad det aktuella årsmålet för verksamhetsmålet uppnåtts under året.

För samtliga verksamhetsmål finns ett antal indikatorer med årsmål. Årsmål för indikatorerna sätts utifrån läge, förutsättningar och ambitionsnivå. Bedömningen av måluppfyllelsen grundas på en sammanvägning av de indikatorer som valts, de aktiviteter som genomförts under året samt nämndernas analyser för respektive verksamhetsmål.

Utifrån indikatorernas utfall har en bedömning av kommunfullmäktiges verksamhetsmål gjorts och den samlade bedömningen är att staden kommer att uppfylla kraven för en god ekonomisk hushållning för helåret 2017.

Uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål

I tabellen nedan illustreras den samlade bedömningen av hur nämnder och bolagsstyrelser prognostiserar sin måluppfyllelse för helår 2017 avseende kommunfullmäktiges inriktningsmål och mål för verksamhetsområdena. Mer detaljerade måltexter finns senare i ärendet.

KFs inriktningsmål/verksamhetsmål	Kommunkoncernens måluppfyllelse
1. Ett Stockholm som håller samman	Helt
1.1 Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor	Delvis
1.2 Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla	Helt
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Delvis
1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo	Helt
1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla	Helt
1.6 Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande	Helt
1.7 Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet	Helt
2. Ett klimatsmart Stockholm	Helt
2.1 Energianvändningen är hållbar	Delvis
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	Helt
2.3 Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning	Helt
2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva	Delvis
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Helt
2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund	Helt
3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm	Helt
3.1 Stockholm är en världsledande kunskapsregion	Helt
3.2 Stockholm är en företagsvänlig stad	Helt
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Helt
3.4 I Stockholm är det enkelt att utbilda sig genom hela livet	Helt
3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar	Helt
4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm	Helt
4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika	Helt
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Delvis
4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering	Helt
4.4 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention	Helt

4.5 Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld	Helt
4.6 Stockholm är en tillgänglig stad för alla	Helt
4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande	Helt
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	Helt

Finansiella mål för staden

Staden har satt upp finansiella mål för att garantera en gynnsam ekonomisk utveckling över tid. Samtliga finansiella mål beräknas att uppfyllas 2017.

Stadens nettokostnader i förhållande till skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning

Måttet fastställer att stadens nettokostnader i ett långsiktigt perspektiv inte får vara större än skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning. Kortsiktigt kan även finansnettot användas för att finansiera verksamhetens nettokostnader. För perioden utgör verksamhetens nettokostnader 96 procent av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning. Inklusive finansnettot utgör nettokostnaderna 92 procent. Målet är därmed uppfyllt på kort och lång sikt. Under den senaste femårsperioden har nettokostnadernas andel av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning vid tertialbokslutet ökat från 94 till 96 procent.

Soliditet

Soliditet mäter hur stor del av stadens tillgångar som är finansierade av eget kapital. Måttet räknas inklusive pensionsskulden, som enligt gällande regler delvis ligger utanför balansräkningen. Målet är att soliditeten långsiktigt inte ska understiga 34 procent. Kortsiktigt kan värdet sjunka till 30 procent. Soliditeten uppgår i delårsbokslutet till 37 procent och målet är därmed uppfyllt. Soliditeten har de senaste fem åren vid delårsbokslutet legat stabilt på minst 36 procent.

Kapitalkostnadernas andel av nettodriftkostnaderna

En ökad investeringsvolym innebär ökade driftkostnader i form av avskrivningar och ränta. För att bevaka att dessa kostnader inte tar en allt större del av stadens totala nettodriftkostnader har ett mål satts upp att dessa kostnader högst får utgöra 7 procent av stadens nettokostnader. I delårsbokslutet 2017 uppgår kapitalkostnadernas andel av nettodriftkostnaderna till 6 procent. Målet är därmed uppfyllt. Under den senaste femårsperioden har andelen gått ned något beroende på lägre ränta.

Budgetföljsamhet efter och före tekniska justeringar

En god budgetföljsamhet är en förutsättning för en fungerande ekonomistyrning och därmed god ekonomisk hushållning. Budgetföljsamhet mäter hur väl den ekonomiska styrningen fungerar mot givna förutsättningar i budgeten.

För nämnderna görs uppföljningen för driftbudgeten inklusive kapitalkostnader, resultatenheternas resultat och kommunstyrelsens tekniska justeringar, budgetjusteringar och resultatöverföringar. Målet för budgetföljsamheten är att den efter och före tekniska justeringar inte får överskrida 100 procent. Nämndernas prognos utgör 99 procent av budget och målet är därmed uppfyllt.

Mål nämndernas prognossäkerhet tertialrapport 2

Prognossäkerheten beskriver förmågan att bedöma avvikelser och att vidta åtgärder för att hålla given budget. Prognossäkerheten mäts som avvikelsen mellan årets prognoser och utfall, inklusive kapitalkostnader, resultatenheternas resultat och kommunstyrelsens tekniska justeringar. Måluppfyllelsen bedöms först i årsbokslutet.

Måluppfyllelse Tertialrapport 2 2012-2017

%	2017	2016	2015	2014	2013	2012
Nettokostnader/skatteintäkter, utjämning, generella statsbidrag	96	97	97	96	95	94
Soliditet inklusive pensionsskuld	37	37	36	36	36	36
Kapitalkostnadernas andel av nettodriftkostnaderna	6	6	6	6	6	7

Periodens resultat för kommunkoncernen

Periodens resultat efter skatter och finansiellt resultat för kommunkoncernen uppgår till 2 747 mnkr (4 011 mnkr), efter att koncerninterna mellanhavanden, inklusive utdelning har räknats bort. I kommunkoncernens resultat ingår resultatet för staden, resultatet för koncernen Stockholms Stadshus AB samt resultatet för stadens övriga bolag som inte ingår i koncernen Stockholms Stadshus AB. Periodens resultat för koncernen Stockholms Stadshus AB uppgår till 1 581 mnkr (1 317 mnkr). Periodens resultat efter finansiellt resultat för koncernen Stockholms Stadshus AB uppgår till 1 984 mnkr (1 596 mnkr).

Periodens resultat för staden

Periodens resultat för staden uppgår till 2 218 mnkr (3 875 mnkr). Realisationsvinster och försäljning av exploateringsfastigheter utgör 2 973 mnkr av resultatet. Bland annat har markförsäljningar skett i Botkyrka kommun och exploateringsfastigheter har avyttrats i

Hagastaden. Om samtliga engångsintäkter från försäljning exkluderas uppgår resultatet till – 755 mnkr.

Huvudorsaken till det negativa resultatet är att Sverigeförhandlingarna avseende kommunikationer och bostadsbyggande har slutförts. För att täcka Stockholms åtagande om medfinansiering har därför en avsättning gjorts på 2 979 mnkr. Posten är att betrakta som jämförelsestörande vid jämförelser mot tidigare år. Denna exkluderad uppgår resultatet till 2 224 mnkr (1 646 mnkr)

Verksamheterna beräknas lämna ett överskott om 377 mnkr varav 64 mnkr avser stadsdelsnämnderna och 313 mnkr avser facknämnderna.

Egenfinansieringsgraden i tertialrapport 2 2017 uppgår till 186 procent¹ av investeringarna. I tertialrapport 2 2016 var egenfinansieringsgraden 203 procent. Den något mindre egenfinansieringsgraden beror på ett lägre resultat.

Periodens resultat för staden

Mnkr	2017 T2	2016 T2
Periodens resultat	2 218	3 875
Avgår reavinster*	-2 973	-2 229
Tillkommer jämförelsestörande poster	2 979	0
<i>Resultat exklusive reavinster</i>	<i>2 224</i>	<i>1 646</i>

Avstämning mot balanskravet

En avstämning mot balanskravet ska göras enligt kommunallagens krav på en ekonomi i balans 8 kapitlet 4§. Syftet med balanskravet är att visa att en kommun inte lever över sina tillgångar.

Realisationsvinster och andra försäljningsintäkter av engångskaraktär ska därför frånräknas resultatet. Vid avstämning mot kommunallagens krav på ekonomi i balans kan dock inkomster från exploateringsfastigheter räknas med vilket gjorts nedan. Stadens resultat justerat för exploateringsfastigheter visar då att staden uppfyller kravet på en ekonomi i balans då balanskravsresultatet är positivt med 976 mnkr (3 631 mnkr).

Huvudorsaken till resultatförsämringen jämfört med tidigare år är stadens åtagande om 2,9 mdkr avseende medfinansiering inom

¹ Egenfinansieringsgraden är räknad enligt hur stor del av investeringsutgifterna som täcks av försäljningsinkomster samt av tillfört från den löpande verksamheten.

ramen för Sverigeförhandlingen. Posten är att betrakta som jämförelsestörande.

Mnkr

Periodens resultat	2 218
Avgår jämförelsestörande intäkter	-1 242
Periodens balanskravsresultat	976

Budgetavräkning

Totalt prognostiserar stadsdelsnämnder och facknämnder ett överskott om 377 mnkr inklusive reglering mot resultatfonder. I tertialrapport 2 2016 var motsvarande prognos ett överskott på 301 mnkr.

Den budgeterade utdelningen om totalt 1,2 mdkr från Stockholms Stadshus AB kan genom beslut av kommunfullmäktige i samband med tertialrapport 2, helt eller delvis, återredovisas till Stockholms Stadshus AB. I samband med tertialrapport 2 återredovisas 400 mnkr av den budgeterade utdelningen från Stockholms Stadshus AB.

Personalkostnaderna för staden har ökat med 6,9 procent i förhållande till motsvarande period föregående år. Antal helårsarbetare har ökat med 1 414. Ökningstakten har avtagit i jämförelse med i tertialrapport 2 2016. Arbetsgivaravgifter för stadens personal beräknas ge ett litet överskott.

Skatteintäkter, utjämning och generella statsbidrag beräknas totalt ge ett överskott mot budget på drygt 100 mnkr. Skatteunderlaget i Stockholm ökar snabbare än i övriga riket vilket ger högre skatteintäkter, men innebär samtidigt att Stockholms avgift till inkomstutjämningen ökar. Stadens nettotillgångar har ökat beroende på stora försäljningsinkomster vilket beräknas ge ett cirka 100 mnkr högre räntenetto än budgeterat.

Pensioner

Kostnader för pensioner i resultaträkningen uppgår till 1 643 mnkr inklusive finansiella poster (1 453 mnkr). Beräknade pensionsavgifter, som utgör en procentuell andel av lönesumman för den aktiva personalen, har sammanlagt ökat med 13 procent. Orsaken är löne- och personalökningar. Förändringen av pensionsskulden beräknas bli stor i jämförelse med 2016. Sammanlagt ger pensionskostnaderna ett litet underskott gentemot budget. Lokala pensionsbestämmelser utöver det kommunala pensionsavtalet, KAP-KL, ingår i pensionsskulden. Även den

latent efterlevandepensionen ingår. Ett nytt avgiftsbestämt pensionsavtal, AKAP-KL gäller för anställda födda 1986 eller senare. Övriga personalgrupper sorterar även fortsättningsvis under det gamla avtalet, KAP-KL.

Ansvarsförbindelsen för pensionsavsättningen intjänad till och med 1997 uppgår till 17 037 mnkr inklusive löneskatt, en minskning med 300 mnkr jämfört med årsskiftet. En fortsatt minskning av ansvarsförbindelsen är väntad under åren framöver. Pensionsavsättningarna säkras i stadens tillgångar.

Kommunkoncernens investeringsverksamhet

Kommunkoncernens bruttoinvesteringar uppgår under perioden till 10 221 mnkr (8 798 mnkr). Bruttoinvesteringarna för koncernen Stockholms Stadshus AB uppgår under perioden till 6 571 mnkr (6 131 mnkr).

Bruttoinvesteringarna består främst av nyproduktion av bostäder, infrastruktur som hamnar och va-verksamhet samt förvärv av mark och fastigheter. Med pågående nyanläggningar menas investeringar i anläggningstillgångar av väsentligt värde som är under uppförande, men ännu inte färdigställda.

Stadens investeringar uppgår under perioden till 3 771 mnkr (3 023 mnkr), vilket är en ökning med 748 mnkr i jämförelse med samma period föregående år. Investeringsinkomster för perioden uppgår till 9 mnkr (46 mnkr).

Stadens investeringar

I stadens investeringsstrategi delas investeringar upp i två typer. Nya investeringar är framtidsinriktade investeringar, som medför större nytta än som finns i dag, benämns strategiska investeringar. Reinvesteringar, som genomförs för att bibehålla nyttan investeringen har i dag, benämns ersättningsinvesteringar. Dessa ska alltid genomföras med egna medel. Av periodens investeringar är drygt hälften, 2 617 mdkr, strategiska investeringar medan 1 154 mdkr utgörs av ersättningsinvesteringar och planerat underhåll.

De beloppsmässigt största projekten under året har varit ombyggnaden av Slussen, Årstastråket, Hagastaden och renoveringen av Sergels torg.

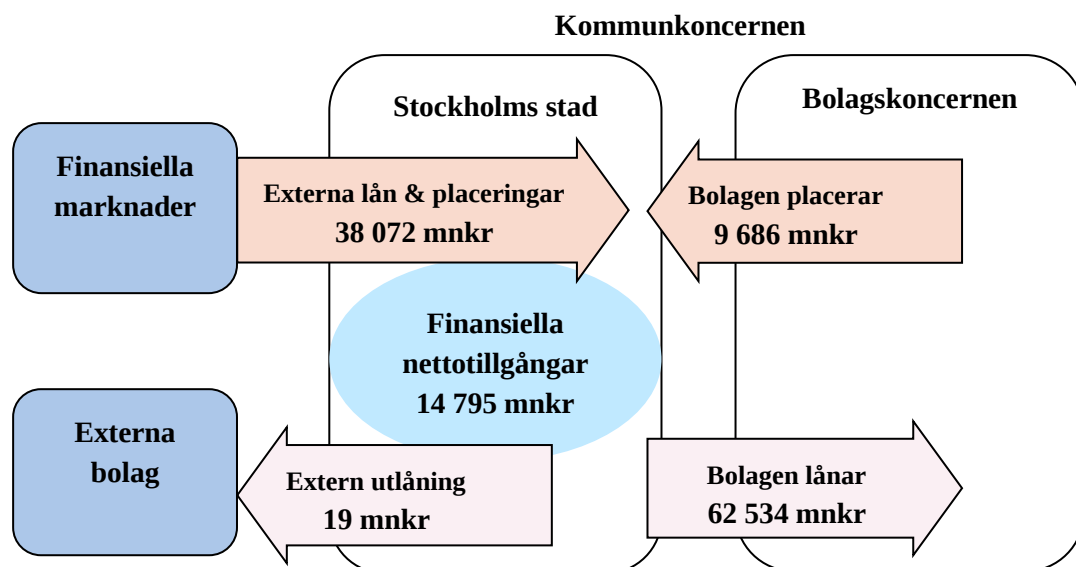
Trots den historiskt höga investeringsvolymen är utfallet lägre än budgeterat. Det är många enskilda objekt som sammanlagt ger

upphov till avvikelsen. Förskjutningar i tid har skett av till exempel bostadsbyggande Hjorthagen och Årstafältet.

Investeringar nettoutgifter per nämnd (mnkr)

Nämnd	Budget 2017	Utfall T2	Prognos 2017
Kommunstyrelsen m.m.	-2	0	-2
Servicenämnden	-1	-1	-1
Stadsdelsnämnderna	-331	-109	-336
Arbetsmarknadsnämnd	-5	-5	-6
Exploateringsnämnden	-3 806	-2 269	-3 806
Fastighetsnämnden	-1 758	-705	-1 414
Idrottsnämnden	-48	-18	-48
Kulturnämnden totalt	-30	-4	-15
Kyrkogårdsnämnden	-64	-41	-68
Miljö- o hälsoskyddsnämnden	-1	-1	-1
Socialnämnden	-5	-1	-2
Stadsbyggnadsnämnd	-3	-1	-3
Trafiknämnden	-1 351	-557	-1 167
Utbildningsnämnden	-110	-48	-110
Äldrenämnden	-22	-3	-5

Kommunkoncernens finansiella ställning

Kommunkoncernen Stockholms stad hade den 31 augusti 2017 en extern skuldportfölj om 38 071,8 mnkr (36 308,3). Den externa skuldportföljen har under året ökat med 1 763,5 mnkr. Ökningen i skuldportföljen beror på en fortsatt hög investeringsnivå i kommunkoncernen. Investeringarna består i likhet med föregående år främst av byggnation av bostäder, skolor samt infrastrukturprojekt.

Kommunkoncernens interna mellanhavanden i mnkr

	Interna köp som har eliminerats	Intern försäljning som har eliminerats	Interna fordringar, exkl. koncernkontot som har eliminerats	Interna skulder, exkl. koncernkontot som har eliminerats
Kommunkoncernen	2 581,6	2 581,6	3 484,4	3 484,4

Medarbetarna

Sjukfrånvaro

Staden använder två metoder för att mäta sjukfrånvaro. Dels mäts sjukfrånvaron enligt det lagstadgade kravet, dels enligt en stadsintern definition i indikatorn *Sjukfrånvaro*. Sjukfrånvaron enligt de lagstadgade kraven ger en god ögonblicksbild av nivån på sjukfrånvaron och är jämförbar med andra kommuner och landsting. Sjukfrånvaron enligt stadens egen mätmetod ger en bättre bild av utvecklingstrenden och är därför ett bättre underlag för uppföljning och analys.

När inte annat anges är uppgifterna för sjukfrånvaron i stadens redovisningar framtagna enligt stadens egen mätmetod. Den lagstadgade redovisningen av sjukfrånvaron utgår från en delvis

annan beräkningsgrund än stadens interna mätmetod. Stadens metod ställer sjukfrånvaron i relation till avtalad arbetstid. Den lagstadgade redovisningen ställer sjukfrånvaron i relation till ordinarie arbetstid, vilket innebär att frånvaro utan lön till exempel vid föräldraledighet eller tjänstledighet inte ingår. Att frånvaro utan lön exkluderas gör att ordinarie arbetstid blir lägre än den arbetstid som räknas med i stadens interna mätmetod. Följden blir att sjukfrånvaro enligt den lagstadgade redovisningen blir högre än stadens sjukfrånvaroindikator.

Sjukfrånvaro i procent av ordinarie arbetstid, enligt den lagstadgade redovisningen

	<i>Jan – aug 2017</i>	<i>Jan – aug 2016</i>
Kvinnor	7,3	7,9
Män	4,3	4,6
Yngre än 30 år	5,2	5,5
30–49 år	6,3	6,9
Äldre än 49 år	7,2	7,7
Totalt	6,5	7,1

Sjukfrånvaron i relation till ordinarie arbetstid uppmättes för perioden januari till augusti 2017 totalt till 6,5 procent, vilket är 0,6 procentenheter lägre jämfört med samma period året innan. Sjukfrånvaron har minskat i samtliga redovisade grupper. Störst minskning av sjukfrånvaron har skett i åldersgruppen 30–49 år samt i gruppen kvinnor, där minskningen var 0,6 procentenheter i båda grupperna. I gruppen män samt yngre än 30 år har sjukfrånvaron minskat med 0,3 procentenheter vardera jämfört med samma period 2016. I åldersgruppen äldre än 49 år minskade sjukfrånvaron motsvarande 0,5 procentenheter. Långtidssjukfrånvaron, det vill säga den andel av total sjukfrånvaro som varat 60 dagar eller mer, ökade. Från januari till augusti 2017 uppmättes långtidssjukfrånvaron till 52,4 procent. Vid en jämförelse med samma period år 2016 var det en ökning med 0,9 procentenheter.

Sjukfrånvaro, enligt stadens egen mätmetod, tertial 2 år 2017

	<i>Utfall</i> <i>tertia 2 2017</i>	<i>Prognos helår²:</i>
Totalt, hela staden	6,5 % (aug 16 – jul 17)	6,4 %

Medarbetarna i siffror

I slutet av augusti 2017 var totalt 42 934 anställda i Stockholms stad. Av dessa var 40 038 månadsavlönade anställda i stadens förvaltningar och 2 896 var anställda i stadens bolag.

Antal månadsavlönade som slutat i staden per avgångsorsak, jan-aug 2017 och jan-aug 2016

<i>Avgångsorsak</i>	<i>Jan-aug 2017</i>	<i>Jan-aug 2016</i>
Tidsbegränsad anställning upphör	3 369 (50 %)	3 262 (52 %)
Slutat på egen begäran	2 619 (39 %)	2 326 (37 %)
Pension (ålderspension, avtalspension samt sjukersättning tillsvidare)	665 (10 %)	633 (10 %)
Övriga*	43 (1 %)	68 (1 %)
Totalt	6 696 (100 %)	6 289 (100 %)

*Övriga inkluderar: Verksamhetsövergång – ej avknoppning, Avliden, Enligt arbetsgivarens beslut, Uppsägning efter avslutad rehabprocess samt Arbetsbrist

Den vanligaste avgångsorsaken bland de som slutat arbeta inom staden under perioden januari till augusti 2017 är att tidsbegränsat arbete upphört, andelen som slutat av den orsaken minskade med 2 procentenheter jämfört med samma period 2016. Andelen som slutat på egen begäran under perioden ökade med 2 procentenheter jämfört med året innan. Andelen pensionsavgångar av det totala antalet avgångar var oförändrat jämfört med samma period 2016.

Kommunfullmäktiges inriktningsmål

Kommunfullmäktiges inriktningsmål utgör ramen för stadens styrning av verksamheterna. Inriktningsmålen är verksamhetsövergripande och tydliggör vad som är viktigt att nämnder och bolagsstyrelser uppfyller. Tidsperspektivet är en mandatperiod. Uppfyllelsegraden av inriktningsmålen är en förutsättning för att god ekonomisk hushållning uppnås i staden.

Kommunfullmäktiges verksamhetsmål konkretiserar inriktningsmålen för de olika verksamheter som bedrivs i staden. Tidsperspektivet är flerårigt. Målbedömningen som görs ska därför ses som en bedömning av om staden är på rätt väg och i vilken grad det aktuella målet uppnåtts under året än om det långsiktiga verksamhetsmålet faktiskt har uppnåtts.

För majoriteten av alla verksamhetsmål finns ett antal indikatorer och för varje indikator har satts ett årsmål. Bedömningen av måluppfyllelsen grundas på en sammanvägning av de indikatorer som valts samt nämndernas analyser för respektive verksamhetsmål. Årsmål för indikatorerna sätts utifrån läge, förutsättningar och ambitionsnivå och utifrån vilken nivå som ska uppnås för respektive år.

Ett Stockholm som håller samman

Stockholm är en stad som får alla att växa. Här har alla barn och vuxna framtidstro och möjligheter att förverkliga sina liv. Stockholm är en sammanhållen stad som sjuder av liv och rörelse i alla stadens delar. Den offentliga välfärden är en grund för livskvalitet och trygghet för stockholmarna under livets alla skeden.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för inriktningsmålet kommer att uppnås helt under 2017. Bedömningen baseras på att fem av sju underliggande verksamhetsmål prognostiseras uppnås och två prognostiseras att uppnås delvis. För bolagskoncernen Stockholms Stadshus AB görs bedömningen att inriktningsmålet kommer att uppfyllas under året.

Alla barn i Stockholm har goda och jämlika livschanser. Alla barn ska ha lika goda möjligheter oavsett bakgrund. Stadens verksamheter ska bidra till att skapa uppväxtvillkor som ger alla barn samma chans och därigenom värnar barnets rättigheter. Satsningar på att ytterligare höja och värna kvaliteten i skola och förskola är grundläggande för att uppnå målsättningen.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås delvis under 2017. Bedömningen grundas på att 22 av 26 nämnder prognostiserar att målet uppnås, 4 nämnder, varav en är utbildningsnämnden, prognostiserar att målet kommer uppnås delvis samt att årsmålet för 9 av kommunfullmäktiges 19 indikatorer uppfylls eller bedöms uppnås delvis. Utbildningsnämndens bedömning har stor tyngd i stadsledningskontorets bedömning av måluppfyllelsen. Utbildningsnämnden har vidtagit åtgärder i enlighet med uppmaningarna i tertialrapport 1.

För målet finns 19 av kommunfullmäktige beslutade indikatorer. En indikator mäter andel barn som lever i familjer som har ekonomiskt bistånd, åtta av indikatorerna är riktade mot förskoleverksamheten i staden och resterande elva indikatorer är kopplade till grund- och gymnasieskoleverksamheten samt fritidshem.

Förskoleverksamhet

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet förskola kommer att uppnås helt. Det grundar sig på stadsdelsnämndernas bedömning av målet, att tre av kommunfullmäktiges åtta indikatorer uppnås helt eller prognostiseras att uppnås helt och utbildningsnämndens bedömning. Utbildningsnämnden utgår i sin bedömning från en sammanställning av förskoleundersökningen, stadsdelsnämndernas kvalitetsredovisningar samt skolinspektionens granskning 2016. Stadsdelsnämnderna har därutöver bedömt att de i huvudsak kommer att uppnå sina egna nämndmål och nämndindikatorer samt de aktiviteter de föresatt sig i sina verksamhetsplaner. Tre stadsdelsnämnder bedömer att de endast uppnår målet delvis. Bakgrunden är främst svårigheterna att uppnå målet med andel förskollärare i verksamheten.

Utbildningsnämnden stödjer stadsdelsnämnderna i arbetet med måluppfyllelsen och för att öka likvärdigheten samt förstärka det systematiska kvalitetsarbetet i förskolan. Nämnden har också ett stadsövergripande ansvar för kompetensförsörjningen i förskolan och samordningen av stadens fleråriga satsning på vidareutbildning av barnskötare till förskollärare, barnskötarutbildning på Midsommarkransens gymnasium och rekryteringsutbildningen för blivande förskolechefer. Nämnden har ett ansvar att följa upp den kommunala förskoleverksamheten utifrån de nationella målen i läroplanen. Det innebär bland annat att nämnden årligen sammanställer en kvalitetsredovisning till kommunfullmäktige som utgår från stadsdelsnämndernas kvalitetsredovisningar. Den

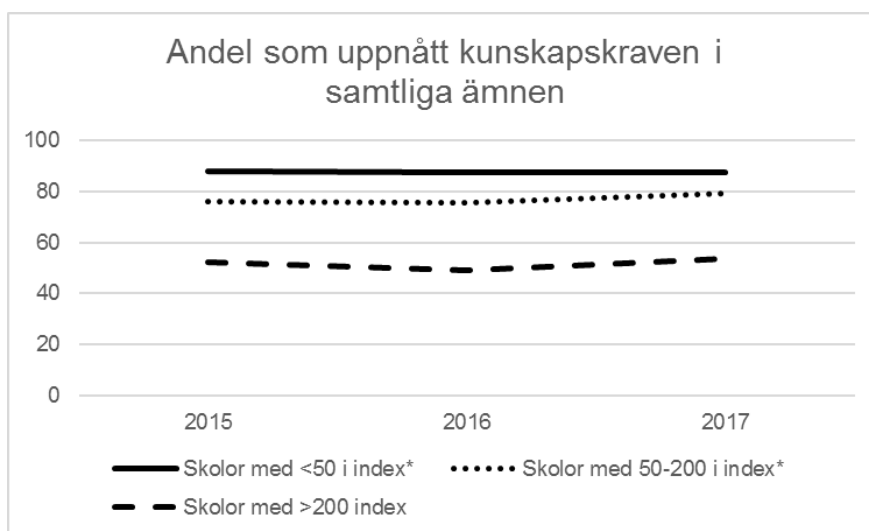
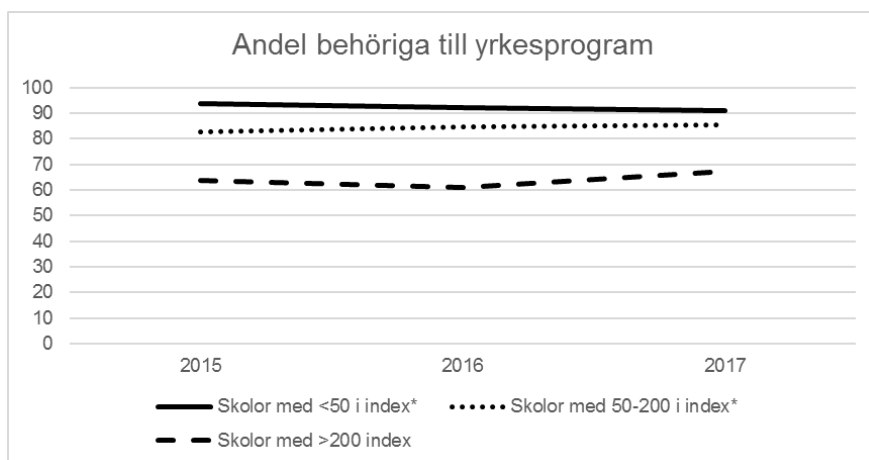
samlade kvalitetsredovisningen visar att måluppfyllelsen är hög vilket även bekräftats av vårdnadshavarnas bedömning i förskoleundersökningen. Redovisning för fristående förskolor sker endast i samband med verksamhetsberättelse 2017.

Grundskola och grundsärskola

Grundskolorna i Stockholms stad uppvisar förbättringar avseende betygsresultaten i årskurs 9. Det officiella utfallet för indikatorn *Andel behöriga till nationella program exklusive nyinvandrade och elever med okänd bakgrund* publiceras inte förrän senare i höst då Skolverket har bearbetat statistiken. Utbildningsnämnden mäter dock även denna indikator inklusive nyinvandrade och elever med okänd bakgrund, som visar att utfallet ligger på 84,8 procent, att jämföra med 82,4 procent året innan. Det är en markant förbättring jämfört med 2016. Positivt är att indikatorn *Andelen elever i årskurs 9 som uppnått målen i alla ämnen* har stigit till 78,3 procent, vilket är det högsta utfallet sedan före 2007. Utfallen når emellertid fortfarande inte riktigt upp till årsmålen, vilket gör att stadsledningskontorets bedömning av måluppfyllelsen blir delvis.

Även skillnaderna mellan skolor har minskat jämfört med 2016, vilket tydliggörs i nedanstående figurer, där resultaten redovisas för skolor utifrån socioekonomiskt index. I diagrammen framgår att gapet mellan de tre grupperingarna av grundskolor har minskat mellan 2016 och 2017. Det är framför allt förbättringen i resultat hos skolor med högre socioekonomiskt index som påverkar bilden. Samtidigt konstaterar stadsledningskontoret att skolor med de allra bästa resultaten uppvisar en något nedåtgående trend för åren 2015-2017, även om utfallet för *Andelen elever i årskurs 9 som uppnått målen i alla ämnen* är något högre 2017 jämfört med föregående år. En förklaring till detta kan ligga i att fördelningen av nyanlända elever på skolorna har förändrats, exempelvis genom strategin att alla grundskolor ska ta emot nyanlända elever, och att elever i högstadiet ska gå i förberedelseklass i innerstad eller närförort.

	Andel behöriga till yrkesprogram			Andelen elever i årskurs 9 som uppnått målen i alla ämnen			Genomsnittligt meritvärde (17 ämnen)		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Skolor med <50 i index*	93,9	92,1	91	88	87,3	87,4	256	267	260
Skolor med 50-200 i index*	82,9	84,6	85,5	76,1	75,3	79,3	235	236	240
Skolor med >200 index	63,6	61,2	67,2	52,3	49,3	53,6	192	185	195

Skillnaderna mellan pojkar och flickor i årskurs 9 är fortfarande tydliga, men något mindre framträdande jämfört med 2016. Flickornas resultat har förbättrats de senaste två åren samtidigt som pojkarnas legat kvar på ungefär samma nivå. Det fortsätter att vara pojkar i socioekonomiskt utsatta områden som har de sämsta resultaten i årskurs 9. Samtidigt lyfter utbildningsnämnden fram att det också finns relativt stora skillnader mellan flickors resultat i skolor med goda socioekonomiska förutsättningar respektive de med sämre förutsättningar.

Gymnasieskola och gymnasiesärskola

Gymnasieskolan uppvisar en förbättring av resultatet avseende andel elever som erhåller examensbevis. Utfallet 2017 ligger på 84 procent, att jämföra med 82 procent 2016. Inom detta mått syns också en viss minskning i differensen mellan skolors resultat, då skolor med de lägsta andelarna elever med examensbevis har förbättrat sina utfall något. Vidare minskar skillnaden mellan pojkar och flickor något, för pojkarnas del ökade andelen examensbevis med fyra procentenheter medan flickornas andel var konstant.

Utvecklingsarbetet inom gymnasieskolan fortsätter, bland annat har en handlingsplan tagits fram för att kommunicera fördelar och möjligheter med att välja yrkesprogram. En organisationsöversyn av utbudet inom språkintröduktion är påbörjad och gymnasieskolorna ska ta fram en uppdaterad elevhälsoplan för läsåret 2017/2018.

Från och med 2017 examineras gymnasiesärskoleelever för första gången enligt det nya regelverket för gymnasiesärskolan, Gys13. Under läsåret 2016/2017 har sex gymnasiesärskoleråd genomförts, som bland annat har arbetat med att stärka övergången mellan grund- och gymnasieskolan samt haft fokus på utveckling av det systematiska kvalitetsarbetet.

Indikatorer (T=totalt, K=Kvinnor, M=Män)

Indikator	KF:s årsmål	Utfall T1			Utfall T2			Helt/delvis/ ej uppfyllt	Kommentar
		T	K	M	T	K	M		
Andel barn som lever i familjer som har ekonomiskt bistånd	3,1%				2,7%			Helt	
Andel elever i årskurs 6 som uppnått målen i alla ämnen	83%				81,5%	84,7%	78,5%	Delvis	Har sjunkit från 82,4% 2016
Andel elever i årskurs 8 som känner sig trygga i skolan	87%	84 %	88 %	81 %	84%	81%	88%	Delvis	Har stigit från 82% 2016
Andel elever i årskurs 9 som uppnått målen i alla ämnen	80%				78,3%	82,8%	74,4%	Delvis	Har stigit från 74,4% 2016 och är det högsta utfallet på minst 7 år
Andel gymnasieelever som är trygga i skolan	95%	88 %	88 %	88 %	88%	88%	88%	Delvis	Har sjunkit från 90% 2016
Andel förskollärare av totalt antal anställda	41%	38,9 %	37 %	2 %	39,5%	37%	2%	Delvis	Samma nivå som 2016
Antal barn per grupp	16	16			14,9			Helt	Samma nivå som 2016
Antal förskolebarn per anställd (årsarbetare)	4,9	5,1			5			Delvis	Ökat från 4,9 2016

Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla. För att förebygga sociala problem ska stadens verksamheter fokusera på det förebyggande arbetet och tidiga insatser. Den sociala barn- och ungdomsvården och missbruksvården ska förstärkas och socialsekreterarnas arbetssituation förbättras. Insatser mot hemlöshet ska stärkas och stadens handlingsplan för utveckling av socialpsykiatri ska genomföras.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2017. Bedömningen grundas på att 22 av 23 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för sex av kommunfullmäktiges sju indikatorer bedöms uppnås helt och en bedöms uppnås delvis. Spånga-Tensta stadsdelsnämnd uppmanas att intensifiera arbetet för att nå måluppfyllelse under året.

Stadsledningskontoret konstaterar att indikatorn *Andel barn och ungdomar som varit aktuella för insatser inom individ- och familjeomsorgen och som inte är aktuella 12 månader efter avslutad insats* uppgår till 81 procent vilket inte är i paritet med kommunfullmäktiges årsmål på 84 procent. I nämndernas rapportering i tertialrapport 2 konstateras att resultatet fortsatt har försämrats sedan verksamhetsberättelsen 2016 och andelen pojkar som återaktualiseras är högre än andelen flickor. Stadsledningskontoret uppmanar stadsdelsnämnderna Farsta, Hägersten-Liljeholmen, Spånga-Tensta och Södermalm att utveckla sina analyser samt vidta åtgärder för att bidra till kommunfullmäktiges måluppfyllelse.

Stadsledningskontoret konstaterar att stadens nämnder genomför en rad olika aktiviteter under året som bedöms bidra positivt till utvecklingen inom området och måluppfyllelsen. Det förebyggande och uppsökande arbetet för att tidigt upptäcka barn och unga i riskzon har prioriterats, i den interna samverkan och med externa aktörer. Sociala insatsgrupper (SIG) och Pilotprojekt skola och socialtjänst (PPSS) utgör goda exempel på samverkansarbete som syftar till att kunna ge utsatta målgrupper ett tidigt, koordinerat stöd.

Nämnderna erbjuder utbildningar för att stärka föräldrar, familjer, medarbetare inom staden och andra professionella. Utveckling av stadens familjehemsvård har fortsatt bland annat genom utbildning och kvalitetssäkring vid matchning av familjehemmen, för att de ska få det stöd de behöver för att klara sina uppdrag.

Samarbetet med brukar- och intresseorganisationer inom socialpsykiatrin har fortsatt att utvecklas bland annat genom Peer Support, där personer med egna erfarenheter bidrar till verksamhetens utveckling. Nämndernas arbete med att öka klienternas motivation och delaktighet inom vuxna missbruk bedöms bidra positivt till att andelen insatser som avslutas enligt plan inom vuxna missbruk ökar.

Staden har under tertialet levt upp till tak över huvudet garantin (TÖG). Hemlösa har erbjudits hjälp- och stödinsatser och en väg till ett stabilt och självständigt boende.

Arbetet med stadens sociala investeringar fortsätter och de första projekten som beviljats medel är under uppstart. Ett exempel är Framtid Stockholms filial i Järva. Verksamheten kan genom en lokalisering i Järva snabbare och enklare erbjuda kontakt med områdets barn och ungdomar i riskzon och deras familjer.

Under perioden har staden arbetat med att ta fram ett koncept kring det sociala stödet som ska erbjudas alla nyanlända i staden för att underlätta etableringen. Kommunstyrelsen och arbetsmarknadsnämnden har tillsammans med socialnämnden utvecklat innehållet för en ändamålsenlig samhällsinformation och vägledning för målgruppen.

Indikatorer (T=totalt, K=Kvinnor, M=Män)

Indikator	KF:s årsmål	Utfall T2			Helt/delvis /ej uppfyllt	Kommentar
		T	K	M		
Andel barn och ungdomar som varit aktuella för insatser inom individ- och familjeomsorgen och som inte är aktuella 12 månader efter avslutad insats	84 %	81 %	85 %	78 %	Delvis	9 av 14 nämnder bedömer att målet uppfylls helt. 5 nämnder bedömer att målet uppfylls delvis. Skillnaden mellan pojkar och flickor behöver analyseras vidare.
Andel insats/insatser avslutade enligt plan inom vuxna missbruk	35 %	51 %	61 %	47 %	Helt	14 av 14 nämnder prognostiserar att målet uppfylls helt. Analysen av skillnaden mellan kvinnor och män behöver utvecklas vidare.

Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar. Det offentliga rummet ska ha hög kvalitet med inbjudande och levande parker, gator och torg. Trafiksäkerheten ska höjas. Det brottsförebyggande arbetet ska förstärkas, med särskilt fokus på gatuvåld, sexuella trakasserier och organiserad brottslighet. De lokala utvecklingsprogrammen ska implementeras och det engagemang som finns i lokalsamhället ska tas till vara.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås delvis under 2017. 27 av 30 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt och årsmålet för fyra av kommunfullmäktiges sex indikatorer bedöms uppnås helt och två bedöms uppnås delvis.

Att verksamhetsområdesmålet ändå bedöms uppnås delvis beror i huvudsak på de resultat som framkommit i stadens trygghetsmätning.

För samtliga indikatorer bygger bedömningarna om måluppfyllelse på prognoser. Tre av indikatorerna baseras på medborgarundersökningen, där resultatet ännu inte finns tillgängligt. Stadens omfattande trygghetsmätning, som genomförs

vert tredje år, har genomförts under våren. Resultaten av undersökningen indikerar en negativ trend för flera aspekter av den upplevda trygg- och säkerheten, i synnerhet i stadens socioekonomiskt svaga områden. Mot denna bakgrund prognostiseras årsmålet för verksamhetsområdesmålet centrala indikator *Andelen som upplever trygghet i den stadsdel där man bor* nås delvis.

Årsmålet för indikatorn *Andel genomförda åtgärder inom ramen för risk- och sårbarhetsanalys (RSA)* är 100 procent. Då två nämnder, överförmyndarnämnden och Älvsjö stadsdelsnämnd, prognostiserar att målet kommer att nås delvis, är prognosen för staden som helhet också delvis måluppfyllelse. Överförmyndarnämnden och Älvsjö stadsdelsnämnd uppmanas att öka sina ansträngningar för att nå måluppfyllelse. Nämnderna uppmärksammas på att indikatorn avser åtgärder som planerats att genomföras under året.

Den fysiska planeringen och förbättringar i befintliga stadsmiljöer har stor betydelse för den sociala sammanhållningen, tryggheten och för att minska skillnader mellan stadens delar. Strategiska satsningar samordnas med sociala hållbarhetskommisionens arbete och stadsdelsnämndernas lokala utvecklingsprogram. Arbetet med att stärka stadens gröna kvaliteter knyts ihop med en generell förstärkning av stadsmiljöerna i eftersatta områden i ytterstaden. Kommunfullmäktige har under perioden beslutat om Riktlinjer för ett Grönare Stockholm.

Stadsbyggnadsnämnden har inom ramen för uppdateringen av översiktsplanen identifierat tyngdpunkter och viktiga samband samt utvecklat analysen av de lokala utvecklingsmöjligheterna.

Fokus Skärholmen fortsätter att utvecklas som ett profilprojekt för socialt hållbar utveckling. Arbetet sker utifrån ledorden Sammanhållen och varierad, Levande och innehållsrik samt Delaktig och lärande.

Husby är ett annat exempel där planer utarbetats, som syftar till att bidra till ett mer levande stadsrum, tryggare miljöer och inkluderande allmänna platser.

Kommunstyrelsen koordinerar berörda nämnders insatser i Järva med fokus på trygghetssituationen. Kommunstyrelsen leder också arbetet med att stärka kunskap och medvetenhet om hur extremism kan motverkas. Samtliga ansvariga nämnder har under året beslutat om lokala handlingsplaner mot våldsbejakande extremism.

Arbetet enligt konceptet Levande Stockholm har utvecklats ytterligare. Under sommaren iordningställdes fem sommargångar, sex sommartorg och elva pop up-parker, i olika delar av staden.

I enlighet med stadens trafiksäkerhetsprogram läggs fokus på åtgärder som ger stor trafiksäkerhetseffekt och som staden har rådighet över: hastighetsefterlevnad, säkra huvudgator och ökad kunskap.

Under året prioriterar kulturnämnden säkerhetsfrågor och säkerhetsåtgärder, med fokus på säkerhet i det offentliga rummet. Projektet Respekt och självrespekt arbetar för att minska sexualbrotten bland unga. Under evenemanget We are Stockholm minskade antalet anmälda sexualbrott från 52 stycken år 2016 till nio stycken i år.

Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo

Stadens mål är att takten i bostadsbyggandet ska öka med fokus på klimatsmarta bostäder med rimliga hyror. 140 000 bostäder ska byggas 2010-2030, varav 40 000 åren 2014-2020. Hyresrätterna ska bli fler i hela staden. Stadsplaneringen ska skapa långsiktigt hållbara stadsmiljöer som bidrar till jämlika förutsättningar och tar hänsyn till grönområden och behovet av ekosystemtjänster.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2017. Bedömningen grundas på att 20 av 23 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för sex av kommunfullmäktiges åtta indikatorer bedöms uppnås helt, en indikator bedöms uppnås delvis och en indikator bedöms ej uppnås. Vidare har samtliga nämnder vidtagit åtgärder i enlighet med uppmaningar i tertialrapport 1.

Antal påbörjade bostäder till och med augusti uppgår till 4 389 stycken. *Antal påbörjade hyresrätter* är 1 274 stycken. Årsmålet för det totala antalet påbörjade bostäder prognostiseras nås helt, men årsmålet för påbörjade hyresrätter prognostiseras endast nås delvis.

De kommunala bostadsbolagen rapporterar sammantaget att 332 bostäder påbörjats till och med augusti. Prognosen för helåret uppgår sammanlagt till 1 730 påbörjade bostäder. AB Svenska Bostäder och AB Stockholms hem prognostiserar att respektive bolagsstyrelses årsmål kommer att uppnås delvis. AB

Familjebostäder prognostiserar att bolagsstyrelsens årsmål inte kommer att uppnås.

Uppmaningen kvarstår till stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden och anmodan till Stockholms Stadshus AB från tertialrapport 1 om att öka ansträngningarna för att bostadsbolagens mål ska nås på kort och lång sikt.

Årsmålet för indikatorn *Antal färdigställda studentbostäder* höjdes i avstämningsärendet till 2 460 för att svara mot stadens åtagande om 4 000 färdigställda studentbostäder 2013-2017. Till och med augusti har 489 studentbostäder färdigställts. Prognosen är att drygt 1 000 studentbostäder färdigställs under året, vilket innebär en väsentlig ökning jämfört med år 2016. Dock bedöms inte årsmålet nås.

Till och med augusti uppgår *Antal bostäder i godkända/antagna detaljplaner* till 1 746 stycken. *Antal markanvisade bostäder* uppgår till 2 366 stycken. *Antal markanvisade hyresrätter* är 1 355. Det är förhållandevis låga utfall i relation till uppsatta mål. Bedömningen är ändå att årsmålen nås, givet att stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden vidtar nödvändiga ansträngningar och beslutar om markanvisningar och detaljplaner enligt den planering som finns.

Antal förmedlade försöks- och tränings- samt Bostad förslägenheter via Bostadsförmedlingen uppgår till och med augusti till 289 stycken, vilket motsvarar 58 procent av årsmålet. Förutsättningarna att årsmålet nås bedöms som goda.

Det gäller även indikatorn *Antal anvisade bostäder för flyktingar*, som till och med augusti uppgår till 1 076 stycken. Socialnämndens årsmål är 1 100 stycken, och prognosen är 1 500 stycken. Stockholms stad ska ta emot 2 858 anvisade personer under år 2017. Av dessa har 60 procent tagits emot till och med augusti.

I samband med tertialrapport 1 föreslogs en ny obligatorisk nämndindikator *Antal färdigställda bostäder i enlighet med Sverigeförhandlingen*. Stadsbyggnadsnämnden har satt årsmålet 2 300 stycken, och prognosen är att målet kommer att nås.

Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla. Stockholms stads verksamhet ska bidra till ett tillgängligt och inkluderande idrottsliv som präglas av kvalitet, mångfald i uttryck, aktörer och utövare. Stadens arbete för ett rikt föreningsliv tillsammans med upprätthållandet av en god anläggningsstruktur

skapar förutsättningar för integrering, folkhälsa och ett jämställt samhälle.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2017. Bedömningen grundas på att 25 av 25 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för samtliga fem kommunfullmäktiges indikatorer bedöms uppnås helt.

Stadens idrottspolitiska program styr verksamheternas dagliga arbete i enlighet med verksamhetsområdesmålet. För att lägga grunden för en fysiskt aktiv livsstil inriktar sig stadens arbete på inaktiva i alla åldrar. Särskilt fokus läggs på ungdomar 13–20 år, flickor 7–20 år med utländsk bakgrund, personer med funktionsnedsättning samt barn och ungdomar 7–20 år med lägre socioekonomisk bakgrund än genomsnittet.

Investeringsprogrammet för idrottsanläggningar är jämställdhetsintegrerat, genom att hänsyn tas till var i staden investeringar görs, i vilken ordning de genomförs samt vilken grupp de gynnar.

Stadsledningskontoret konstaterar att såväl kommunfullmäktiges som nämndernas aktiviteter fortlöper enligt plan och kommer att stödja måluppfyllelsen. Nya stigcyklingsleder utreds för Nackareservatet och Flatens naturreservat. Idrottsnämnden tillhandahåller och underhåller friluftsområden med motionsspår, skidspår och utegym inom och utom kommungränsen. Underhållsinsatser och trygghetsanpassningar leder till ökat användande från allmänheten och föreningslivet. Under året projekteras för ett nytt motionsspår i Lövsta, som ökar förutsättningen för fler att vistas och motionera i naturen.

Flera idrottsanläggningar byggs eller renoveras. En ny idrottshall i anslutning till Grimstaskolan (Grimstahallen) stod klar i våras. Ombyggnationen av Åkeshovs sim- och idrottshall beräknas bli klar under året, med utökat utbud av bad och rekreation. Byggnation av en ny idrottshall i Västberga, en ny idrottshall i Hjorthagen och en ny gymnastikhall i Mälarhöjden har påbörjats. Ett ökat samarbete mellan stadens nämnder och styrelser kring samplanering av idrottshallar leder till gemensamma lokalprogram där frågor kring kortlås, säkerhet och bemanning samordnas.

För att öka tillgängligheten för föreningslivet samt använda lokalresurserna mer effektivt, har staden som mål att öka

uthyrningen av skolornas idrottslokaler. En stadsövergripande projektgrupp arbetar med att identifiera möjligheter och samordningsvinster mellan berörda nämnder och bolagsstyrelser. Projektgruppen utreder i samma syfte om formen för ersättning till skolor för kultur- och idrottsföreningars verksamhet i skollokaler. Inom idrottsområdet är berörda nämnder överens om nya ersättningar. Inom kulturområdet har utredningen ännu inte lett fram till samsyn. Utbildningsnämnden och kulturnämnden uppmanas att säkerställa att ett gemensamt förslag om ersättning tas fram att gälla för helåret 2017.

Indikatorer (T=totalt, K=Kvinnor, M=Män)

Indikator	KF:s årsmål	Utfall T2			Helt/delvis/ej uppfyllt	Kommentar
		T	K	M		
Andelen ungdomar (10-17 år) som upplever att de har tillgång till meningsfulla idrotts- och fritidsaktiviteter	78 %	79 %	78%	81%	Helt	
Ungdomars nöjdhet med tillgång till idrottsmöjligheter	72 %	73%	73%	74%	Helt	

Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande. Kulturen, konsten och skapandet är en närvarande och närande del av demokratin. Kulturen i Stockholm skapar möten, upplevelser och är inkluderande. Det egna skapandet ges utrymme i en miljö där det fria uttrycket är tillgängligt för alla oavsett bakgrund, inkomst eller könstillhörighet.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2017. Bedömningen grundas på att 24 av 25 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för fyra av kommunfullmäktiges fyra indikatorer bedöms uppnås helt. Utbildningsnämnden prognostiserar delvis måluppfyllelse.

För en indikator *Andel ungdomar (10-17) som upplever att de har tillgång till meningsfulla kulturaktiviteter* har utfall kommit. Det

totala utfallet för indikatorn blev 75 procent vilket innebär att kommunfullmäktiges årsmål därmed har uppfyllts.

Stadsledningskontoret konstaterar att stadens nämnder genomför ett stort antal aktiviteter som leder till måluppfyllelse. Samtliga av kommunfullmäktiges såväl som nämndernas aktiviteter har genomförts eller prognosticeras uppfyllas. Nämnderna arbetar bland annat med att öppna upp kulturens möjligheter för alla stadens invånare vilket bland annat kommer till uttryck i form av ökad tillgänglighet till kulturupplevelser.

Kulturnämnden samarbetar med bland annat Stockholm Business Region AB för att verka för att kulturaktörer väljer att verka i Stockholm och att kulturella och kreativa näringar väljer att etablera sig i staden. Uppdraget att stärka förutsättningarna för stadens kulturella och kreativa näringar är väl omhändertaget i verksamheterna.

Stadsdelsnämnderna, utbildningsnämnden och äldre- och barnnämnden bedriver levande kulturuppdrag för förskolebarn, skolbarn och äldre genom ambitiöst sätta mål och aktiviteter. Exempel på aktiviteter är att lära av goda exempel inom den idéburna sektorn, översyn av hur förskolornas deltagande i det professionella kulturutbudet kan utvecklas, förskolepersonal som arbetar med de yngre barnen får kompetensutveckling på temat scenkonst och pedagogiska metoder. Musikaktiviteten El Sistema introduceras i förskoleverksamheten, utbudet av kulturaktiviteter för personer med funktionsnedsättning i nämndens verksamheter utvecklas i samarbete med stadsdelsnämndens kultursekreterare och äldre på Edö vård- och omsorgsboende och biståndsbedömda dagverksamheter erbjuds professionella kulturaktiviteter minst en gång i månaden.

Stockholms Stadsteater AB driver viktiga projekt inom ramen för sina styrelsemål. Stadsteaterns aktiviteter stärker kulturens ställning i ytterstaden, engagerar barn- och ungdomar samt tillgängliggör kulturutbudet för funktionshindrade. Exempel på aktiviteter är fortsätta utvecklingen av Kulturhuset Stadsteatern Skärholmen till att innefatta fler konstnärliga genrer i ett nära samarbete med det lokala föreningslivet, utveckla en filmverksamhet i befintliga lokaler samt fortsätta samarbetet med Design Lab S. Arbetet med att tillhandahålla hörhjälpmedel på alla scener vid Sergels torg fortsätter, Dansstudions lokaler för ungdomar inom projektet Megashop tillgängliggörs, program inom ramen för Skapande skola tillhandahålls och TioTretton öppnas med utökad verksamhet i nya lokaler. Samarbetet med Sveriges Radio fortsätter för att

tillgängliggöra radioproduktion för publik samt stödandet av Unga Klaras verksamhet för att möjliggöra ett större utbud av scenkonstföreläsningar i Kulturhuset.

Vårsalongen på Liljevalchs slog besöksrekord. Nästan 3 500 fler besökte utställningen jämfört med föregående år.

Det fria kulturlivet samt stadens egna institutioner och evenemang erbjuder en mångfald av kulturupplevelser med hög kvalitet. Det lokala kulturlivet och kulturen stärks under året, särskilt i ytterstaden, för att stockholmarna ska ha nära till kultur och eget skapande.

Stadens insatser prioriteras till de stadsdelar och de grupper där det idag är relativt få som tar del av stadens kulturliv. Kulturnämndens koordinators för lokala utvecklingsprogram bidrar till att stärka kulturens roll. Exempelvis görs insatser för att tillgången till kulturupplevelser och eget kulturskapande ska öka och fler stockholmarna i ytterstaden är medskapare av och delaktiga i ett lokalt kulturliv av hög kvalitet. Beslutet att etablera Konsthuset i Farsta från 2018 är ett viktigt steg i ambitionen att säkerställa förutsättningarna för viktiga delar av Stockholms konstnärliga produktion. 58 procent av kulturstödet har under 2017 gått till verksamheter i ytterstaden. Kulturnämndens koordinators för lokala utvecklingsprogram bidrar till att stärka kulturens roll i de prioriterade stadsdelarna.

Antalet konstprojekt ökar runtom i staden och speglar stadens tillväxt i form av nybyggnation och upprustning. Konsten kommer in i tidigt i planerings- och byggprocesserna vilket medför att flera av projekten pågår under många år. Just nu pågår omkring 112 projekt finansierade genom den så kallade enprocentsregeln. Särskilt stadens ytterområden prioriteras avseende konstnärlig gestaltning.

Under hösten anordnas en stor konstitävling med fokus på Skärholmen-Vårberg och en utredning görs för Tenstastråket där trafiknämnden planerar en upprustning som även kommer att omfatta permanent konst.

Indikatorer (T=totalt, K=Kvinnor, M=Män)

Indikator	KF:s års mål	Utfall T1			Utfall T2			Helt/delvis /ej uppfyllt	Kommentar
		T	K	M	T	K	M		
Andel ungdomar (10-17) som upplever att de har tillgång till meningsfulla kulturaktiviteter	74 %				75 %	77 %	73 %	Helt	

Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet

Stockholmarna ska kunna känna trygghet inför ålderdomen.

Äldreomsorgen ska vara hållbar, jämställd, tillgänglig och likvärdig.

Alla äldre har rätt till tryggt boende och en vardag med hög livskvalitet. Rätten till självbestämmande är grundläggande. Trygga villkor för personalen är en förutsättning för en trygg äldreomsorg.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2017.

Bedömningen grundar sig på att 21 av 21 nämnder prognostiserar att målet för verksamhetsområdet kommer att uppfyllas helt samt att årsmålet för 6 av 6 indikatorer bedöms uppnås helt.

I tertiärrapport 1 uppmanades såväl stadsbyggnadsnämnden som socialnämnden att utveckla egna mål för verksamhetsområdet. Båda nämnderna har vidtagit åtgärder i enlighet med uppmaningen.

Stadsledningskontoret konstaterar att stadens nämnder planerar och genomför ett stort antal aktiviteter för att utveckla verksamheten och som bedöms kunna bidra till att målet uppnås. I

kommunfullmäktiges budget för 2017 fick äldrenämnden i uppdrag att ta fram en plan för en "äldrevänlig stad". Arbetet pågår och ett förslag till plan är planerat att vara klart i november. Äldrenämnden har även i samarbete med kommunstyrelsen och i samråd med stadsdelsnämnderna tagit fram förslag till en enhetlig ersättning för hemtjänstinsatser som utförs på servicehus och att det ska upprättas ett samlat kösystem för servicehusen. Under tertiäret har förslaget varit ute på remiss och beslut i kommunfullmäktige är planerat i november 2017. Vidare genomför för närvarande kommunstyrelsen i samarbete med äldrenämnden och i samråd med stadsdelsnämnderna en genomlysning av de kommunala

hemtjänstutförarnas effektivitet, organisation och utvecklingsmöjligheter.

Bland stadens stadsdelsnämnder finns det flera goda exempel att lyfta fram. Under årets andra tertial har ramtid alltmer börjat införas i stadsdelsnämnderna. Den bärande tanken med ramtid är att biståndshandläggarnas beställning av hemtjänstinsatser endast ska ange ramen för de beviljade insatserna utan att precisera varje insats på detaljnivå. Den enskildes dagsaktuella behov och önskemål ska styra utförandet och delaktighet och påverkan ska öka. Flera stadsdelsnämnder arbetar aktivt med att utjämna skillnader mellan män och kvinnor. Farsta stadsdelsnämnds aktivitetshus Tuben har hittills under året haft 8 272 besök varav 95 procent varit kvinnor och 5 procent män. Inom verksamheten arbetas det aktivt med att skapa aktiviteter som i större utsträckning attraherar män. Bland annat kommer en matlagningskurs för män att starta och kulturaktiviteter planeras på museum och Scania under hösten. En aktivitet där andelen besökande män ökat är på biovisningar. På motsvarande sätt arbetar Sättras dagverksamhet i Skärholmens stadsdelsnämnd med att förbättra sitt resultat i brukarundersökningarna inom exempelvis området ”påverka aktiviteter” där resultatet för kvinnor var markant lägre än för män. Förvaltningens åtgärdsplan har bland annat varit att bjuda in till anhörigträff för att presentera ledning, personal och beskriva arbetssätt samt aktivitetsutbud så att detta blir känt för samtliga anhöriga.

I kommunfullmäktiges budget 2017 har det beslutats att aktivitetscentra ska upprättas i staden. Aktivitetscentrets huvudsakliga uppgift ska vara att ordna aktiviteter och främja social gemenskap, motverka otrygghet samt bidra till fysisk aktivitet för de boende i seniorboendet samt äldre i närområdet. Samtliga av de stadsdelsnämnder som hade möjlighet att söka medel i tertialrapport 1 har gjort det och beviljats medel. Flera av stadsdelsnämnderna lyfter i tertialrapport 2 fram att arbetet påbörjats.

Ett klimatsmart Stockholm

Stockholm ska intensifiera omställningen till att bli en hållbar stad med höga ambitioner inom klimat och miljö. Energi-, trafik- och stadsplanering ska främja en hållbar utveckling och skydda ekologiska samband och närmatur i staden. Gång-, cykel- och kollektivtrafik ska genomgående prioriteras. Alla stadens verksamheter ska utgå från målet om en så liten miljöpåverkan som möjligt.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för inriktningsmålet kommer att uppnås helt under 2017. Bedömningen baseras på att fyra av sex underliggande verksamhetsmål prognostiseras uppnås och två prognostiseras uppnås delvis. För bolagskoncernen Stockholms Stadshus AB görs bedömningen att inriktningsmålet kommer att delvis uppfyllas under året.

Energianvändningen är hållbar

Stockholms stad ska bli en klimatneutral stad och med målet att vara fossilbränslefritt år 2040. Stadens tillväxt skapar en efterfrågan på mer energi samtidigt som stadens ökande täthet ger förutsättningar för energieffektiva bostäder och hållbara transporter. Genom investeringar i energieffektiviseringar och förnybar energiproduktion ska utsläpp minskas samtidigt som stadens långsiktiga kostnader kan sjunka.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås delvis under 2017. Bedömningen grundas på att endast två av kommunfullmäktiges fem indikatorer bedöms uppnås helt, en indikator bedöms uppnås delvis och två indikatorer (*Köpt energi* och *Årlig energiproduktion baserat på solenergi*) bedöms ej uppnås. Av stadens nämnder har 28 av 30 nämnder prognostiserat att målet kommer uppnås helt.

Stadsledningskontoret konstaterar att det aggregerade årsmålet för indikatorn *Köpt energi (GWh)* uppgår till 1 844 GWh vilket är högre än kommunfullmäktiges årsmål på 1 835 GWh. I avstämningsärendet och i tertiärrapport 1 uppmanades fastighetsnämnden och Stockholms Stadshus AB anmodades att uppmåna bostadsbolagens bolagsstyrelser att i samband med tertiärrapport 2 återkomma med reviderade årsmål för indikatorn *Köpt energi (GWh)*. Fastighetsnämnden har inte återkommit i tertiärrapport 2 med reviderade årsmål för indikatorn *Köpt energi (GWh)* varför uppmaningen för fastighetsnämnden kvarstår. Fastighetsnämnden har höjt sitt årsmål för indikatorn *Köpt energi* istället för att sänka målet. Stockholms Stadshus AB:s

bolagsstyrelser har reviderat sina årsmål i enlighet med anmodan men prognostiserar nu delvis måluppfyllelse för indikatorn varför Stockholms Stadshus AB anmodas att uppmana berörda bolagsstyrelser (bostadsbolagen, Stockholm Vatten och Avfall AB och SISAB) att vidta åtgärder för att öka måluppfyllelsen.

För indikatorn *Årlig energiproduktion baserat på solenergi (MWh)* rapporterar stadens bolag svårigheter att nå målet på grund av försenade byggprojekt vilket medfört förseningar av nyinstallationer, försenad driftsättning anläggningar förstörda av brand och åsknedslag samt färre soltimmar än prognostiserat.

Bolagen står för en avgörande del av den totala måluppfyllelsen och behöver intensifiera insatserna för att kommunfullmäktiges övergripande mål nås. Stadsledningskontoret konstaterar dock att stadens nämnder och bolagsstyrelser genomför aktiviteter för att uppnå målet. Fortum Värmes koncept Öppen fjärrvärme möjliggör för verksamheter med överskottsvärme att sälja värmen till fjärrvärmenätet, vilket innebär att basproduktionen av fjärrvärme kan dras ned. Utsläppen minskar genom denna åtgärd. Stockholms stad stödjer denna utveckling genom att vara behjälplig med att hitta lämpliga fastigheter och lokaler för sådan verksamhet och underlätta markanvisningsprocessen. Trafiknämnden bidrar genom att gå över till energieffektiv LED-belysning samt fortsätta arbetet med behovsanpassad belysning. Exploateringsnämnden har sammanställt alla miljökrav som ska ställas i samband med markanvisningar på stadens mark i ett miljöbyggprogram som kommer att tillämpas i samtliga markanvisningsavtal från och med oktober 2017. Fastighetsnämnden arbetar med driftoptimering av olika försörjningssystem med syfte att minska köpt energi och återvinna värme och kyla inom fastigheter. Vidare utvecklar nämnden en energi- och uppföljningsmetod. Detta dels för att uppfylla myndigheternas krav på energiuppföljning byggnadsvis samt nämndens krav på analys och optimering av en byggnads energi- och effektuttag per energislag och hyresgäst. Miljö- och hälsoskyddsnämnden har bland annat lanserat en ny solkarta där stadens solelsproduktion är visualiserad.

Arbetet med *Strategi för fossilbränslefritt Stockholm 2040* fortgår och resultat från de elva utredningar som ska genomföras under 2017 väntas under hösten.

Transporter i Stockholm är miljöanpassade. Stadens transporter ska ha mindre miljöpåverkan samtidigt som staden växer. Nya cykelbanor ska byggas och förutsättningarna för fotgängare ska förbättras. Framkomligheten ska öka för stombusstrafiken. Samlastningsinitiativ för godstrafiken ska fortsätta och bilpooler ska prioriteras. Luftkvaliteten ska förbättras genom minskad biltrafik och minskad dubbdäcksanvändning.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2017. Bedömningen grundas på att 28 av 29 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för 10 av kommunfullmäktiges 13 indikatorer bedöms uppnås helt, medan 3 bedöms ej uppnås. De indikatorer vars årsmål ej bedöms uppnås är: *Antal dygn över normvärdet för kvävedioxid i luft, Vägtrafikarbete per person och Vägtrafikarbete totalt i staden.*

Dygn med kvävedioxidhalter över normvärdet överskred redan under det första tertialet det maximala antalet för året. Utfallet beror till stor del på den höga andelen dieseldrivna fordon i stockholmstrafiken och till viss del på ogynnsamma väderförhållanden. Indikatorerna avseende vägtrafikarbetet bedöms inte komma att nås, eftersom de faktorer som under 2016 medförde en ökning av vägtrafikarbetet; stark ekonomisk tillväxt och hög befolkningstillväxt i kombination med relativt låga drivmedelspriser, bedöms kvarstå under 2017. Stadsledningskontoret konstaterar att de styrmedel som staden förfogar över inte är tillräckliga för att kunna styra vägtrafikarbetets utveckling.

Givet de begränsningar som stadens rådighet ger möjlighet till genomförs en mängd åtgärder som kan minska biltrafiken och därmed klimatpåverkan. Staden utformar gaturummet på ett sådant sätt att fler stimuleras till att gå och cykla, medverkar till att kollektivtrafiken byggs ut och ökar dess attraktivitet, förbättrar tillgången till publik laddinfrastruktur, styr tillgången till parkering, främjar bilpooler och anpassar hastigheterna på stadens gator.

Staden deltar i nationella och regionala förhandlingar och samverkansforum för att tillvarata stadens intressen i samband med planerad utbyggnad av bostäder och trafikinfrastruktur.

Stadens långsiktiga mål är att 2030 ha en fossiloberoende fordonsflotta och att till 2040 helt ha avvecklat de fossila drivmedlen. För att nå dessa klimatmål krävs bland annat en robust

och tillgänglig infrastruktur för de alternativa drivmedlen. Som ett steg i denna riktning beslutade kommunfullmäktige i maj att 500 publika laddpunkter ska anläggas på gatumark senast 2020.

För att nå klimatmålen pågår ett fortlöpande förändringsarbete inom stadens verksamheter. Bland annat sker översyn av fordonsinnehaven, både avseende behovet som sådant och typ av fordon. Exempelvis har Farsta stadsdelsnämnd beslutat att ersätta fem bensindrivna fordon med biogasdrivna. Ett exempel på arbetsmetoder som utvecklas är att enheten för biståndsbedömning vid Östermalms stadsdelsnämnd har börjat göra vårdplanering via videokonferenser för att minska resandet.

Av cirka 100 beslutade investeringar inom klimatmiljarden sedan 2015 avser cirka 20 sådana som syftar till att uppnå målet om hållbara transporter. Bland dessa finns åtgärder som ska leda till förbättrad framkomlighet för stombussar, utveckling av sjötransport som ersättning för lastbil, utprovning av eco-asfalt samt anskaffning av skräpkorgar med solcellskomprimering och el-cyklar.

Indikatorer (T=totalt, K=Kvinnor, M=Män)

Indikator	KF:s årsmål	Utfall T1			Utfall T2			Helt/delvis/ ej uppfyllt	Kommentar
		T	K	M	T	K	M		
Andel dubbdäcks- användning på innerstadsgator	38 %	37 %			37 %			Helt	

Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning. När staden växer ska hänsyn tas till Stockholms blå och gröna värden. Anspråken på markanvändning i kombination med pågående klimatförändringar ställer krav på hur staden planeras och strategiskt arbetar med grönytor, vattenförekomster och stadsmiljöer för rekreation och biologisk mångfald.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2017. Bedömningen grundas på att 24 av 25 nämnder som berörs av målet prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för sex av kommunfullmäktiges åtta indikatorer bedöms uppnås helt och två bedöms uppnås delvis.

Stadsledningskontoret konstaterar att utfallet för indikatorerna *Andel badplatser med bra vattenkvalitet* och indikatorn *Andel vattenförekomster som följer miljökvalitetsnormerna för ekologisk status* inte ligger i paritet med kommunfullmäktiges årsmål.

Stadsledningskontoret konstaterar att stadens nämnder och bolagsstyrelser genomför ett stort antal aktiviteter för att uppnå målet.

Stadens gröna kvaliteter ska stärkas i enlighet med riktlinjer för ”Grönare Stockholm”, stadens översiktsplan och miljöprogram. Arbetet med gränsdragning för naturreservatet i Årstaskogen och i Årsta holmar pågår. I augusti fattade exploateringsnämnden beslut om att godkänna projektdirektivet för Årstaskogen och att utreda förutsättningarna för projektet. Exploateringsnämnden har även fortsatt arbetet med att upprätta naturreservat i Rågsveds friområde.

Skärholmens stadsdelsnämnd har tillsammans med miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, Stockholm Resilience Centre (SRC), KTH och Friluftsförbundet ansökt om medel för ett EU-projekt H2020 ”Nature based solutions” (Ekosystemstjänster för social hållbarhet) under 2018. Syftet är att stärka invånarnas användande av naturreservatet. Detta ska ske genom att skapa rum och driva projekt för pedagogisk verksamhet på Vårbergstoppen och i Sätterskogens naturreservat samt koppla forskning på projektet. Projektet sträcker sig från 2018-2020.

Enligt riktlinjerna för ett Grönare Stockholm har trafikinämnden fått ett tydligt samordningsansvar för stadens gröna värden och en större satsning har påbörjats för att stärka grönstrukturen i ytterstaden. Ett förändrat klimat med stigande medeltemperatur, förhöjda vattennivåer i sjöar och hav och vattendrag kan ge upphov till stora negativa effekter på samhällets funktioner. Nämnden arbetar med att anpassa den fysiska miljön för att minska risken för skadliga översvämningar. Ett pilotprojekt på Norrmalm och i Skärholmen genomförs med syfte att utveckla kunskap, metoder och verktyg för att kunna skapa en beredskap för effekter av ett förändrat klimat, främst avseende stora nederbördsmängder. Underlag och beräkningar är färdiga och detaljprojektering pågår. Luleå tekniska universitet medverkar med forskning.

Stadsbyggnadsnämndens arbete med att förnya översiktsplanen pågått. Utgångspunkten i arbetet har varit stadens strategier och styrdokument som exempelvis klimatstrategin.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden svarar för samordning, planering och projektledning för framtagande av lokala åtgärdsprogram för stadens vattenförekomster. Detta görs i samverkan med stadens berörda nämnder och bolag.

Stockholms kretslopp är resurseffektiva

Stockholm ska utveckla kretslopp som är resurseffektiva. Genom att öka hushållningen med material förhindras uppkomsten av avfall och avfall som uppkommer tas om hand på ett resurseffektivt sätt. Möjligheten att återvinna förbättras genom tillgängliga återvinningscentraler och utökade möjligheter till återbruk. Matsvinnet ska minska och insamling av matavfall ska öka.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås delvis under 2017. Bedömningen grundas på att 28 av 29 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för två av kommunfullmäktiges tre indikatorer bedöms uppnås helt och en bedöms ej uppnås. Målet för insamlingen av matavfall kommer inte att uppnås och bedöms som en viktig parameter för att målet ska uppfyllas helt.

Det aggregerade årsmålet för indikatorn *Andel matavfall till biologisk behandling av förväntad uppkommen mängd* uppgår till 30 procent, vilket inte är i paritet med kommunfullmäktiges årsmål på 40 procent. I avstämningsärendet anmodades Stockholms Stadshus AB att uppmana Stockholm Vatten och Avfall AB att höja sina ambitionsnivåer och i samband med tertiärrapport 1 återkomma med reviderade årsmål. Uppmaningen om att höja ambitionsnivån kvarstår.

Stockholm Vatten och Avfall AB redovisar att avfallskonflikten under sommaren har påverkat arbetet med att ansluta nya kunder och öka insamlingsmängderna. Insamlingsentreprenören för matavfallet har hjälpt till med att hämta restavfall tillsammans med matavfall och därmed fått köra det till förbränning istället för till biologisk behandling. Mängden matavfall har hittills under 2017 ökat med 13 procent i förhållande till motsvarande period 2016 men ligger ändå lägre än planerat för att nå en insamlingsgrad som motsvarar kommunfullmäktiges mål om 40 procent. Årsprognosen beräknas till 22 procent.

Stadsledningskontoret konstaterar att stadens nämnder och bolagsstyrelser genomför aktiviteter för att uppnå målet. Bland

dessa kan nämnas att exploateringsnämnden arbetar med att öka kunskapen om god planering av hållbar avfallshantering genom till exempel sopsugssystem, återvinningscentraler och återbruk. I arbetet som exploateringsnämnden bedriver ingår bland annat att ta tillvara de erfarenheter som genererats i projektet Norra Djurgårdsstaden. Idrottsnämnden färdigställer under 2017 en detaljerad och anpassad avfallsplan för simhallar i linje med stadens nya avfallsplan. Avfallsplanen ska beskriva hantering av avfallet vid inköp av varor, sortering och förvaring av avfallet vid anläggningen samt borttransporten av avfallet. Miljö- och hälsoskyddsnämnden arbetar bland annat med hantering av farligt avfall i miljöfarliga verksamheter och ser över möjligheterna till utökad utsortering för energiåtervinning istället för deponering och materialåtervinning istället för energiåtervinning. Miljö- och hälsoskyddsnämnden arbetar också tillsammans med Stockholm Vatten och Avfall AB för att utreda möjligheterna till utsortering av matavfall i flerbostadsfastigheter. Stadsbyggnadsnämnden bidrar till målet bland annat genom att se till att avfallsfrågorna kommer in i planprocessen i ett tidigt skede och ses som en del av övrig infrastruktur. Stadsdelsnämnderna arbetar vidare med att allt avfall som uppkommer i möjligaste mån sorteras, minska matsvinn samt öka mängden matavfall som samlas in.

Stockholms miljö är giftfri

Stockholms invånare ska i största möjliga mån skyddas från skadliga ämnen och ett speciellt fokus ligger på att skydda barnen. I *Stockholms stads kemikalieplan 2014-2019* beskrivs visionen om ett "Giftfritt Stockholm 2030" och vilka åtgärder som ska genomföras för att nå visionen.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2017. Bedömningen grundas på att 26 av 27 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för fyra av kommunfullmäktiges sex indikatorer bedöms uppnås helt, en bedöms uppnås delvis och en indikator saknar utfall.

I samband med *Avstämning av mål och budget 2017* och i samband med *Tertialrapport 1 2017* uppmanades Norrmalm stadsdelsnämnd att höja sina ambitionsnivåer och i samband med tertialrapport 1 2017 respektive tertialrapport 2 2017 återkomma med reviderade årsmål och/eller aktiviteter till stöd för uppfyllandet av kommunfullmäktiges indikator "*Andel bygg-och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller krav*

avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system”. Uppmaning kvarstår.

Vidare har samtliga bolagsstyrelser vidtagit åtgärder i enlighet med Stockholms Stadshus AB anmodanden i tertialrapport 1.

Indikatorn Antalet kemiska produkter som innehåller utfasningsämnen och som används i stadens verksamheter saknar årsmål på grund av brist på underlag. Ett pilotprojekt som leds av Kemikaliecentrum har därför initierats under 2017, där fyra av stadens nämnder och bolagsstyrelser ingår med syftet att samla in underlag som ska ligga till grund för ett årsmål för 2018.

Stadsledningskontoret konstaterar att det genomförs en rad olika aktiviteter under året som bedöms bidra till ambitionen om att Stockholms miljö ska vara giftfri. Bland dessa kan exploateringsnämndens arbete med att minska användningen av bygg- och anläggningsvaror som innehåller miljö- och hälsofarliga ämnen nämnas. De miljökrav som ställs i samband med bygg- och anläggningsentreprenader sammanställs i ett miljöbyggprogram som ska tillämpas i samtliga markanvisningsavtal med start i oktober 2017.

Staden ingår via Kemikaliecentrum i EU-projektet NonHazCity. Projektet möjliggör samverkan och utbyte av erfarenheter mellan andra städer och aktörer i Europa samt möjlighet att påverka EU:s regelverk. Inom projektet har bland annat riktade informationskampanjer mot frisörbranschen samt analyser av det kemiska innehållet i material och leksaker i förskolan genomförts.

I samband med verksamhetsplaneringen 2017 har nämnderna kunnat söka medel för genomförandet av vägledningen Kemikaliesmart förskola ur *Central medelreserv 2: Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov*. Sammantaget ger dessa insatser ytterligare förutsättningar för att kunna möjliggöra visionen om en giftfri miljö i förskolan.

Inomhusmiljön i Stockholm är sund

Stockholms stad ska erbjuda sunda lokaler och bostadsmiljöer för stockholmarna. Med byggandet av nya bostäder och förtätningen av staden följer nya utmaningar. Det är viktigt att redan i planeringen för bebyggelse arbeta förebyggande med risker för störningar i inomhusmiljön. Ett särskilt fokus ska läggas på åtgärder för att skapa god ljudmiljö i förskolor och skolor.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2017. Bedömningen grundas på att 22 av 24 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för tre av kommunfullmäktiges fem indikatorer bedöms uppnås helt, en bedöms uppnås delvis och en indikator bedöms ej uppfyllas.

Stadsledningskontoret konstaterar att det prognostiserade utfallet för indikatorn *Andel skolor med godkänd obligatorisk ventilationskontroll* bedöms uppfyllas delvis. SISAB bedömer delvis måluppfyllelse och har inte heller formulerat ett årsmål eller en definition av indikatorn som är i paritet med kommunfullmäktiges mål. I samband med *Avstämning av mål och budget 2017 och Tertialrapport 1* anmodades Stockholms Stadshus AB att uppmana bolaget att revidera årsmålet och att arbeta vidare med framtagande av definition för indikatorn. Anmodan kvarstår.

Indikatorn *Andel av stadens byggnader som är miljöklassade* bedöms ej uppfyllas under 2017. Det aggregerade årsmålet för staden understiger också kommunfullmäktiges nivå på 3,5 procent. Stadsledningskontoret anser att då kommunfullmäktiges mål avser hela stadens fastighetsbestånd innebär det stora utmaningar att vidta åtgärder innevarande år då budgeten bygger på givna planeringsramar för ombyggnader och nyproduktion. Om indikatorn framgent omformuleras till att avse endast nyproduktion och större ombyggnader skulle en ökad styrning av området kunna erhållas.

Trafiknämnden arbetar i samband med stora infrastrukturprojekt med att minska, samt på bästa sätt hantera störningar i form av buller. Detta görs genom att försöka välja metoder och maskiner som minskar bullernivåer samt genom att arbeta proaktiva i kommunikationen med invånare och näringsidkare. Detta arbetssätt har tillämpats i samband med ombyggnationen av Slussen samt i tätskiktsrenoveringen vid Sergels torg.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Stockholm ska vara centrum för nytänkandet. Det gynnsamma innovationsklimatet får företag och människor att blomstra. Näringslivets mångfald och det livslånga lärandet ger alla stockholmare frihet att följa och förverkliga sina drömmar. Stockholm är en stad som attraherar internationella entreprenörer, studenter och besökare. Stadens ekonomi är långsiktigt hållbar och budgeten är i god ekonomisk balans.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för inriktningsmålet kommer att uppnås helt under 2017. Bedömningen baseras på att samtliga underliggande verksamhetsmål prognostiseras uppnås. För bolagskoncernen Stockholms Stadshus AB görs bedömningen att årsmålet för inriktningsmålet kommer att uppfyllas under året.

Stockholm är en världsledande kunskapsregion

Att stärka samverkan mellan akademi och samhälle, med bland annat gemensamma forskningsprojekt, är en viktig strategisk fråga. Stockholm ska vara ett centrum för internationell verksamhet inom forskning och utveckling vilket förutsätter offensiva satsningar på både utbildning och infrastruktur.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2017. Bedömningen grundas på att 25 av 26 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för 2 av kommunfullmäktiges 2 indikatorer bedöms uppnås helt.

De analyser som flera facknämnder och alla stadsdelsnämnder gör av deras bidrag till måluppfyllelsen ger en god bild av stadens omfattande samarbete med akademi, lärosäten och forskningsinstitut. Nedan redovisas några goda exempel på detta arbete.

Samverkan med Handelshögskolan och Stockholms universitet samordnas av stadsledningskontoret. I samarbete med OpenLabs verksamhet har verksamhetsutveckling bedrivits utifrån förra årets utvärdering. Arbetet med att etablera en idésluss fortskrider genom bland annat kontakter med nya, intresserade samarbetspartners.

Arbetsmarknadsnämnden samverkar med akademierna exempelvis genom Kommissionen för ett hållbart Stockholm. Nämnden deltar även i forskningsprojektet "Lokala arbetsmarknadsprogram: En analys av kommunala aktivitetsprogram" med syftet att studera effekterna av olika typer av arbetsmarknadspolitiska insatser i

kommunal regi. Fastighetsnämnden driver bland annat ett projekt med fokus på värdet av natur i stadsmiljö i samarbete med forsknings- och utvecklingsprojektet c/o City. Miljö- och hälsoskyddsnämnden stödjer i samverkan med Stockholm vatten KTH:s Vattencentrum för innovation och forskning. Trafikkontoret samverkar löpande med både lärosäten och näringsliv i syfte att främja teknikutveckling som möjliggör en fossiloberoende fordonsflotta.

Utbildningsnämnden fortsätter att ha en drivande roll i den regionala plattformen Stockholm Teaching & Learning Studies, vars syfte är att initiera, stödja och sprida ämnesdidaktisk lärardriven forskning. Samarbetet med Institutionen för data- och systemvetenskap vid Stockholms universitet har fördjupats och diskussioner pågår kring en regional plattform för samarbeten mellan huvudmän och akademi kring undervisning och digitalisering.

Stockholms stad har under året tillsammans med Stockholms universitet anordnat en förskolesummit där både svenska och utländska forskare deltagit och som besökts av ett stort antal förskolepedagoger i Stockholms stad. Skarpnäcks förskoleavdelning har i samarbete med Södertörns högskola blivit utsedd till att bli ett av stadens centrum för professionsutveckling i syfte att höja kompetensen på den verksamhetsförlagda utbildningen. Skärholmens stadsdelsnämnd är samarbetspartner i DECODE, ett forskningsprojekt som verkar inom Vinnovas område ”Utmaningsdriven innovation – hållbara städer”. Spånga-Tensta stadsdelsnämnd deltar i ett forskningsinriktat projekt tillsammans med Umeå universitet i syfte att studera hur insatser fördelas och vilket resultatet blir av insatserna.

I princip alla stadsdelsnämnder redogör i sina rapporter att de tillhandahåller praktikplatser och platser för verksamhetsförlagd utbildning inom äldreomsorg och förskola. Flera stadsdelsnämnder tar även emot socionomstudenter för praktik och handledning.

Stockholm är en företagsvänlig stad

Stockholm är en attraktiv stad för småföretagare och det lokala näringslivet stärks genom utvecklad företagar-service och rådgivning. Entreprenörskap och eget företagande bland kvinnor och utrikesfödda stöds särskilt. Staden samverkar med andra offentliga och privata aktörer för att öka företagandet i Stockholm. Genom ett utvecklat partnerskap mellan arbetsmarknadens parter och förstärkt yrkesutbildning ökar förutsättningarna att möta

företagens behov i exempelvis frågor om matchning och kunskapsförsörjning.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2017. Bedömningen grundas på att 25 av 26 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för en av kommunfullmäktiges tre indikatorer bedöms uppnås helt och två bedöms uppnås delvis. Stadsbyggnadsnämnden bedömer att verksamhetsområdesmålet uppnås delvis.

I Stockholm ska arbetsgivare ha tillgång till både rätt och efterfrågad kompetens. Framförallt arbetsmarknadsnämnden möter upp detta genom att prioritera utbildningar inom bristyrken och yrkesutbildningar som i högre grad kopplas till arbetsmarknadens behov. Nämnden bedriver lärlingsutbildningar, yrkeshögskoleutbildningar och andra utbildningsinsatser som är riktade mot bland annat olika bristyrken. Inom jobbtorg och sfi sker ett samarbete med Arbetsförmedlingen och arbetsgivare med att kompetensutveckla deltagare inom bristyrken. Nämnden beskriver också att arbetet med att etablera samverkan med företag och branschorganisationer kommit i gång på ett framgångsrikt sätt och att det under perioden har tecknats sju partnerskap med branschorganisationer.

En annan del av stadens näringslivsarbete består av aktiviteter i den fysiska miljön. Staden medverkar vid företagsetableringar i den fysiska planeringen och tillgängliggör attraktiva fastigheter och lokaler.

Projekt Norra Djurgårdsstaden omfattar 12 000 lägenheter och 35 000 arbetsplatser. En ny passagerarterminal för färjeresenärer har byggts och i anslutning till denna kommer en ny handelsplats anläggas. Planeringen av området kring Telefonplan utgår från förutsättningen att skapa 2 000 bostäder och 70 000 kvm arbetsplatser i en sammanhängande stadsmiljö. I Slakthusområdet omfattar planeringen cirka 4 000 lägenheter och 50 000-70 000 kvm nya kontor. Även i samband med planeringen av nya bostadsområden undersöks om möjlighet finns till lokaler för småföretagande.

En tredje del i stadens näringslivsarbete består av myndighetsutövningen, som också är grunden i den dagliga kontakten med näringslivet. Stadsbyggnadsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden samt Stockholm Business Region AB står för

mycket av kontakten med näringslivet. Stadsbyggnadsnämnden har arbetat strukturerat och målmedvetet för att korta bland annat handläggningstider, förbättra den egna arbetsmiljön och utveckla metoder för att mäta kundnöjdheten. Arbete återstår dock kring processen att omhänderta och omsätta NKI-resultat till en förbättrad verksamhet. Stadsledningskontoret vill uppmuntra stadsbyggnadsnämnden att fortsätta arbetet att använda NKI-utfallet i som grund i verksamhetsutvecklingen.

Utfallet för de två indikatorer som uppfylls delvis styrs till övervägande del av stadsbyggnadsnämndens bygglovsverksamhet som har lågt utfall. Den totala bedömningen av verksamhetsområdesmålet utgår från att bygglovsverksamheten inte ensamt ska styra utfallet när andra insatser och aktiviteter som en rad andra nämnder och bolagsstyrelser har hög måluppfyllelse. Den totala eller aggregerade NKI- rapporteringen är en sammanställning av resultat rörande brandtillsyn, serveringstillsyn, bygglov, markupplåtelser och livsmedelskontroll. Stadsledningskontoret ser med tillfredsställelse på att stadens samlade NKI-resultat ökar.

Indikatorer (T=totalt, K=Kvinnor, M=Män)

Indikator	KF:s årsmål	Utfall T1			Utfall T2			Helt/delvis/ ej uppfyllt	Kommentar
		T	K	M	T	K	M		
Företagens nöjdhet med bemötandet	77 %	74			74			Delvis	Förbättring jämfört med 2016 då utfallet var 70 %
Näringslivets nöjdhet vid kontakter med staden som myndighet	72 %	70			70			Delvis	Förbättring jämfört med 2016 då utfallet var 68 %

Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva
Arbete är grunden för människors utveckling, delaktighet och egen försörjning. Många arbeten skapas på Stockholms växande arbetsmarknad och arbetslösheten sjunker, men det finns samtidigt utmaningar i form av en hög arbetslöshet i vissa grupper och en arbetskraftsbrist i många yrken. Insatserna mot ungdomsarbetslöshet ska fortsätta och fler lokala insatser ska etableras i områden med hög ungdomsarbetslöshet.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2017. Bedömningen grundas på att 26 av 30 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för sju av kommunfullmäktiges nio indikatorer bedöms uppnås helt och två bedöms uppnås delvis.

Exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, servicenämnden och överförmyndarnämnden uppmanades i tertialrapport 1 att höja årsmålen för indikatorn *Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb*. Exploateringsnämnden, fastighetsnämnden samt miljö- och hälsoskyddsnämnden har inte justerat sina årsmål efter uppmaningen. Uppmaningen kvarstår.

Den positiva trenden inom ekonomiskt bistånd håller i sig. Andelen personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen uppgår till 1,55 procent, vilket är en minskning jämfört med samma period 2016. Även det långvariga behovet av ekonomiskt bistånd minskar.

Under sommaren har cirka 8 500 ungdomar sommarjobbat inom stadens verksamheter, vilket innebär att kommunfullmäktiges mål uppnås. Under tertial 3 fortsätter arbetet med att erbjuda ungdomar jobb under höst- och vinterloven. Satsningen på sommarjobb med extra språkstöd har fortsatt, och under sommaren kunde cirka 50 ensamkommande ungdomar delta i insatsen och få språkstöd på tigrinja, somaliska, arabiska eller dari i samband med sitt sommarjobb.

Utfallet för indikatorn *Andelen ungdomar som erbjuds jobb, utbildning, praktik eller förberedande insatser inom 90 dagar* har förbättrats markant sedan tertialrapport 1, från 76 till 92 procent.

Indikatorer (T=totalt, K=Kvinnor, M=Män)

Indikator	KF:s årsmål	Utfall T1			Utfall T2			Helt/delvis/ej uppfyllt	Kommentar
		T	K	M	T	K	M		
Andel aspiranter som är självförsörjande sex månader efter avslut på Jobbtorg Stockholm	84 %	77	75	78	77	75	79	Delvis	Utfallet påverkas av att aspiranter kan avslutas till vidare insatser (dvs ej självförsörjande)
Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500	216	-	-	402	185	179	Helt	
Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 500	-	-	-	Ca 8 500	Ca 4 300	Ca 4 200	Helt	Preliminära siffror
Antal tillhandahållna platser för sommarjobb	8 500	-	-	-	8 600			Helt	Preliminära siffror
Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	850	469	225	214	685	338	339	Helt	
Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	900	632	-	-	838	-	-	Helt	
Andel personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen	1,7 %	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	Helt	
Andel vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare	1,1 %	1,1	1,1	1,0	1,0	1,1	1,0	Helt	

Andelen ungdomar som erbjuds jobb, utbildning, praktik eller förberedande insatser inom 90 dagar	100 %	76	76	77	92	91	92	Delvis	Förberedelsetiden för hållbara insatser är ofta längre än 90 dagar, speciellt vid uppsökande insatser där det kan krävas längre tid för att motivera. AMN har utökat sitt uppsökande arbete, vilket gör att 100 % är svårt att nå.
--	-------	----	----	----	----	----	----	--------	--

I Stockholm är det enkelt att utbilda sig genom hela livet. Utbildning är den enskilt viktigaste faktorn för att kunna träda in och stanna kvar på arbetsmarknaden. Satsningar på vuxenutbildningen är avgörande för minskad arbetslöshet och förbättrad matchning på arbetsmarknaden samt för fortbildning av personal som saknar adekvat utbildning. Kvaliteten i svenska för invandrare (sfi) ska höjas med ökade möjligheter till individanpassning.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2017. Bedömningen grundas på att 20 av 20 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för två av kommunfullmäktiges fyra indikatorer bedöms uppnås helt och två bedöms uppnås delvis.

I kommunfullmäktiges budget för 2017 fick arbetsmarknadsnämnden i uppdrag att utföra sju aktiviteter kopplade till målet. Aktiviteterna är påbörjade och förväntas bidra till måluppfyllelsen.

Stadsledningskontoret konstaterar att studieresultaten inom sfi och vuxenutbildningens yrkesutbildningar är goda, medan resultaten är sämre inom övrig vuxenutbildning, vilket påverkar utfallet på kommunfullmäktiges indikatorer. Arbetsmarknadsnämnden har påbörjat en analys av utfallet.

Målet ryms huvudsakligen inom arbetsmarknadsnämndens verksamhetsområden. Därutöver har stadsdelsnämnderna antagit nämndmål, aktiviteter eller beskrivit hur de bidrar till att nå kommunfullmäktiges mål. Stadsdelsnämnderna lyfter till exempel fram kompetensutveckling för medarbetarna, fokus på livslång

lärande i förskolan samt kunskapsutveckling för äldre och personer med funktionsnedsättning. Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd har erbjudit äldre kostnadsfri utbildning i användandet av digital teknik.

Indikatorer (T=totalt, K=Kvinnor, M=Män)

Indikator	KF:s årsmål	Utfall T1			Utfall T2			Helt/delvis/ej uppfyllt	Kommentar
		T	K	M	T	K	M		
Andel kursdeltagare inom sfi med godkänt betyg efter fullföljd kurs	94 %	-	-	-	97	97	97	Helt	
Andel kursdeltagare inom grundläggande vuxenutbildning med godkänt betyg efter fullföljd kurs	85 %	-	-	-	80	81	78	Delvis	AMN har påbörjat en analys av resultatet.
Andel kursdeltagare inom gymnasial vuxenutbildning, högskoleförberedande kurser, med godkänt betyg efter fullföljd kurs	83 %	-	-	-	72	74	69	Delvis	AMN har påbörjat en analys av resultatet.
Andel kursdeltagare inom gymnasial vuxenutbildning, yrkesutbildning, med godkänt betyg efter fullföljd kurs	90 %	-	-	-	90	90	88	Helt	

Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar

En god offentlig ekonomi är en förutsättning för att kunna stärka välfärden och Stockholms stad ska därför ha en budget i god ekonomisk balans. Grundläggande mål för soliditet och investeringskostnader garanterar långsiktig hållbarhet. Stadens verksamhet ska vara kostnadseffektiv och administrativa kostnader hållas låga.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2017. Bedömningen grundas på att resultatet för 2017, efter tillstyrkta budgetjusteringar och övriga korrigeringar, prognostiseras bli positivt och att majoriteten av stadens nämnder bedömer att målet

kommer uppnås. Samtliga aktiviteter som bedöms påverka måluppfyllelsen pågår enligt plan.

Det ekonomiska resultatet är det mått som tydligast sammanfattar stadens ekonomiska ställning. Nämnderna har generellt en god budgetföljsamhet och prognostiserar, efter tillstyrkta budgetjusteringar och övriga korrigeringar, ett överskott på 377 mnkr för 2017, vilket är en budgetföljsamhet på cirka 99 procent. Före resultatdispositioner prognostiseras en positiv budgetavvikelse om cirka 258 mnkr. Stadsledningskontoret poängterar att överskott i resultatfonderna ska användas till kostnader av engångskaraktär och inte till löpande drift.

I tertialrapport 2 prognostiserar facknämnderna ett överskott om 319 mnkr jämfört med det prognostiserade överskottet om 74 mnkr i tertialrapport 1. Fastighetsnämnden prognostiserar ett resultat i balans för 2017 men framhåller dock att utmaningarna med att nå en budget i balans framgent kvarstår. Precis som nämnden rapporterade i tertialrapport 1 finns det osäkerhetsfaktorer i prognosen för att uppnå ett resultat i balans.

Stadsdelsnämndernas prognoser för tertialrapport 2 visar på ett överskott om 64 mnkr jämfört med tertialrapport 1 då nämnderna prognostiserade ett överskott om 25 mnkr. Norrmalms stadsdelsnämnd prognostiserar ett underskott om 3 mnkr (0,3 procent) efter resultatdispositioner. Avvikelsen finns främst inom verksamhetsområdena äldreomsorg och stöd och service till personer med funktionsnedsättning. Stadsledningskontoret uppmanar nämnden att vidta åtgärder för att uppnå en ekonomi i balans vid årets slut.

En väl fungerande uppföljning och prognosmetodik är en bra förutsättning för att stadens nämnder ska upprätthålla en hållbar ekonomisk utveckling. Prognoser av god kvalitet gör att nämnderna kan ha en beredskap vid exempelvis volymförändringar och tidigt uppmärksamma och vidta åtgärder för eventuella budgetavvikelser.

Överförmyndarnämnden behöver fortsätta arbetet med att utveckla sitt prognosarbete och nämndens processer ska stödja en bra löpande uppföljning av verksamhet och ekonomi. Överförmyndarnämnden uppmanas därför att utveckla nyckeltal för att mäta kvalitet, tillgänglighet, rättssäkerhet, effektivitet och brukarnas uppfattning om nämndens insatser vilket ska ske i samverkan med andra överförmyndarnämnder i Sverige. Nämnden

ska fortsätta utveckla nyckeltal för nämndens centrala processer och lagstiftningens intentioner.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Stockholmarna är delaktiga i stadens utveckling och känner samhörighet med sin stad. Deras engagemang tas tillvara och ger riktning åt framtiden. Stockholm är ett föredöme i skyddet av de mänskliga rättigheterna och lika rättigheter och möjligheter kommer alla till del.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för inriktningsmålet kommer att uppnås helt under 2017. Bedömningen baseras på att sju av åtta underliggande verksamhetsmål prognostiseras uppnås. För bolagskoncernen Stockholms Stadshus AB görs bedömningen att inriktningsmålet kommer att uppfyllas helt under året.

Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika

Stockholm ska vara en jämställd stad där makt, möjligheter och resurser fördelas jämnt oavsett kön. Ett genus- och antirasistiskt perspektiv ska integreras i stadens alla verksamheter. Arbetet med att utveckla genusbudgetering ska fortsätta. Alla nämnder ska ha könsuppdelad statistik och analysera resursfördelningen utifrån kön.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2017. Bedömningen grundas på att 28 av 30 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt.

Årsmålet för målets indikator *Andel tjänsteutlåtanden som innehåller en jämställdhetsanalys* bedöms ej uppfyllas under året. Stadsledningskontoret konstaterar att det aggregerade årsmålet för indikatorn uppgår till 60 procent, vilket är en ökning från tertialrapport 1, men inte i paritet med kommunfullmäktiges årsmål på 100 procent.

Indikatorns påverkan på verksamhetsområdesmålet som helhet bedöms inte som avgörande för grad av måluppfyllelse. Det visar sig även i nämndernas egna bedömningar genom att majoriteten prognostiserat att verksamhetsområdesmålet uppfylls helt.

Staden prioriterar och genomför en rad olika aktiviteter under året som bedöms bidra positivt till utvecklingen av arbetet med jämställdhet vilket bidrar till måluppfyllelsen. Bland dessa kan nämnas att flertalet nämnder utvecklar struktur för arbetet och att verksamhetens kärnprocesser utvecklas med hjälp av

jämställdhetsperspektivet. Rutiner, metoder och bedömningsmallar tas fram och sprids. Ett exempel på samverkan är Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd som tillsammans med Ersta Sköndal Bräcke högskola granskar och analyserar biståndsbedömningen ur ett jämställdhetsperspektiv.

Flertalet nämnder rapporterar att arbete med att analysera ojämsställda resultat pågår. Utifrån analyserna har några nämnder tagit fram riktade satsningar och särskilda checklistor för att säkra arbetsprocesser och komma tillrätta med omotiverade könsskillnader.

Utbildningsnämnden fortsätter, med stöd av resurscentret Origo, att utbilda rektorer och elevhälsoteamens professioner kring hedersrelaterat våld och förtryck.

Indikatorer (T=totalt, K=Kvinnor, M=Män)

Indikator	KF:s årsmål	Utfall T1			Utfall T2			Helt/delvis/ej uppfyllt	Kommentar
		T	K	M	T	K	M		
Andel tjänsteutlåtanden som innehåller en jämställdhetsanalys	100%	12 %			60 %			Ej uppfyllt	Flera nämnder rapporterar ett högt utfall och en ökning har skett.

Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor

För att Stockholm ska vara en demokratiskt hållbar stad och erbjuda alla stockholmare bra service och kvalitet fordras att Stockholms stad kan attrahera och behålla en mångfald av välutbildade och kompetenta medarbetare och chefer. Stockholms stad som arbetsgivare ska erbjuda grundförutsättningar som trygga arbetsvillkor, kompetensutveckling och en god och hälsosam arbetsmiljö, som ett led i att på bästa sätt förstå och sörja för alla stockholmares behov.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås delvis under 2017. Bedömningen grundas på att 21 av 31 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för samtliga av kommunfullmäktiges tre indikatorer bedöms uppnås delvis.

Stadsledningskontoret konstaterar att resultaten i årets medarbetarenkät visar på övergripande goda resultat. De nämnder som prognostiserat att målet delvis kommer att uppfyllas baserar i stort sin bedömning på att resultaten för de tre indikatorerna inte når de årsmål de satt.

För de indikatorer som är nya för 2017 föreslås årsmål i enlighet med bilaga 3.

Nämndernas arbete inom målområdet pågår enligt plan. Majoriteten av nämnderna arbetar aktivt med att implementera stadens personalpolicy, främst genom att den lyfts i samband med olika HR-relaterade arbetsprocesser. Stadsdelsnämnderna har fortsatt genomföra Stockholms stads handlingsplan för att förbättra arbetssituationen för biståndshandläggare och socialsekreterare. Ett gott exempel är att nya tjänster inrättats, dels för att stärka introduktionen för nya medarbetare, dels administrativa tjänster för att frigöra tid för det sociala arbetet. Förändringarna i diskrimineringslagen möts upp genom att nämnderna arbetar med att utveckla och anpassa arbetssätt kopplade till lika rättigheter och möjligheter på jobbet.

Sjukfrånvaron var i juli 6,53 procent. Prognos för den totala sjukfrånvaron för staden är 6,45 procent i slutet av året.

Indikatorer (T=totalt, K=Kvinnor, M=Män)

Indikator	KF:s årsmål	Utfall T1			Utfall T2			Helt/delvis/ej uppfyllt	Kommentar
		T	K	M	T	K	M		
Aktivt Medskapande index	83	80	81	79	80	81	79	Delvis	Resultaten är överlag stabila jämfört med 2015 (80)
Index Bra arbetsgivare	Ej fastställt	-	-	-	83	-	-	Delvis	Årsmålet kommer att fastställas I T2an. Jämställdhets aspekten belyses i ett av delindexen
Index Psykosocial arbetsmiljö	Ej fastställt	-	-	-	78	-	-	Delvis	Årsmålet kommer att fastställas I T2an.

Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering

Stockholm ska i den egna verksamheten skydda och främja mänskliga rättigheter. En viktig del av rättighetsarbetet är att synliggöra exempelvis förekomst av diskriminering. Arbetet mot diskriminering ska vara systematiskt. För att uppnå detta behöver staden bli bättre på att kartlägga och analysera verksamheten.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2017. Bedömningen grundas på att 27 av 30 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för tre av kommunfullmäktiges fem indikatorer bedöms uppnås helt och två indikatorer prognostiseras att uppnås helt.

I de stadsdelsnämnder där det anges att målet eller någon indikator inte kommer att uppfyllas helt, har diskussioner i berörda verksamheter påbörjats om möjliga orsaker till utfall samt hur verksamheterna ska arbeta framåt för att inga brukare ska känna sig diskriminerade.

Staden prioriterar och genomför en rad olika aktiviteter under året som bedöms bidra positivt till utvecklingen av stadens rättighetsarbete vilket bidrar till måluppfyllelsen. Bland dessa kan nämnas att kommunstyrelsen har tagit fram en diplomutbildning för ett hbtq-kompetent och normkritiskt bemötande som under perioden har beställts till 716 medarbetare i staden. Kulturnämnden har i samverkan med kommunstyrelsen tagit fram en webbutbildning i diskrimineringsfrågor inom kommunal verksamhet. Lansering av utbildningen sker under hösten 2017. Flera gymnasieskolor har genomfört utbildningar i normkritik. Nämnden har skapat en ny sida på Pedagog Stockholm för att förebygga och bemöta rasism och främlingsfientlighet. Syftet är att stödja lärare i klassrummen samt erbjuda källkritiskt granskat material att arbeta utifrån.

Västerorts ungdomsmottagning inom Bromma stadsdelsnämnd har fått extra PRIO-medel för att förstärka arbetet med information om sex och samlevnad till introduktionsklasser för nyanlända ungdomar.

Inom ramen för arbetet med den sverigefinska minoriteten har en rad aktiviteter, som författarträffar, skrivarcirkel, läsecirkel och föreläsningar om hälsa anordnats i samverkan mellan stadsdelsnämnderna Bromma och Hässelby-Vällingby.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd har erbjudit flera feriejobb som stärkt satsningen ungas organisering, exempelvis genom att ungdomar anordnat 124 festivalen i Rågsved och arbetat med jämställdhets- och trygghetsfrågor. Ungdomsmottagningen har haft en samtalsgrupp för unga transpersoner samt deltagit i Stockholm Pride Ung för att presentera verksamheten och vad ungdomar kan få hjälp med. Farsta stadsdelsnämnds fältassistenter har skapat ett tryggt rum för hbtqi³-ungdomar i högstadiet där de en dag i veckan bland annat kan prata med andra som har liknande erfarenheter som de själva.

Indikatorer (T=totalt, K=Kvinnor, M=Män)

Indikator	KF:s årsmål	Utfall T1			Utfall T2			Helt/delvis/ ej uppfyllt	Kommentar
		T	K	M	T	K	M		
Andel bostadshyresgäster som inte upplever diskriminering i stadens bostadsbolag.	Öka	-	-	-	86%	-	-	Helt	3% har upplevt diskriminering, 11% vill ej svara.
Andel brukare i dagverksamhet för äldre som inte upplever diskriminering	Öka	-	-	-	95 %	95%	95 %	Helt	1% har upplevt diskriminering, 4% vill ej svara.
Andel brukare som inte upplever diskriminering inom förskolan och familjedaghem	Öka	-	-	-	97 %	97%	97%	Helt	1% har upplevt diskriminering, 2% vill ej svara.

Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention. Barns rättigheter ska vara centrala för alla politikområden och genomsyra stadens verksamheter. För att ytterligare garantera barnrättsperspektivet ska stadens barnombudsman vara verksamheterna behjälpliga och ge förslag till förbättringar. Med ökade resurser och ambitioner inom skola och välfärd förstärks förutsättningarna att se varje barns behov. Under 2017 ska

”Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad 2018-2022” beslutas och implementeras för Stockholms stad.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2017. Bedömningen grundas på att 27 av 30 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för tre av kommunfullmäktiges sex indikatorer bedöms uppnås helt och tre bedöms uppnås delvis. Stadsledningskontorets bedömning om måluppfyllelse grundar sig främst på nämndernas bedömning av målet. Förklaringen är att indikatorerna är begränsade i förhållande till målet både med vad de mäter samt att de endast mäts inom utbildningsnämndens verksamhet.

Stadsledningskontoret konstaterar att stadens nämnder genomför en rad olika aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse. Goda exempel på verksamheter som stödjer målet är exempelvis Bromma stadsdelsnämnd vars medarbetare på Vuxenenheten har gått utbildning om barn som anhörig till personer med missbruk eller psykisk ohälsa. Enheten ska utveckla arbetssätt som ska bidra till att anhörigas svårigheter inte inkräktar på barnets hälsa, utveckling och skolgång. Kulturnämndens samarbete med Stockholms förskolor har fortsatt under året. Besöken av förskolebarn har ökat med 6 procent i jämförelse med samma period förra året. En av anledningarna kan vara att många av biblioteken erbjuder verksamhet för målgruppen. Där förbättringar för förskolan görs, vad gäller öppettider, programverksamhet eller inriktning på biblioteket, verkar det bli positiva resultat på både besök och utlån av bilderböcker.

Indikatorer (T=totalt, K=Kvinnor, M=Män)

Indikator	KF:s årsmål	Utfall T1			Utfall T2			Helt/delvis/ ej uppfyllt	Kommentar
		T	K	M	T	K	M		
Andel elever i årskurs 8 som känner till sina rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention	Öka				52%			Helt	47 % 2016
Andel elever i årskurs 5 som känner till sina rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention	Öka				83 %			Helt	81 % 2016

Andel elever i årskurs 8, som inte har utsatts för kränkande behandling eller trakasserier	Öka				76 %			Delvis	76 % 2016
Andel elever i årskurs 5, som inte har utsatts för kränkande behandling eller trakasserier	Öka				71 %			Delvis	72 % 2016
Andel elever i årskurs 2, som inte har utsatts för kränkande behandling eller trakasserier	Öka				62 %			Delvis	64 % 2016
Andel elever i årskurs 2 på gymnasiet, som inte har utsatts för kränkande behandling eller trakasserier	Öka				86%			Helt	70 % 2016

Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld. Staden ska stärka insatserna mot våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck. Medarbetare i staden ska ha kunskaper i våldsförebyggande arbete. Staden ansvarar för att inom framförallt socialtjänsten, skolan och förskolan arbeta förebyggande, och för socialtjänstens del också uppsökande och att ge stöd och skydd till brottsoffer.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2017. Bedömningen grundas på att 20 av 21 nämnder prognostiserar att målet kommer att uppnås helt samt att årsmålet för 3 av kommunfullmäktiges 3 indikatorer bedöms uppnås helt. Vidare har samtliga nämnder vidtagit åtgärder i enlighet med uppmaningar i tertiärrapport 1. Överförmyndarnämnden uppmanas att säkerställa att deras arbete går i linje med kommunfullmäktiges intentioner med målet för verksamhetsområdet.

Staden prioriterar och genomför en rad aktiviteter som bedöms bidra positivt till utvecklingen inom området och måluppfyllelsen. Det finns fortfarande utvecklingsområden för att staden ska erbjuda ett likställt och samordnat stöd och skydd av hög kvalitet som bygger på evidensbaserade metoder. Bland genomförda aktiviteter kan nämnas att stadsdelsnämnderna fortsätter att utveckla rutiner och metoder för att identifiera våldsutsatta, utbildar medarbetare och utvecklar samverkan, både den interna och samverkan med externa aktörer.

Antalet personer som utsatts för våld i nära relationer som är kända av socialtjänsten har ökat i jämförelse med samma period föregående år. Genomförda utbildningar bidrar till att fler

våldsutsatta identifieras och därmed kan erbjudas stöd och skydd. Personer som lever med våld i nära relationer återfinns inom socialtjänstens samtliga verksamhetsområden.

Nämnderna fortsätter att utveckla det våldspreventiva arbetet, både tidiga insatser riktade till alla barn, unga och vuxna innan våldet har skett, och insatser riktade till våldsutövare. Arbetet bedrivs i samverkan mellan socialtjänst, fält- och fritidsverksamhet, förskola och skola.

Nämnderna har i allt väsentligt arbetat in stadens program mot våld i nära relationer och genomför aktiviteter i enlighet med delmålen för programperioden. Inför verksamhetsberättelsen ska nämnderna säkerställa uppföljning och analys av programmets delmål för 2017.

Stockholm är en tillgänglig stad för alla

Stockholm ska vara en tillgänglig stad för alla invånare. Alla, oavsett funktionalitet, ska ha lika möjlighet till full delaktighet. Samhällets stöd till personer med funktionsnedsättning ska vara utformat utifrån en grund i antidiskriminering och jämlikhet, så att insatserna ska kunna leda till ökad självständighet, delaktighet, inflytande och bättre levnadsvillkor.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2017. Bedömningen grundas på att 27 av 28 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för sex av kommunfullmäktiges sju indikatorer bedöms uppnås helt och en bedöms uppnås delvis.

Stadsledningskontoret konstaterar att stadens nämnder genomför ett stort antal aktiviteter som bidrar till att uppnå målet. Frågor om tillgänglighet och rätten till full delaktighet för personer med funktionsnedsättning är ett ansvar för stadens alla nämnder och bolagsstyrelser. I stadens program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning framgår hur nämnder och bolagsstyrelser ska arbeta med tillgänglighet samt rekommendationer för styrning på området. En revidering av programmet pågår. Det nya förslaget till program är indelat i olika fokusområden som nämnder och bolagsstyrelser förväntas inrikta sitt arbete mot. Det ges förslag på indikatorer och aktiviteter som kan stärka arbetet och skapa möjlighet att styra verksamheterna på lämpligt sätt.

Som ett resultat av att människors livslängd ökar så blir behovet av omsorg inriktat mot äldre personer större. Kommunstyrelsen utreder

tillsammans med äldrenämnden och socialnämnden
förutsättningarna för äldre med beslut om LSS-boende att få
äldreomsorg.

Om incitament saknas för utförare att arbeta mot arbetsmarknaden
finns risk för inlåsningseffekt för brukarna. Socialnämnden gör
tillsammans med arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna
en översyn av dagliga verksamheters arbete mot arbetsmarknaden
för deltagarna.

När budget för kommunalt bostadstillägg återfinns hos
stadsdelsnämnderna riskerar det att hämma byggandet av bostäder
för personer med LSS-beslut. Kommunstyrelsen utreder
organisation och konsekvenser av en centralisering av handläggning
och finansiering av det kommunala bostadstillägget för personer
med LSS-beslut.

Indikatorer (T=totalt, K=kvinnor, M=män)

Indikator	KF:s års mål	Utfall T1			Utfall T2			Helt/delvis/ej uppfyllt	Kommentar
		T	K	M	T	K	M		
Nöjda brukare - daglig verksamhet	87 %	-			90	89	91	Helt	
Nöjda brukare - LSS-boende, vuxna och barn	87 %	-			89	89	88	Helt	
Nöjda brukare - korttidsboende	90 %	-			89	92	88	Delvis	
Brukarens upplevelse av trygghet - LSS- boende, vuxna och barn	91 %	-			92	92	92	Helt	
Andel personer med funktionsnedsättnin g som upplever att de kan påverka insatsens utformning	77 %	-			79	81	78	Helt	
Andel personer med funktionsnedsättnin g som upplever att	89 %	-			90	88	91	Helt	

de blir väl bemötta av stadens personal									
Andel personer som upplever att de varit delaktiga i upprättandet av genomförandeplaner	79 %	-			80	81	79	Helt	

Stockholm är en demokratisk stad där invånare har inflytande. Stockholmare ska känna att de har möjlighet att påverka Stockholms utveckling. Ett viktigt arbete under mandatperioden är att stärka den representativa demokratin. Staden ska ta ansvar för att öka valdeltagandet i de delar av staden där det är lågt.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2017. Bedömningen grundas på att 30 av 30 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt. Med anledning av att resultaten från medborgarundersökningen ännu inte blivit klara kan inte årsmål för samtliga tre indikatorer kunna fastställas under 2017. Kommunfullmäktige föreslås därför besluta att årsmål inte fastställs för 2017 i enlighet med bilaga 3.

Stadens nämnder har genomfört en rad olika aktiviteter under året som bedöms bidra till att målet uppfylls. Staden arbetar med att öka invånarnas deltagande och inflytande mellan valen och arbetar med att utöka kontakterna med de invånare vars röster inte hörs idag. Alla ska vara väl informerade om hur de kan delta i och påverka demokratin. Inom stadsdelsnämnderna Farsta och Spånga-Tensta har arbetet med medborgarbudget fortsatt under tertialen. I Skärholmens stadsdelsnämnd fortsätter arbetet med Fokus Skärholmen. I dialogarbetet inom Fokus Skärholmen samverkar stadsdelsnämnden med exploateringsnämnden, kulturnämnden och stadsbyggnadsnämnden. I flera stadsdelsnämnder har samarbetet med civilsamhällets organisationer fortsatt, exempelvis genom demokratiforum i Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd samt samverkan mellan Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd och föreningar i stadsdelsområdet Rågsved.

Lokala utvecklingsprogram

Stadsdelsnämnderna redovisar det pågående arbetet med de lokala utvecklingsprogrammen utifrån de mål och aktiviteter från programmen som fastställts i deras verksamhetsplaner. Det är ett omfattande arbete som i stort pågår enligt plan. Ett exempel är

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd som samarbetar med trafiknämnden, AB Svenska Bostäder, SISAB, utbildningsnämnden, Fryshuset, föreningar och boende i området kring att göra Östberga torg mer levande och öka förutsättningarna för att människor ska mötas och skapa trivsel och trygghet. Under benämningen Sommartorg har en rad aktiviteter genomförts under sommaren 2017.

Ett annat exempel är Spånga-Tensta stadsdelsnämnd som inom sitt lokala utvecklingsprogram samverkar med Arbetsförmedlingen och arbetsmarknadsnämnden inklusive Jobbtorg Stockholm. I arbetet prioriteras särskilt unga vuxna generellt, unga vuxna som är i riskzon för kriminalitet och droger samt kvinnor som står långt ifrån arbetsmarknaden. Inom ramen för nämndens lokala utvecklingsprogram har flera konferenser genomförts utifrån deras olika tematiska prioriteringar.

Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning. Stockholm ska använda offentlig upphandling som ett styrmedel för att driva utvecklingen i socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbar riktning. Velfärdsverksamheten ska kännetecknas av hög kvalitet, öppenhet och goda arbetsvillkor. Sociala hänsyn ska användas vid upphandling för att exempelvis motverka oseriösa leverantörer och bidra till att långtidsarbetslösa kommer i arbete.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt 2017. Bedömningen grundas på att 30 av 30 nämnder prognostiserar att målet kommer att uppfyllas helt samt att årsmålet för kommunfullmäktiges indikator *Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram*, bedöms uppnås helt.

För indikatorn *Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram*, som är ny för 2017, föreslås att årsmålet på 80 procent fastställs i enlighet med bilaga 3. Föreslaget årsmål motiveras utifrån vikten av att verksamheterna planerar för systematisk avtalsuppföljning. Årsmålet föreslås successivt att höjas kommande år.

Staden utför aktiviteter under året som bedöms bidra positivt till måluppfyllelsen. Bland aktiviteterna kan nämnas arbetsmarknadsnämndens arbete med att implementera och utveckla arbetet med att ställa sociala krav vid upphandling som redskap för att fler arbetslösa och studerande ska erbjudas arbete eller praktik inom nämndens verksamheter. Arbetsmarknadsnämnden stödjer

även andra nämnder och bolag kring att formulera sociala krav i sina upphandlingar.

Äldrenämnden arbetar tillsammans med stadsdelsnämnderna med att kvalitetssäkra äldreomsorgens verksamheter genom avtalsuppföljningar, kvalitetsobservationer, inspektioner och verksamhetsuppföljningar. Äldrenämnden ansvarar numera för all upphandling av privata utförare inom äldreomsorgen vilket ger goda möjligheter att ta tillvara erfarenheter från uppföljningarna och påverka kvaliteten i kommande upphandlingar.

Delårsbokslut och helårsprognos

Ekonomisk och finansiell analys

Delårsbokslutet omfattar kommunkoncernen Stockholms stad. I kommunkoncernen ingår staden och de kommunala bolagen. Med de kommunala bolagen menas stadens majoritetsägda bolag som finns samlade i koncernen Stockholms Stadshus AB. Stockholms Stadshus AB ägs av Stockholms stad och fungerar som en sammanhållande funktion för huvuddelen av stadens aktiebolag.

Om kommunkoncernen

I stadens tertialbokslut ingår alla nämnder, det vill säga den i huvudsak skattefinansierade verksamheten, samt tertialbokslutet för finansförvaltningen vilket bland annat omfattar stadens centrala finansiering. Den sammanställda redovisningen, som är den kommunala motsvarigheten till koncernredovisning, för kommunkoncernen Stockholms stad omfattar förutom stadens verksamhet även den verksamhet som bedrivs i aktiebolagsform. Syftet med den sammanställda redovisningen är att ge en helhetsbild av hela kommunkoncernens ekonomi och åtaganden.

Periodens resultat

Efter att koncerninterna mellanhavanden, inklusive utdelning, har eliminerats uppgår resultatet efter skatter och finansiellt resultat för kommunkoncernen till 2 747 mnkr (4 011 mnkr).

Resultat per den 31 augusti för kommunkoncernen, mnkr

2017	2016	2015	2014	2013
2 747	4 011	2 638	3 478	3 251

Koncernen Stockholms Stadshus AB:s samlade resultat efter finansiellt resultat uppgår till 1 984 mnkr (1 380 mnkr). Koncernen Stockholms Stadshus AB:s dispositioner och skatt uppgår till 403 mnkr (288 mnkr) och periodens resultat uppgår till 1 581 mnkr (1 317 mnkr).

Avskrivningar

De planenliga avskrivningarna på anläggningstillgångar ökade med 606 mnkr under 2017 och uppgår till 3 136 mnkr (2 897 mnkr). Ökningen av avskrivningarna beror på att investeringsvolymerna i framförallt bostäder har legat på en hög nivå under de senare åren. Att avskrivningarna inte ökar mer trots de höga investeringsvolymerna beror främst på att investeringarna sker i pågående nyanläggningar som inte börjar skrivas av förrän de är helt färdigställda.

Finansiella intäkter och kostnader

Det finansiella resultatet för kommunkoncernen är negativt och uppgår till -307 mnkr (-360 mnkr). Det finansiella resultatet har påverkats av den låga räntenivån.

Kassaflödesanalys

I stort sett har hela kommunkoncernen gemensam hantering av finansiella flöden som administreras av staden. De kommunägda bolagen har antingen en fordran på eller en skuld till staden. Enligt finanspolicyn för kommunkoncernen Stockholms stad ska kommunkoncernens kassaflöden kvittas mot varandra och all extern lånefinansiering och placering ska ske centralt.

Balansräkning

Soliditet

Soliditeten visar det egna kapitalet i förhållande till balansomslutningen. Det egna kapitalet för kommunkoncernen har ökat med 2 747 mnkr och uppgår till 120 017 mnkr (117 270 mnkr). Förändringen av det egna kapitalet är hänförlig till årsresultatet på 2 747 mnkr. Balansomslutningen uppgår till 192 886 mnkr (187 879 mnkr). Detta medför en ökning av balansomslutningen på 5 007 mnkr.

Kommunkoncernens soliditet uppgår till 53 procent inklusive pensionsåtaganden (53 procent). En långsiktigt stabil soliditet är bra för att ge kommunkoncernen en god betalningsförmåga på lång sikt och därmed en god finansiell handlingsberedskap för framtiden. Nedanstående tabell visar soliditeten under perioden 2012-2016.

Soliditet för kommunkoncernen (inklusive pensionsåtaganden), procent

2017-08-31	2016	2015	2014	2013
53,3	53,3	55,5	55,3	54,2

Investeringar

Kommunkoncernens bruttoinvesteringar ligger på en fortsatt hög nivå och uppgår under perioden till 10 221 mnkr (8 798 mnkr). Bruttoinvesteringarna för koncernen Stockholms Stadshus AB ligger också på en fortsatt hög nivå och uppgår under perioden till 6 571 mnkr (6 131 mnkr).

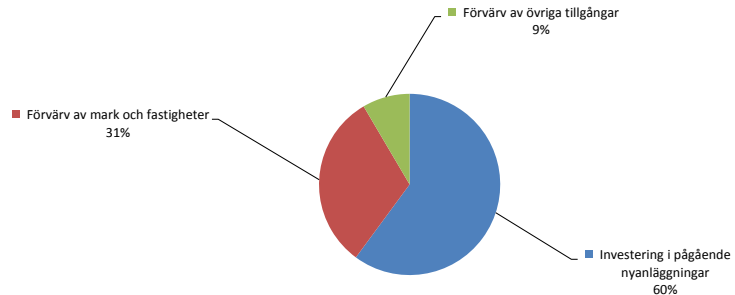
AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder och AB Stockholmshem redovisar en sammanlagd investeringsvolym om 3,5 mdkr, vilket är cirka 700 mnkr lägre än år 2016. AB Svenska Bostäders investeringsvolym uppgår till cirka 1,6 mdkr, varav 1 mdkr avser

nybyggnadsprojekt. Bostadsbolagen har under 2017 påbörjat byggande av nästan 1 100 lägenheter, vilket är lägre än såväl föregående år (1 580) som planerat (1 500). Tidsförskjutningar, i nybyggnadsprojekten, bland annat beroende på överklaganden, har inneburit förseningar av antalet påbörjade lägenheter.

Under perioden har SISAB investerat cirka 1,1 mnkr. Investeringarna avser framför allt uppförande av Hägerstenshamnens skola, samt om- och tillbyggnad av Lindeskolan, Kungsholmens grundskola, Långbrodalsskolan och Dalhagsskolan i Husby.

Stockholm Vatten och Avfall AB:s projekt Stockholms framtida avloppsrening, SFA, är det enskilt största projektet av koncernens investeringar. Den totala budgeten för projektet beräknas till närmare 9,2 mdkr. Tidplanen utgår från ett färdigställande år 2026. Under år 2017 förväntas investeringarna i projektet uppgå till 317 mnkr, vilket är en minskning med cirka 250 mnkr i förhållande till budget. Främsta anledningen är försenade bygglov, vilket förskjuter planerade bergarbeten. Inom projektet pågår just nu första etappen i Henriksdal, vilket omfattar nödvändiga uppgraderingar av det biologiska reningssteget och slamhanteringen. Övriga investeringar för Stockholm Vatten och Avfall beräknas uppgå till 1,3 mdkr, jämfört med budgeterade 1,5 mdkr. Den lägre prognosen beror på förskjutna tidplaner i befintligt nät samt svårigheter att hitta tillgängliga entreprenörer. Även bolagets projekt för sortering- och matavfallsanläggning i Högdalen har försenats.

Diagrammet nedan ger en översikt över hur bruttoinvesteringarna för kommunkoncernen har fördelats under 2017. Investeringarna består främst av nyproduktion av bostäder samt förvärv av mark och fastigheter. Med pågående nyanläggningar menas investeringar i anläggningstillgångar av väsentligt värde som är under uppförande, men ännu inte färdigställda.

Finansiell verksamhet

Kommunkoncernens lånebehov tillgodoses genom en central upplåning. All extern lånefinansiering och placering hanteras centralt av Stockholms stads internbank. Internbanken har till uppgift att stödja kärnverksamheten och tillvarata skalfördelarna i den finansiella hanteringen. Detta uppnås bland annat genom ett gemensamt koncernkontosystem, som möjliggör att alla flöden nettas internt innan Stockholms stad behöver vända sig mot den finansiella marknaden. På så sätt underlättas administrationen av de interna flödena samtidigt som det ger lägre totala finansieringskostnader.

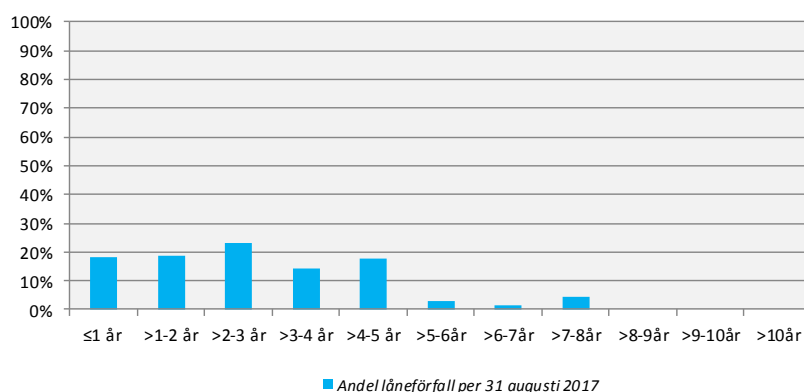
Kommunkoncernen har en mycket hög kreditvärdighet, så kallad rating. Ratingen ska återspegla kommunkoncernens förmåga att infria sina betalningsåtaganden och finansiella skyldigheter på kort respektive lång sikt. Kreditbedömningen utförs av kreditvärderingsinstitutet Standard & Poor's som ger kommunkoncernen Stockholms stad högsta möjliga betyg för både den korta och långa upplåningen, A-1+ respektive AAA. Ratingen uppdateras halvårsvis och bekräftades den 19 maj 2017. För investerare innebär denna rating att det är förknippat med mycket låg risk att låna ut pengar till Stockholms stad. Detta möjliggör att kommunkoncernen erhåller fortsatt förmånliga lånevillkor.

Kommunkoncernens upplåning

Kommunkoncernen Stockholms stad hade den 31 augusti 2017 en extern skuldportfölj om 38 071,8 mnkr (36 308,3). Den externa skuldportföljen har sedan årsskiftet ökat med 1 763,5 mnkr. Nettoskuldportföljen, d.v.s. bruttoskuld minus placeringar, var för kommunkoncernen 38 053,2 mnkr (36 289,1), vilket är en ökning om 1 764,1 mnkr. Ökningen i skuldportföljen beror på en fortsatt

hög investeringsnivå i kommunkoncernen. Investeringarna består främst av byggnation av bostäder och skolor, samt infrastrukturprojekt.

Kommunkoncernen hanterar skuldförvaltningen effektivt inom de ramar som finns i enlighet med fastställd finanspolicy. För att bland annat uppnå detta lånar Stockholms stad med både fast och rörlig ränta på inhemsk och internationell lånemarknad. Stockholms stad arbetar även aktivt med att hantera förfallostrukturen och samarbetar med många olika motparter, vilket medför minskad refinansieringsrisk.

Valuta- och räntederivat uppgår per den 31 augusti till ett sammanlagt nominellt belopp brutto om 12 559,4 mnkr efter säkrad kurs. Enligt finanspolicyn får derivat ingås för att hantera uppkommen ränte- och valutarisk. Samtliga derivatinstrument utestående på balansdagen är säkringsinstrument med syfte att säkra ränte- och valutarisk för kommunkoncernens skuldportfölj. Den delen av extern skuldportfölj som är i utländsk valuta, 16,2 procent, är genom derivat omvandlade till SEK. Det ger en förutsägbarhet avseende valutarisk och räntekostnader, som bland annat underlättar för kommunkoncernens verksamhetsplanering. I analys av upplåningen används, om inte annat anges, belopp inklusive säkring med derivat i linje med säkringsredovisning. Utestående derivat omfattar swappar och terminer.

Den genomsnittliga räntan för kommunkoncernens externa skuldportfölj uppgår för 2017 till 1,0 procent och årets räntekostnad för den externa skuldportföljen är 311,8 mnkr. Den genomsnittliga räntebindningstiden för den externa skuldportföljen per den 31 augusti är 2,2 år (2,4).

Grunden för en god låneplanering är bra prognoser över koncernens kassaflöden. Bolagen och de största investerande nämnderna i kommunkoncernen upprättar både kortsiktiga och mer långsiktiga

prognoser över sina kassaflöden. Dessa prognoser är en förutsättning för att kunna se till att upplåning och placering sker på lämpliga räntenivåer och löptider.

Kommunkoncernen lånar i huvudsak genom olika marknadsprogram direkt på den finansiella marknaden. Det sker genom att Stockholms stad ger ut certifikat (korta lån) och obligationer (långa lån). Utöver lån via marknadsprogrammen sker upplåning hos Europeiska Investeringsbanken (EIB) och Nordiska Investeringsbanken (NIB). Utnyttjade nominella belopp per den 31 augusti anges i nedan tabell.

Marknadsprogram	Rambelopp, lokal valuta	Utnyttjat, lokal valuta	Utnyttjat SEK miljoner
Kommuncertifikat, KC, miljoner SEK	12 000	0	0
Euro commercial paper, ECP, miljoner USD	1 500	0	0
Medium term note, MTN, miljoner SEK	10 000	0	0
Euro medium term note, EMTN, miljoner EUR	8 000	3 122	28 859
Övriga låneprogram			
Europeiska investeringsbanken, EIB, miljoner SEK	5 700	4 749	4 749
Nordiska investeringsbanken, NIB, miljoner SEK	4 500	3 000	3 000

Kommunkoncernen har extra betalningsberedskap i form av en checkräkningskredit om 4 000 mnkr samt ett kreditlöfte i form av ett syndikerat lån om 5 000 mnkr.

Finanspolicyn sätter ramarna

Finanspolicyn anger mål och riktlinjer för finansverksamheten inom kommunkoncernen samt identifierar de finansiella risker som kommunkoncernen är exponerad för och hur de ska hanteras.

Risker förenade med stadens finansiella verksamhet hänför sig huvudsakligen till kredit- och marknadsrisk. Det finns även andra risker såsom likviditetsrisk, finansieringsrisk och operativa risker. Kreditrisk är risken för att en motpart inte kan uppfylla sina betalningsförpliktelser gentemot kommunkoncernen. Kreditrisken mäts som kreditvärde per motpart eller instrument. Marknadsrisk

definieras som risken för att förändringar av räntor, växelkurser och priser leder till en ofördelaktig förändring av värdet av tillgångar och skulder. Ränterisk uttrycks som målduration med ett tillåtet avvikelseintervall och en definierad ränteförfallostruktur. Finansieringsrisken är risken att vid kapitalförfall inte kunna återfinansiera förfallet eller endast lyckas låna till kraftigt ökade kostnader. Finansieringsrisken hanteras genom att kapitalförfallen, i möjligaste mån utifrån marknadsförutsättningar, sprids över. För att minimera risken för oförutsett högre räntekostnader, orsakade av ränte- och valutaförändringar under löptiden för ingående lån i skuldportföljen, får Stockholms stad använda derivat.

Stockholms stad har valt att ha en sammanhållen central finansfunktion, internbanken, som hanterar de aggregerade riskerna, säkerställande av finansiering, likviditetshantering, bankrelationerna etcetera. En central hantering innebär även en minskad finansiell risk och möjliggör för en bättre intern kontroll.

Riskerna följs upp löpande av en riskkontrollfunktion och rapporteras till kommunstyrelsen.

Om staden

Periodens resultat

Periodens resultat för staden uppgår till 2 218 mnkr (3 875 mnkr). Realisationsvinster och försäljning av exploateringsfastigheter utgör den största delen av resultatet, 2 973 mnkr. Försäljning av exploateringsfastigheter har skett främst i Hagastaden, Kungsholmen och i Hjorthagen. Etapp ett av försäljning av markinnehav i Botkyrka kommun har genomförts. Sverigeförhandlingen är för Stockholms del genomförd och Stockholms åtagande avseende medfinansiering av infrastruktursatsningar är kostnadsförda med 2 979 mnkr. Nettokostnaderna exklusive jämförelsestörande poster har under perioden ökat med 2,4 procent (5,5) medan skatteintäkter och generella statsbidrag ökat med 3,8 procent (5,1), en gynnsam utveckling. År 2016 samma period var nettokostnadsutvecklingen större än ökningen av skatteintäkter och generella statsbidrag.

Resultatet justerat enligt kommunallagens krav på en ekonomi i balans, visar att staden uppfyller kravet då resultatet är positivt, och uppgår till 976 mnkr (3 631 mnkr). Enligt stadens finansieringsstrategi ska vinster vid försäljning av exploateringsområden finansiera exploateringsverksamheten. Resultatet, när även dessa vinster avräknats uppgår till -755 mnkr

det vill säga stadens åtagande avseende Sverigeförhandlingen har inneburit att finansieringsstrategins målsättning hittills i år endast delvis kunnat infrias.

Den budgeterade utdelningen om totalt 1,2 mdkr från Stockholms Stadshus AB kan genom beslut av kommunfullmäktige i samband med tertiärrapport 2, helt eller delvis, återredovisas till Stockholms Stadshus AB. I samband med tertiärrapport 2 återredovisas 400 mnkr av den budgeterade utdelningen från Stockholms Stadshus AB.

Resultat per den 31 augusti, mnkr

	2017	2016	2015	2014	2013
Resultat förändring eget kapital	2 218	3 875	2 678	3 603	4 594
Periodens balanskravsresultat*	976	3 631	2 356	2 943	3 737
Periodens resultat exklusive vinster från försäljning av exploateringsområden**	-755	1 644	1 827	2 239	3 664

*Korrigerig av periodens balanskravsresultat år 2014-2012 är gjord enligt förändrad tolkning av lagtexten.

**Här ingår avsättning för Sverigeförhandlingen med 2,9 mdkr.

Resultat per den 31 december, mnkr

	2017	2016	2015	2014	2013
Resultat förändring eget kapital	-	4 643	1 924	3 450	3 444

Verksamhetens intäkter

Verksamhetens intäkter uppgår till 8 269 mnkr (7 750 mnkr), vilket är en ökning med 519 mnkr eller 6,7 procent jämfört med föregående år. Statsbidragen från Skolverket ökar p g a lärarlyftet och satsningar till lågstadiet och fritidshem. Även statsbidragen från Migrationsverket ökar men inte i samma i samma utsträckning som 2016. Ersättningssystemet till flyktingverksamhet ändrades den 1 juli 2017 och det är ännu osäkert hur detta kommer att påverka statsbidragsintäkterna. Totalt har statsbidragen ökat med 367 mnkr.

Intäkterna för barnomsorgsavgifterna har ökat då inkomstskatten för maxtaxan indexregleras årligen. Statsbidraget för maxtaxan har som en följd av den höjda taxan, minskat. Parkeringsintäkterna har ökat på grund av införande av Parkeringsstrategin och Plan för gatuparkering, som innebär att nya områden beläggs med parkeringsavgift samt att avgifter för boende- och nytoparkering höjs. Felparkeringsavgifterna har minskat jämfört med motsvarande

period föregående år. Intäkter för hyror och tomträttsavgälder har ökat med 1,1 procent, där intäkter för upplåtelser ökade medan intäkter för nyttjanderätt har minskat.

Verksamhetens kostnader

Verksamhetens kostnader, exklusive avskrivningar, uppgår till 34 562 mnkr (33 494 mnkr), vilket är en ökning med 1 068 mnkr eller 3,2 procent (8,3 procent). Befolkningen i Stockholm har ökat med 14 248 personer (10 825) det senaste året (juni 2016 – juni 2017). Det betyder att tillväxttakten åter har ökat efter att ha mattats av de senaste åren. Inflationen har ökat till 2,3 procent i juli jämfört med juli 2017. Nedan beskrivs några större kostnadsposter.

Bidrag och transfereringar

Kostnaden för bidrag och transfereringar uppgår till 1 470 mnkr (1 519 mnkr), en minskning med 3,2 procent jämfört med föregående år. Minskningen är främst hänförlig till att staden 2016 bidrog till Sveriges värdskap i Eurovision Song Contest. Ekonomiskt bistånd ökar främst beroende på bidrag till nyanlända. Det ekonomiska biståndet uppgår till 611 mnkr (588 mnkr). Antal biståndshushåll har i ett tolv månadersperspektiv minskat med 0,6 procent. Av de vuxna biståndstagarna i juli var 42 procent arbetslösa (44 procent). Ersättningen för personlig assistent är praktiskt taget oförändrad jämfört med samma period 2016.

Externa utförare

Kostnaderna för externa utförare uppgår till 12 420 mnkr (12 213 mnkr) en kostnadsökning med 1,7 procent (7,1 procent), det vill säga ökningstakten avtar. Kostnaderna för köp av verksamhet från externa utförare har minskat för utbildning, förskoleverksamhet och stöd till stöd o service till personer med funktionshinder. För individ och familjeomsorg och äldreomsorg ökar kostnaderna fortfarande. För verksamhetsområdet äldreomsorg och övrig utbildning utförs över 60 procent av verksamheten av externa entreprenörer och för verksamhetsområdena omsorg om funktionshindrade, utbildning gymnasieskolan och infrastruktur är hälften eller mer än hälften av verksamheten utlagd på entreprenad. I förhållande till föregående år har andelen verksamhet utförd av extern utförare minskat avseende individ och familjeomsorg. Detta är främst kopplat till att mottagandet av flyktingar har förändrats. Över en tredjedel av stadens totala kostnader utgörs av entreprenadkostnader.

Konsultkostnader

Kostnaderna för konsulter uppgår till 551 mnkr (611 mnkr) en minskning med 60 mnkr eller 11 procent (+15,4 procent). Samtliga

typer av konsulter utom handledningskonsulter minskar. Kostnader för IT-konsulter har minskat mest. Stadens IT-projekt avseende införande av ett koncerngemensamt ekonomisystem, SUNE, har slutförts vid halvårsskiftet. Upphandlingar av leverantörer för stadens gemensamma IT-service är överprövade och implementeringen därmed inte påbörjad.

Personalkostnader

Personalkostnaderna har ökat med 6,9 procent (8,7 procent), en dämpning av ökningstakten. Antalet helårsarbetare har under perioden ökat med 1 414 stycken eller 3,4 procent. Ökningen av helårsarbetare är hänförlig till återtagen verksamhet från externa utförare samt ökad verksamhet till följd av en växande stad. Den genomsnittliga löneökningen i augusti jämfört med samma period föregående år uppgår till 3,7 procent. Sänkningen av arbetsgivaravgifterna för unga fanns kvar till och med maj 2016 men är helt borttagen 2017. Beroende på god avkastning på placerade medel har ingen premie för avtalsgruppsjukförsäkring erlagts varken 2016 eller 2017.

Verksamhetsområdet utbildning har ökat mest. Här slår satsningen på lärarlöner igenom. Även verksamhetsområdet för stöd och service till personer med funktionsnedsättning ökar mycket liksom ersättningar till gode män för främst ensamkommande flyktingbarn.

Sjuklönekostnaden har under första halvåret ökat med 9,2 procent (8,9 procent). Ökningen har avtagit andra kvartalet jämfört med samman period 2016. Det är främst kostnaderna för långtidssjukskrivningar som ökar medan korttidssjukfrånvaron minskar.

Årets avtalsrörelse ingår i utfallet. Den del som inte regleras förrän i september är beräknad och kostnadsförd.

Jämförelsestörande poster

De jämförelsestörande intäkterna uppgår till 3 148 mnkr (2 358 mnkr) och de jämförelsestörande kostnaderna till 3 384 mnkr (328 mnkr). Intäkterna avser försäljningar varav exploateringsintäkterna uppgår till 1 905 mnkr och reavinster till 1 243 mnkr. Den största posten jämförelsestörande kostnader är avsättningen till stadens åtagande för infrastrukturella bidrag i Sverigeförhandlingen, 2 979 mnkr. Stockholms stad ska bidra till tunnelbana mellan Fridhemsplan och Älvsjö, förlängning av Roslagsbanan till city samt till Spårväg Syd. Resultatet från begravningsverksamheten på 34 mnkr har även avsatts.

Försålda exploateringsfastigheters bokförda värde, som kostnadsförs vid försäljning, uppgår till 175 mnr (129 mnr). Förbrukning av inteckning av eget kapital gjord i bokslut 2016, redovisas som jämförelsestörande och uppgår sammanlagt till 197 mnr. Medlen har använts till IT-kostnader, bland annat till utveckling av skolplattform. Under 2017 har även projekt inom temat sociala investeringar och kompetensutvecklingsåtgärder kommit igång.

Avskrivningar

Årets avskrivningar inklusive utrangeringar uppgår till 855 mnr (759 mnr), en ökning med 96 mnr. Ökningen är hänförlig till en stadigt ökande investeringsvolym, som senaste året uppgick till 5,8 mdkr. Införandet av komponentavskrivningar 2015 bidrar i begränsad omfattning till de ökade avskrivningarna. Genomförda utrangeringar är marginella.

Skatter, statsbidrag och utjämning

Periodens skatteintäkter uppgår till 30 764 mnr (28 944 mnr) vilket är en ökning med 6,3 procent och beräknas överstiga budgeterat belopp. Slutavräkningen 2017 beräknas bli negativ beroende på att rikets skatteunderlagstillväxt beräknas bli lägre än vad de preliminära skatteintäkterna grundade sig på.

Nettot för generella statsbidrag och utjämning uppgår till -2 480 mnr (-1 707 mnr) en kostnadsökning med 773 mnr. Från och med 2016 har utjämningsgraden avseende inkomstutjämnningen höjts från 60 till 85 procent av den länsvisa skattesatsen i intervallet mellan 115 och 125 procent av medelskattekraften, vilket kraftigt ökat Stockholms avgift. Stockholms skatteunderlag växer snabbare än länet i övrigt vilket ger större skatteintäkter men även högre inkomstutjämningsavgift. Förändringen är kombinerad med ett införandebidrag för att mildra effekterna vilket har minskats betydligt 2017, 51 mnr mot 230 mnr samma period 2016. Skatteintäkter och generella statsbidrag har sammanlagt ökat med 3,8 procent i jämförelse med samma period föregående år.

Finansiella intäkter och kostnader

Det finansiella resultatet inkluderar räntenettet för staden samt övriga finansiella intäkter och kostnader. Stadens finansiella resultat uppgår till 1 318 mnr (1 111 mnr), varav aktieutdelning från Stockholms Stadshus AB utgör 1 200 mnr (1 000 mnr).

Räntenettet för staden är positivt och uppgår till 223 mnr (198 mnr). Staden hanterar bolagskoncernens upplåning mot ränta inklusive omkostnadsersättning. Ökningen av räntenettet hänför sig

främst till en ökning av stadens nettotillgångar. Dessa har ökat på grund av försäljningar som genomförts under perioden. Den stora kostnaden på grund av Sverigeförhandlingen, som belastar stadens resultat påverkar inte nettotillgångarna förrän de faktiskt betalas. Under posten finansiella intäkter och kostnader redovisas även kostnad för värdesäkring av pensionsskulden som uppgår till 87 mnkr (81 mnkr).

Balansräkning

Stadens balansomslutning har ökat med 4 250 mnkr till 142 985 mnkr (138 735 mnkr). Staden administrerar upplåning och placering för stadens bolag. Förändringen i balansomslutningen hänför sig främst till ökade fordringar på stadens bolag med 3 656 mnkr. Nettofordran, dvs inklusive stadens skuld till delar av bolagssektorn, har ökat med 4 351 mnkr. Stadens investeringsverksamhet, materiella anläggningstillgångar och exploateringsfastigheter har ökat med 2 206 mkr, en ökning som motsvaras av periodens ökning av eget kapital.

Tillgångar

Anläggningstillgångarna har ökat med 2 574 mnkr och uppgår till 75 354 mnkr (72 779 mnkr). Det är främst materiella anläggnings-tillgångar, som har ökat, men köp av bostadsrätter på 36 mnkr ökar även de finansiella anläggningstillgångarna. Investeringarna uppgår totalt till 3 771 mnkr, avskrivningar och utrangeringar till 855 mnkr och det bokförda värdet vid försäljningar till 499 mnkr. Investeringsvolymen är 750 mnkr högre än motsvarande period föregående år.

En omklassificering har gjorts under perioden från exploateringsfastigheter med 363 mnkr till anläggnings- till omsättningstillgångar på grund av förändrad bedömning av vad som kommer att säljas. Investeringsinkomster i form av avgifter och bidrag bruttoredovisas vid aktiveringen, så att inkomsterna skuldförs och intäktsredovisas i takt med en anläggnings förbrukning. Dessa investeringsinkomster uppgår till 9 mnkr (46 mnkr).

Omsättningstillgångar

Omsättningstillgångarna har ökat med 1 676 mnkr och uppgår till 67 632 mnkr (65 955 mnkr). Stadens fordran på bolagskoncernen har ökat med 3 656 mnkr. Stadens banksaldo per 2017-08-31 utgjordes av en utnyttjad checkräkningskredit. Den utnyttjade checkräkningskrediten vid årsskiftet på 840 mnkr har minskat till 462 mnkr på balansdagen. De likvida tillgångarna parerar upplåningsbehov och nivån påverkas av aktuell ränta.

Periodiseringsposter har minskat med 1 183 mnkr, vilket är en normal förändring när jämförelse sker mot årsskiftet.

Eget kapital och skulder

Det egna kapitalet har ökat med 2 218 mnkr till 69 617 mnkr (67 399 mnkr). I bokslut 2016 intecknades eget kapital för kommande satsningar. Av det ingående värdet på 1 140 mnkr har 197 mnkr förbrukats under perioden. Medlen har använts till IT-satsningar varav den beloppsmässigt största är skolplattformen samt till sociala investeringsprojekt och kompetensutveckling.

Långfristiga skulder har minskat med 436 mnkr till 31 583 mnkr (32 019 mnkr). Obligationslånen har minskat med 559 mnkr medan reverslånen har ökat med 100 mnkr. Lån som förfaller till betalning inom ett år klassificeras som kortfristiga lån. Dessa uppgår till 5 660 mnkr. Koncernens ökade lånebehov har täckts med stadens ökade nettotillgångar och ökningen av lån omklassificerade som kortfristiga. (Se avsnittet om finanspolicy för en närmare analys.)

Kortfristiga skulder har minskat med 757 mnkr till 24 294 mnkr (25 051 mnkr). Stadens koncernbolag har checkräkningskrediter gentemot staden. Då dessa har ett positivt saldo uppstår en kortfristig skuld för staden. Denna skuld har under perioden minskat med 695 mnkr. Kortfristiga lån har ökat med 2 284 mnkr bestående av en deposition på 1 mdkr samt ökning av långfristiga skulder som klassificeras som kortfristiga.

Soliditet

Soliditeten visar det egna kapitalet i förhållande till balansomslutningen. Måttet redovisas inklusive stadens ansvarsförbindelse för pensionsåtaganden. Soliditeten uppgår till 37 procent (37 procent). Förändringen påverkas av ett positivt resultat. Eget kapital uppgår till 69 617 mnkr, vilket motsvarar cirka 73 874 kr per invånare (inklusive ansvarsförbindelse 55 795 kr).

Pensioner

Skulden för förmånsbestämd ålderspension inklusive särskild löneskatt på pensionskostnader redovisas i balansräkningen med totalt 5 913 mnkr. Pensionsavsättningarna har under perioden ökat med 270 mnkr. Beräkningen bygger på Sveriges Kommuner och Landstings nya riktlinjer, RIPS17, som i inledningsskedet skiljer sig marginellt från RIPS07. Ingen korrigering är därför gjord av jämförelseåret. Grunden för beräkningar är pensionsavtalet KAP-KL. Avtalet har år 2014 som gäller anställda födda 1986 och senare ersatts av ett nytt avtal, AKAP-KL.

Pensionsskulden intjänad till och med 1997 utgör en ansvarsförbindelse och uppgår till 17 037 mnkr inklusive särskild löneskatt (17 338 mnkr). Redovisningen, av denna del av pensionsskulden som ansvarsförbindelse, sker enligt den så kallade blandmodellen. Balansräkningen visar därmed en mer positiv bild av den ekonomiska ställningen. Vid beräkning av soliditeten ingår dock denna del av skulden. En fortsatt minskning av ansvarsförbindelsen enligt tidigare trend är att vänta.

Den upplupna kostnaden för avgiftsbestämd ålderspension och särskild löneskatt på pensionskostnader redovisas som kortfristig skuld och uppgår sammanlagt till 627 mnkr.

Leasingavtal

Värdet för stadens framtida åtagande för operationell leasing uppgår i tertialbokslutet 2017 till 6 034 mnkr, varav 66 procent (3 975 mnkr) avser avtal med stadens bolag. I stort sett alla leasingavtal avser hyresavtal för lokaler. Avtalen med externa hyresvärdar är spridda över ett stort antal hyresvärdar, varför risken bedöms som låg. Endast ej uppsägningsbara leasingavtal med en avtalstid som överstiger tre år redovisas. Avtalen med SISAB är uppsägningsbara och ingår ej i redovisningen. Avtalen med Micasa Fastigheter i Stockholm AB är uppsägningsbara, men till en väsentlig kostnad för staden varför det bedömts att de ska ingå i redovisningen. Leasingavtalen för stadens IT-leverantör ingår inte, då de inte uppfyller villkoren, men utgör en stor kostnad för staden.

Försäljningar

Fastighetsnämnden beräknar att försäljningsinkomsterna för 2017 uppgår till cirka 500 mnkr vilket är nära den budgeterade nivån. Fastighetsnämnden har i sin verksamhetsplan för 2017 budgeterat försäljningsinkomsterna till 490 mnkr med en reavinst om 389 mnkr.

Exploateringsnämndens bedömning är att markförsäljningar i samband med exploatering kan uppgå till 3 500 – 4 000 mnkr för år 2017 vilket är cirka 500 mnkr lägre än vad som bedömdes i verksamhetsplanen 2017. Ett flertal försäljningar bedöms genomföras vid och omkring årsskiftet. Det är således svårt att bedöma om projekten genomförs under 2017 eller under 2018. Justeringen av beloppet beror huvudsakligen på förskjutningar i tid.

I exploateringsnämndens budget specificeras försäljningar som avser mark utanför kommungränsen och friköp av tomträtter och detta försäljningsbeting är budgeterat till 200,0 mnkr. Kontoret

bedömer att försäljningarna kommer att uppgå till 1 440,0 mnkr och inkluderar genomförd försäljning av mark till Botkyrka om närmare 1 mdkr. Därutöver har exploateringsnämnden i maj fattat beslut om att sälja fastigheten Björksättra 1:3 i Huddinge kommun för 205,0 mnkr. Försäljningen är villkorad av att kommunfullmäktige godkänner försäljningen.

Andelen av exploateringsinkomsterna som utgörs av bokförda värden, dvs. tidigare nedlagda investeringsutgifter, varierar mellan projekt. Exploateringsinkomsterna 2017, dvs. det bokförda värdet av markförsäljningarna, prognostiseras enligt budget till 200,0 mnkr.

Lag om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag
Lagen om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag innehåller en möjlighet för staden att via en särskild efterutdelning finansiera projekt inom ramen för stadens bostadsförsörjningsansvar, inom vilka åtgärder som främjar integration och social sammanhållning genomförs. Staden har under åren 2012-2014 erhållit efterutdelning om sammanlagt 3 020 mnkr för ändamålet. Utdelningen har öronmärkts för projekt i prioriterade områden i ytterstaden. Under perioden har förbrukats 130 mnkr.

Ansvars- och borgensförbindelser

Stadens åtagande avseende borgen och ansvarsförbindelser uppgår till 428 mnkr, vilket är oförändrat mot årsskiftet. Borgensåtagandet avser dels ideella föreningar dels stiftelser eller bolag. Staden har även gått i borgen för en liten del pensionsutfästelser för stadens majoritetsägda bolag samt till vissa stiftelser. Större delen av dessa pensionsutfästelser har bortförsäkrats till S:t Erik Livförsäkring AB. Den samlade risken för stadens borgensåtagande bedöms som låg.

Kassaflödesanalys

Summan av kassaflödet är positiv och uppgår till 378 mnkr. De likvida tillgångarna parerar upplåningsbehov och nivån påverkas av aktuell ränta. Kassaflödet varierar efter bedömt behov av likvida tillgångar. Vid balanstillfället hade staden utnyttjat sin checkräkningskredit.

Kassaflödet från verksamheten består av periodens resultat exklusive realisationsvinster/förluster och återläggning av ej likvidpåverkande poster i form av avskrivningar, avsättningar med mera. Från verksamheten uppgår kassaflödet till 3 376 mnkr (3 310 mnkr). Resultatet för perioden samt den icke likvidpåverkande avsättningen till följd av Sverigeförhandlingen ger ett ökat kassaflöde från verksamheten.

Kassaflödet från förändringen av kortfristiga fordringar/skulder samt lager beror främst på förändringar i fordringar/skulder gentemot stadens bolag. Den totala förändringen är negativ, -2 388 mnkr varav en högre nettofordran på bolagen utgör -4 351 mnkr. Bolagen har genomfört stora investeringar under året vilket ökat behovet av upplåning. Ökade kortfristiga lån påverkar även förändringen.

Kassaflödet från stadens investeringsverksamhet är negativt, -125 mnkr, beroende på en hög investeringsvolym på 3,8 mdkr. Försäljningar har hållit nere det negativa kassaflödet. Utbetalning av bidrag till statlig infrastruktur påverkar flödet med -54 mnkr.

Staden långfristiga skulder har minskat beroende på omklassificering till kortfristiga lån, som täcker lånebehovet för bolagen. Stadens räntebärande nettotillgångar har ökat med 1,8 mdkr beroende på de omfattande försäljningarna under perioden.

Investeringar i staden

Stadens investeringsutgifter under perioden uppgår netto till 3 771 mnkr vilket är 748 mnkr högre än motsvarande period föregående år. Investeringsinkomsten för perioden uppgår till 9 mnkr. Ett antal stora investeringsprojekt pågår, varav de största under perioden har varit Slussen, Hagastaden, Årstastråket och Sergels torg.

Stadens satsning på bostadsbyggande fortgår. Ungefär halva investeringsvolymen avser investeringar som genomförs i syfte att uppnå kommunfullmäktiges mål om ett högt bostadsbyggande.

Cirka en tredjedel av stadens investeringsvolym avser investeringar i infrastruktur. Stadens största infrastrukturprojekt är rivning och nyanläggning av Slussen.

Renoveringen av Sergels torgs tätskikt och flera reinvesteringsprogram med syfte att säkerställa funktionen i stadens infrastruktur pågår. Av stadens investeringsvolym utgörs cirka 20 – 25 procent av reinvesteringar. Inom ramen för stadens satsning på cykel, den så kallade ”cykelmiljarden”, genomförs infrastrukturåtgärder på cykelvägnätet. Projektet omfattar de mest prioriterade åtgärderna på pendlingsstråken.

I följande tabell redovisas ett antal större projekt med genomförandebeslut som pågått under året (nettoutgifter, mnkr).

Projektnamn	Avser	Total budget 2017	Utfall T2, 2017
Slussen	Infrastruktur	-982,0	-617
Hagastaden	Bostäder	-768,2	-312,6
Norra Djurgårdsstaden	Bostäder	-401,4	-238,3
Årstastråket	Bostäder	-99,2	-71,4
Sergels Torg, tätskikt	Infrastruktur	-353,0	-152,5
Cykelplan, pendelstråk	Infrastruktur	-110,8	-95,2
Östermalmshallen	Kommersiell lokal	-245,0	-96,5
Liljevalchs	Kultur	-61,0	-41,0

Investeringsutgifternas avvikelse jämfört med budget beror i många fall på tidsförskjutning av investeringsprojekten, vars genomförandetid sträcker sig över flera kalenderår. Projektens utfall kommer att kunna mätas först i samband med avslut och slutredovisning.

Medfinansiering

För att kunna genomföra angelägna satsningar på väg- och spårtrafiken i Stockholm är staden medfinansiär i ett antal stora statliga och regionala infrastrukturprojekt. Utbetalningarna till medfinansiering beräknas uppgå till cirka 230 mnkr 2017 och avser bland annat projekten Citybanan och utbyggnad av tunnelbanan.

I juni fattade kommunfullmäktige beslut om avtal och finansieringsplan för utbyggnad av kollektivtrafik i enlighet med Sverigeförhandlingen. Stockholms del av den kommunala medfinansieringen beräknas uppgå till 2 882 mnkr i prisnivå januari 2016. Överenskommelsen innebär även att staden åtar sig att bygga 49 000 bostäder i influensområdena för ny tunnelbana Älvsjö-Fridhemsplan och Roslagsbanan till år 2035.

Transparensdirektivet

Lagen om insyn i vissa finansiella förbindelser med mera ställer vissa krav på redovisning i offentliga företag, genom krav på öppen och separat redovisning. Syftet med lagen är att implementera EU-kommissionens direktiv 08/723/EEG i svensk lag (transparensdirektivet) för att motverka otillbörlig konkurrens.

Lagen omfattar offentliga företag där staten, kommuner eller landsting har ett direkt eller indirekt dominerande inflytande genom ägande, finansiell medverkan eller genom de regler som gäller för företaget. Även ekonomisk eller kommersiell verksamhet som drivs i förvaltningsform kan omfattas av begreppet.

Enligt lagen ska offentliga företag som har en årlig nettoomsättning överstigande 40 miljoner euro under vart och ett av de två senaste räkenskapsåren tillämpa bestämmelserna om öppen redovisning.

De bolag som omfattas av direktivet och uppgiftsskyldigheten är Stockholms Hamn AB, AB STOKAB och Stockholms Stads Parkerings AB. Inom staden bedrivs ekonomisk verksamhet av enheten för redovisning och finansstrategi, stadsledningskontorets finansavdelning. All upp- och utlåning till stadens bolag sker genom denna enhet. Samtliga bolag erbjuder upplåning och placering med villkor motsvarande kommunkoncernens externa finansieringskostnad med utrymme för eventuell omkostnadsersättning. Inga kapitaltillskott, amorteringsfria lån eller förlustbidrag lämnas.

Begränsningar avdrag för koncerninterna räntor
Riksdagen beslutade i slutet av år 2012 om begränsningar för avdrag för koncerninterna räntor. Skatteverket har efter beslutet kommit ut med skriftliga ställningstaganden där verket tydliggör sina bedömningar av hur begränsningarna ska tolkas.

I boksluten för 2014 och 2015 har räntekostnaderna bedömts vara fullt avdragsgilla för berörda bolag i Stockholms Stadshus AB-koncernen. Berörda bolag har yrkat att räntekostnaderna är avdragsgilla i de inkomstdeklarationer som avser inkomståren 2014 och 2015. Skatteverket har i december 2016 fattat ett slutligt omprövningsbeslut för inkomståret 2014. Beslutet innebär att en begränsad del av räntorna avses vara avdragsgilla.

Staden önskar en rättslig prövning av Skatteverkets omprövningsbeslut för inkomståret 2014. Med anledning av detta överklagades beslutet i början av år 2017.

Uppföljning av resultatbudget och resultatprognos

Resultatprognos

I kommunfullmäktiges budget för 2017 har förutsatts att inga nämnder begär tilläggsanslag för den löpande verksamheten under året. Helårsprognosen för 2017 års resultat jämfört med budget visar

efter tillstyrkta budgetjusteringar och övriga korrigeringar ett överskott på 3 102 mnkr.

Resultatprognos

Prognostiserad avvikelse redovisas före resultatdispositioner.

* Till prognosen kommer avsättning avseende Sverigeförhandlingen om 2,9 mdkr.

Awikelser Budget - prognos helårsutfall mnkr	T2 2017		
	Budget efter SLK's justeringar	Prognos	Awikelse
Verksamhetens intäkter	14 023	14 711	688
Verksamhetens kostnader (-)	-54 521	-54 978	-457
Avskrivningar (-)	-1 268	-1 261	7
Central medelsreserv (-)			
Oförutsedda behov	-55	0	55
Prestationsreserv	-754	-754	0
Anslag pensioner/arbetsgivaravgifter (-)	-909	-1 008	-99
Återbetalning AGS	0	0	0
Disposition av eget kapital	0	-375	-375
Verksamhetens nettokostnader	-43 484	-43 664	-180
Skatter	45 421	45 907	486
Begravningsavgift	190	194	3
Inkomstutjämning	-3 238	-3 606	-368
Kostnadsutjämning	-385	-390	-5
Regleringspost	-173	-9	164
Generellt statsbidrag	447	367	-80
Införandebidrag	77	77	0
Fastighetsavgift	1 122	1 159	38
LSS-utjämning	-1 210	-1 206	4
Finansiellt resultat exklusive utdelning	46	148	102
Utdelning Stockholm Stadshus AB	1 200	1 200	0
Realisationsvinster	0	2 961	2 961
Realisationsförluster	0	0	0
Disposition/avsättning begravningsfond	-13	-36	-23
Summa finansiering nettokostnader	43 484	46 766	3 282
Awikelse året	0	3 102	3 102

Uppföljning av nämndernas budget och prognos
Nämnderna prognostiserar efter tillstyrkta budgetjusteringar och övriga korrigeringar ett överskott jämfört med budget med 258 mnkr. Efter överföring av resultatenheternas resultat prognostiseras ett överskott på 377 mnkr.

Mnkr	KS Budget efter SLK:s justeringar	Prognos på årsutfall efter SLK:s korrigering	Awikelse före resultat- dispositioner	Awikelse efter resultat- dispositioner	Prognos awikelse Investeringsplan
Kommunstyrelsen	-1 429	-1 326	103	103	1
Revisorskollegiet	-27	-26	2	2	0
Servicenämnden	-3	-2	2	3	0
Valnämnden	-5	-5	0	0	0
Stadsdelsnämnderna	-20 733	-20 706	26	64	8
Arbetsmarknadsnämnden	-807	-782	26	26	-1
Exploateringsnämnden	1 239	1 273	34	34	0
Fastighetsnämnden	287	279	-7	-7	344
Idrottsnämnden	-636	-632	3	3	0
Kulturnämnden: kulturförvaltningen	-896	-896	0	0	15
Kulturnämnden: stadsarkivet	-62	-62	0	0	0
Kyrkogårdsnämnden	-177	-154	23	23	-4
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-112	-112	0	0	-1
Socialnämnden	-1 220	-1 182	38	38	3
Stadsbyggnadsnämnden	-167	-166	1	1	1
Trafiknämnden	-696	-623	74	74	184
Utbildningsnämnden	-17 239	-17 299	-60	20	0
Äldrenämnden	-168	-167	1	1	17
Överförmyndarnämnden	-70	-77	-7	-7	0
Summa nämnder	-42 922	-42 664	258	377	567

Mnkr	KS budget efter SLK's justeringar	Bokfört för perioden	Prognos på årsutfall efter SLK:s korrigering	Awikelse före resultat- dispositioner	Awikelse efter resultat- dispositioner	Prognos awikelse Investeringsplan
Stadsdelsnämnd Rinkeby-Kista	-1 546	-999	-1 542	4	5	2
Stadsdelsnämnd Spånga-Tensta	-1 148	-717	-1 150	-2	0	0
Stadsdelsnämnd Hässelby-Vällingby	-1 857	-1 200	-1 852	6	2	0
Stadsdelsnämnd Bromma	-1 523	-978	-1 527	-3	0	7
Stadsdelsnämnd Kungsholmen	-1 169	-756	-1 163	6	6	0
Stadsdelsnämnd Normalm	-1 111	-726	-1 116	-5	-3	0
Stadsdelsnämnd Östermalm	-1 367	-861	-1 331	36	39	0
Stadsdelsnämnd Södermalm	-2 274	-1 517	-2 272	1	2	0
Stadsdelsnämnd Enskede-Årsta-Vantör	-2 313	-1 538	-2 324	-11	0	0
Stadsdelsnämnd Skarpnäck	-1 137	-750	-1 140	-3	0	0
Stadsdelsnämnd Farsta	-1 588	-1 061	-1 598	-10	0	0
Stadsdelsnämnd Älvsjö	-622	-379	-623	-1	0	0
Stadsdelsnämnd Hägersten-Liljeholmen	-1 893	-1 242	-1 900	-8	0	0
Stadsdelsnämnd Skärholmen	-1 185	-756	-1 169	16	13	0
Summa stadsdelsnämnder	-20 733	-13 480	-20 706	26	64	8

Mnkr	KS budget efter SLK's justeringar	Bokfört för perioden	Prognos på årsutfall efter SLK:s korrigerig	Awikelse före resultat- dispositioner	Awikelse efter resultat- dispositioner
Nämnd- och förvaltningsadministration	-647	-413	-600	47	47
Individ- och familjeomsorg	-2 082	-1 412	-2 154	-72	-73
varav socialpsykiatri	-488	-354	-494	-6	-6
Stadsmiljöverksamhet	-205	-139	-210	-4	-4
avskrivningar	-115	-70	-115	0	0
internräntor	-8	-5	-8	0	0
Förskoleverksamhet	-4 885	-2 793	-4 876	9	41
Äldreomsorg	-7 219	-4 770	-7 199	21	27
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	-3 854	-2 526	-3 890	-35	-36
Barn, kultur och fritid	-383	-209	-376	7	7
Arbetsmarknadsåtgärder	-188	-160	-194	-6	-6
Ekonomiskt bistånd	-1 102	-686	-1 071	30	30
varav handläggning	-272	-204	-276	-4	-4
Övrig verksamhet	-43	-5	-12	31	31
Summa verksamheter	-20 733	-13 480	-20 706	26	64

Beräknad överföring av resultatenheternas resultat till 2018

Nämndernas överförda överskott från 2016 till 2017 uppgick till 596 mnkr. I tertialrapport 2 har nämnderna beräknat överföra ett nettoöverskott på 539 mnkr till 2018, varav stadsdelsnämnderna 245 mnkr.

Nedan kommenteras ekonomiska prognoser per verksamhetsområde. Vidare kommenteras de nämnder som prognostiserar större avvikelser än +/- 1 procent mot nämndens budget eller där det finns andra skäl för kommentarer. Nämnder som prognostiserar underskott uppmanas att vidta åtgärder för en ekonomi i balans inför bokslut 2017.

Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri
Prognosen visar ett underskott på 72,9 mnkr efter resultatdispositioner, vilket motsvarar 4 procent av nettobudgeten. Fem stadsdelsnämnder prognostiserar överskott och åtta stadsdelsnämnder prognostiserar underskott, en stadsdelsnämnd prognostiserar ingen avvikelse mot budget. Störst underskott prognostiserar Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd med 24,5 mnkr samt Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd med 22,5 mnkr. Underskottet återfinns främst inom barn och ungdom och beror på höga placeringskostnader samt kostnader för personal. Nämnderna arbetar med åtgärder för att minska höga placeringskostnader. Hägersten-Liljeholmen har till följd av att flera anställda har slutat återigen var tvungna att bemanna genom köp konsulttjänster.

Stadsmiljöverksamhet

Prognosen visar ett underskott på 4,3 mnkr efter resultatdispositioner, vilket motsvarar cirka 2,1 procent av nettobudgeten. Fyra stadsdelsnämnder prognostiserar överskott och tre stadsdelsnämnder prognostiserar underskott, resterande stadsdelsnämnder prognostiserar ingen avvikelse mot budget. Störst underskott prognostiserar Kungsholmens stadsdelsnämnd med 4,0 mnkr samt Östermalms stadsdelsnämnd med 2,2 mnkr. Underskotten beror främst på extra arbete avseende städning och sanering i parkerna.

Förskola

Prognosen visar ett överskott på 40,7 mnkr efter resultatdispositioner, vilket motsvarar cirka 0,8 procent av nettobudgeten. Åtta stadsdelsnämnder prognostiserar överskott och två stadsdelsnämnder prognostiserar underskott, resterande stadsdelsnämnder prognostiserar ingen avvikelse mot budget. Störst överskott/underskott prognostiserar Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd med 16,3 mnkr samt Östermalm stadsdelsnämnd med – 4,0 mnkr. Överskotten för Hässelby-Vällingby beror främst på lägre kostnader för lokalunderhåll och senarelagd ombyggnation av kök samt senarelagt utbytesprogram av äldre förskolor. Underskott för Östermalms stadsdelsnämnd avser framförallt underskott i enheterna ”Norra Djurgårdstaden 1” och ”Norra Djurgårdstaden 2”, avvecklingskostnader för nedlagda förskolor samt beräknade uppstartskostnader för ny förskola ”Björnlandet”.

Äldreomsorg

Prognosen visar ett överskott om 27,4 mnkr, vilket motsvarar 0,4 procent av nettobudgeten. Sju stadsdelsnämnder prognostiserar ett överskott, sex stadsdelsnämnder prognostiserar ett underskott och en stadsdelsnämnd prognostiserar ingen avvikelse mot budget.

Störst överskott prognostiserar stadsdelsnämnderna Östermalm (42,6 mnkr), Enskede-Årsta-Vantör (13,2 mnkr) och Kungsholmen (12 mnkr). Överskotten beror främst på att antalet hemtjänsttimmar (gäller dock inte Enskede-Årsta-Vantör där utförda hemtjänsttimmar är högre än budgeterat) och antal personer i vård- och omsorgsboende minskat jämfört med budget. Störst underskott prognostiserar stadsdelsnämnderna Hässelby-Vällingby (-18 mnkr), Norrmalm (-11 mnkr) och Hägersten-Liljeholmen (-9,2 mnkr). Underskotten beror bland annat på att antalet hemtjänsttimmar är högre än budgeterat och Norrmalm samt Hägersten-Liljeholmen lyfter även fram tomma lägenheter i vård- och omsorgsboenden som en anledning till underskottet. Norrmalm lyfter även fram persontransporter som en anledning till underskottet.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning
Prognosen visar ett underskott på 35,7 mnkr efter resultatdispositioner, vilket motsvarar cirka 0,9 procent av nettobudgeten. Fyra stadsdelsnämnder prognostiserar överskott och nio stadsdelsnämnder prognostiserar underskott, resterande stadsdelsnämnder prognostiserar ingen avvikelse mot budget. Störst underskott prognostiserar Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd med 11,3 mnkr samt Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd med 8,7 mnkr. Underskotten beror främst på prisökningar för persontransporter samt ökade kostnader för personlig assistans.

Barn, kultur och fritid

Prognosen visar ett överskott på cirka 6,6 mnkr efter resultatdispositioner, vilket motsvarar cirka 1,7 procent av nettobudgeten. Sex stadsdelsnämnder prognostiserar överskott och två stadsdelsnämnder prognostiserar underskott, resterande stadsdelsnämnder prognostiserar ingen avvikelse mot budget. Störst överskott prognostiserar Norrmalms stadsdelsnämnd med 4,2 mnkr samt Hässelby-Vällingby med 2,1 mnkr. Överskotten beror främst på att nämnderna är kostnadsmedvetna och arbetar effektivt, vilket resulterar i en god kvalitet i verksamheten med en lägre budgetförbrukning. Största underskottet prognostiserar Farsta stadsdelsnämnd med 1,4 mnkr. Underskottet beror främst på ökade kostnader inom sommarkolloverksamheten till följd av ökat deltagande.

Arbetsmarknadsåtgärder

Prognosen visar ett underskott på 6,2 mnkr efter resultatdispositioner, vilket motsvarar 3,3 procent av nettobudgeten. Fem stadsdelsnämnder prognostiserar överskott och fem stadsdelsnämnder prognostiserar underskott, resterande stadsdelsnämnder prognostiserar ingen avvikelse mot budget. Störst underskott prognostiserar Södermalm stadsdelsnämnd med 3,5 mnkr och Rinkeby-Kista med 4,0 mnkr. Underskotten beror främst på fler anställda sommarjobbare.

Ekonomiskt bistånd

Prognosen visar ett överskott på 30,3 mnkr efter resultatdispositioner, vilket motsvarar 2,4 procent av nettobudgeten. Tio stadsdelsnämnder prognostiserar överskott och två stadsdelsnämnder prognostiserar underskott, resterande stadsdelsnämnder prognostiserar ingen avvikelse mot budget. Störst överskott prognostiserar Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd med 8,5 mnkr samt Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd med 5,5 mnkr. Överskotten beror främst på minskade kostnader för boende samt minskat antal biståndshushåll.

För handläggningen prognostiseras ett underskott om 3,7 mnkr, vilket motsvarar cirka 1,4 procent av nettobudgeten

Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämnden prognostiserar ett överskott på 25,7 mnkr efter resultatdispositioner. Avvikelsen motsvarar 3,3 procent av nämndens driftbudget. Överskottet beror främst på lägre kostnader för köp av utbildningsplatser inom sfi och vuxenutbildning.

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämnden prognostiserar ett resultat före avkastningskrav som är 7,2 mnkr lägre än budgeterat. Avvikelsen uppkommer med anledning av att nämnden har genomfört försäljning av två vinstgivande fastigheter. Den ena försäljningen avser Fatburen 2 (del av Söderhallarna), beslutad av kommunfullmäktige den 13 februari 2017, och den andra avser Kvarnberget 6 (Rinkeby Folkets hus), beslutad av fastighetsnämnden den 13 december 2016. Nämnden har begärt att avkastningskravet sänks med motsvarande belopp. Under förutsättning att avkastningskravet justeras enligt begäran prognostiseras ingen avvikelse från nämndens budgeterade resultat. Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att föreslå kommunfullmäktige att medge en budgetjustering enligt nämndens begäran.

Nämnden hade vid ingången av året ett besparingsbeting om 48,1 mnkr. Ett antal åtgärder för en budget i balans behöver vidtas och ett arbete kring detta pågår inom fastighetsnämnden. På kort sikt klarar nämnden besparingsbetinget främst genom att kapitalkostnader skjuts på framtiden, vilket innebär att nämnden har en fortsatt utmaning under kommande år. Det är därför nödvändigt att nämnden fortsätter arbetet kring ökad ekonomistyrning för en budget i balans.

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen prognostiserar ett överskott om 103 mnkr efter resultatdispositioner. Avvikelsen motsvarar 7,2 procent av nämndens driftbudget. Överskottet beror främst på ett balanserat överskott inom den politiska organisationen samt att fler besökare till Stadshuset än budgeterat ger intäkter.

Kyrkogårdsnämnden

Kyrkogårdsnämnden prognostiserar ett överskott på 23,0 mnkr efter resultatdispositioner, vilket motsvarar 13,0 procent av nämndens driftbudget. Överskottet beror främst på att nämndens underhållsåtgärder ska belasta investeringsbudgeten och inte driftbudgeten, till följd av komponentavskrivningar. Justering av

investeringsbudget respektive driftbudget kommer att ske i samband med upprättande av kommunfullmäktiges budget för 2018.

Serviceämnden

Serviceämnden prognostiserar ett överskott på 2,6 mnkr efter resultatdispositioner. Avvikelsen motsvarar 1,1 procent av nämndens kostnadsbudget. Överskottet beror främst på budgetmedel nämnden erhållit för att hjälpa verksamheter att lämna egen regi anbud, som inte förbrukats fullt ut, samt budgetmedel för projekt Stocket där det tagit längre att finna en lämplig lokal än estimerat.

Socialnämnden

Socialnämnden prognostiserar ett överskott på 38 mnkr efter resultatdispositioner. Avvikelse motsvarar 3,1 procent av nämndens driftbudget. Överskottet beror främst på att kostnaderna för försörjningsstöd (Intro Stockholm) och boendelösningar har minskat. Ett aktivt arbete har gjorts under året för att korta ner den period, så kallade ”glappet”, som uppstår innan den nyanlände kan påbörja sin etablering och uppbär etableringsersättning. Kostnadsutvecklingen för nyanlända är fortsatt osäker framförallt beroende på vilka boendelösningar som kan erbjudas som därmed får påverkan på försörjningsstödet. Mot bakgrund av överskottet inom Intro Stockholm prognostiserar nämnden att cirka 29 mnkr kommer att återredovisas till kommunstyrelsen.

Trafiknämnden

Trafiknämnden prognostiserar ett överskott om 73,6 mnkr, vilket motsvarar 10,6 procent av nämndens driftbudget. Avvikelsen beror främst på ökade parkerings- och upplåtelseintäkter. Parkeringsverksamhetens nettoökning jämfört med budget bedöms uppgå till 34,2 mnkr. Detta förklaras bland annat med att verksamheten har kunnat bedrivas utan att påverkas negativt av flera pågående förändringar, såsom byte av entreprenör för parkeringsövervakningen. Under året har en viss minskning i antalet utfärdade parkeringsanmärkningar kunnat noteras. Højningen av parkeringsavgifterna från och med den 1 juli 2017 uppväger den negativa effekten av färre utfärdade anmärkningar.

Upplåtelseverksamhetens nettoökning jämfört med budget bedöms uppgå till 26,5 mnkr. Ökningen förklaras av en markant ökning av ansökningar för inhägnade byggetableringar, men också av att polisen har ändrat sin tolkning av regelverket för tillstånd där det redan finns ett beviljat bygglov. Polisen har sedan i april återgått till tidigare tolkning, det vill säga att polistillstånd krävs, vilket medför att staden kan debitera upplåtelseavgift.

En ytterligare förklaring till överskottet är att trafiknämnden, sedan dom utfallit i en tvist om taxan för omhändertagande av dagvatten, fått sänkt avgift med 10,5 mnkr.

Det milda vädret under inledningen av året har gjort det möjligt för nämnden att sänka de prognostiserade kostnaderna för vinterväghållning från 184,8 mnkr till 160,4 mnkr. Dessa budgetmedel har omprioriterats till barmarksrenhållning och gatuunderhåll. Inom denna verksamhet finns ett fortsatt behov av extra renhållning och städning inom vissa områden.

Överförmyndarnämnden

Överförmyndarnämnden prognostiserar ett underskott på 6,7 mnkr efter resultatdispositioner. Avvikelsen motsvarar cirka 12 procent av nämndens driftbudget. Underskottet beror främst på ökade arvodeskostnader med anledning av ett stort antal ensamkommande barn och unga.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd prognostiserar ett överskott om 13 mnkr. Avvikelsen motsvarar 1,1 procent av nämndens driftsbudget. Överskottet går främst att härleda till äldreomsorgen. För verksamhetsområdet prognostiseras ett överskott om 9,4 mnkr. Överskottet återfinns inom beställarenheten och beror på fortsatt lägre kostnader för hemtjänst samt vård- och omsorgsboenden än budgeterat. Kostnaderna för dessa insatstyper har sjunkit genomgående under hela året.

Östermalms stadsdelsnämnd

Östermalms stadsdelsnämnd prognostiserar ett överskott om 39,5 mnkr. Avvikelsen motsvarar 2,9 procent av nämndens driftbudget. Överskottet går att härleda till äldreomsorgen. Budgettilldelningen för äldreomsorgen bygger på bland annat Swecos befolkningsprognos. I den prognos som budgeten grundades på överskattades befolkningsutvecklingen avseende de äldre, vilket innebär att stadsdelsnämnden fått för mycket resurser. Därutöver har antalet platser på vård- och omsorgsboenden minskat i jämförelse med förra året (5 färre platser). Även antal utförda hemtjänsttimmar har minskat (med cirka 4000 timmar per månad).

Nämnder med avvikelser – investeringsbudget

Helårsprognosen för 2017 uppgår till 6 982 mnkr inklusive exploateringsinkomster, vilket är 554 mnkr lägre än budgeterat. Avvikelsen beror på tidsförskjutningar i ett antal projekt. Övriga större avvikelser redovisas nedan.

Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämndens prognos för investeringsutgifterna netto uppgår till 5,5 mnkr, vilket är 0,5 mnkr högre än budgeterat. Avvikelsen beror på ökade investeringsutgifter i samband med verksamhetsflyttar.

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämndens investeringsbudget uppgår till 3 805,9 mnkr, med investeringsutgifter om 3 955,9 mnkr och investeringsinkomster om 150 mnkr. I budgeten ingår 95,9 mnkr för klimatinvesteringar som nämnden beviljats under året. Förskjutningar jämfört med verksamhetsplan för 2017 rapporteras för ett antal projekt. De största förskjutningarna i tid avser Hjorthagen (163 mnkr) och Årstafältet (124 mnkr). Trots förskjutningar i enskilda projekt prognostiserar nämnden sammantaget ett investeringsnetto i nivå med plan, vilket till stor del förklaras av ett större investeringsnetto än plan för projekten Slakthusområdet och Slussen.

Både investeringsutgifter och investeringsinkomster prognostiseras 50 mnkr över budget. Prognosen är oförändrad jämfört med tertialrapport 1.

Nämnden uppskattar exploateringsinkomsterna, bokförda värden vid försäljning av mark i samband med exploatering, till 200,0 mnkr, vilket är i nivå med plan.

Stadsledningskontoret konstaterar att prognoserna för projekten Bobergsgata, Bygglogistikcenter Hjorthagen, Kristinebergs strandpark, Årstastråket etapp 2, Bromstensstaden, Södermalm 7:78 mm, Bryggvägen, Skogsstjärnan, Rosenlundsparken och Bromma Blocks stormarknadsområde överskrider av kommunfullmäktige beslutad budget med mer än 15 procent och med mer än 20 mnkr. Exploateringsnämnden uppmanas att vidta åtgärder för att sänka kostnaderna i projekten och vid behov återkomma till kommunfullmäktige för reviderade genomförandebeslut.

Stadsledningskontoret vill också uppmärksamma exploateringsnämnden på projektet Rinkebyterassen, vars prognos överskrider av kommunfullmäktige beslutad budget med mer än 10 procent, och därmed är i närheten av den gräns om 15 procent då reviderat genomförandebeslut är påkallat.

I verksamhetsplan för 2017 har exploateringsnämnden erhållit sammanlagt 95,9 mnkr för klimatinvesteringar ur central

medelsreserv. Då flera av projekten har försenats prognostiserar nämnden ett utfall om 9,9 mnkr år 2017. Nämnden uppmanas vidta nödvändiga åtgärder för att öka takten i genomförandet av klimatinvesteringar samt att hantera eventuella förskjutningar så att inte andra angelägna investeringar inte kan erhålla medel.

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämndens investeringsplan uppgår till 1 758,1 mnkr.

Nämnden prognostiserar att nettoutgifterna kommer att underskrida budget med 343,7 mnkr, vilket motsvarar 19,5 procent.

Avvikelsen uppkommer i huvudsak inom den utökade planen, där ett antal tidsförskjutningar har lett till att nämnden redovisar överskott om 319,1 mnkr. Med anledning av förseningar i byggprocesserna senareläggs ett antal förvärv av bostadsrätter för förskolor och LSS-boende, som totalt ger ett överskott om 217,1 mnkr jämfört med budget. För projekt Stockholms livsmedelscentrum innebär tidsförskjutningen att nämnden redovisar ett överskott om 104,0 mnkr.

Inom den långsiktiga investeringsplanen prognostiserar nämnden att lämna ett överskott om 24,0 mnkr. Bland de projekt med tidsförskjutningar som bidrar till överskottet finns Östermalmshallen, som på grund av överklaganden bedöms minska utgifterna under året med 43,0 mnkr. Projektet bedöms dock, enligt nämndens prognos, totalt överskrida fastställd budget med 90,0 mnkr, vilket motsvarar 14 procent. Denna prognos inkluderar ett kraftigt besparingsbeting på projektet. Tidsförskjutningarna har medfört att nämnden har kunnat inrymma andra projekt genom omprioritering, till exempel förvärv av bergrum i Liljeholmen för nya lokaler för Stadsarkivet.

Avseende idrottsinvesteringar redovisas inga beloppsmässiga avvikelser för årets budget, varken inom den långsiktiga eller inom den utökade planen. Nämnden hanterar förändrade projektförutsättningar löpande genom omprioritering av medlen.

Nämnden redovisar flera projekt där prognoserna för den totala utgiften överstiger beslutad budget med mer än tio procent. Byggnationen av en ny läktare på Grimsta IP där utgifterna för projektet beräknas överstiga budgeten med drygt 20 mnkr, vilket motsvarar mer än 35 procent. Anpassningen av Hammarby IP till kraven för allsvensk damfotboll prognostiseras att överskrida budgeten med cirka 12 mnkr, vilket motsvarar cirka 20 procent. Upprustningen av Åkeshovs sim- och idrottshall beräknas

överskrida budgeten med cirka 55 mnkr, vilket motsvarar cirka 14 procent. Nämnden uppmanas vidta åtgärder samt hemställa reviderade beslut till kommunfullmäktige där så är nödvändigt.

Avseende Medborgarhusets upprustning råder osäkerhet vad gäller projektets budget, som kan innebära ett behov av ett reviderat genomförandebeslut för att klargöra konsekvenserna av de förändrade förutsättningar som projektet har ställts inför.

Nämnden har under året rapporterat att de har vidtagit åtgärder för att säkerställa styrningen av investeringsprojekten och minimera riskerna för fördyringar samt att öka prognossäkerheten och förutsägbarheten i investeringsplaneringen och att undvika situationer där projekt måste avbrytas på grund av begränsat budgetutrymme med risk för eventuella rättsliga processer som följd. Dessa åtgärder bedöms leda till förbättrad prognossäkerhet, en ekonomi i balans och ett ökat fokus på ekonomi i hela organisationen, varför ingen ytterligare uppmaning bedöms nödvändig.

Kulturnämnden: kulturförvaltningen

Kulturförvaltningen har en sammanlagd investeringsbudget om 28,6 mnkr. Långsiktig investeringsplan utgör 6,3 mnkr.

I tertialrapport 1 prognostiserade nämnden att medlen för renovering och basutställning av Stadsmuseet/Slussen inte kommer att användas fullt ut under 2017. Investeringarna i Södra Stadshusets inredning förskjuts framåt på grund av att byggprojektet och därmed tillträdet är försenat. Detta blev känt efter tertial 1. De stora upphandlingarna av snickeri, möbler, ljus och AV-utrustning avropas under hösten 2017 men levereras först 2018. Prognosen är att kostnader på 2,6 mnkr kommer att upparbetas i år vilket innebär ett överskott på investeringsmedel om 11,9 mnkr.

Extra investeringsmedel 2017 för planering av byggprojekten på 4,5 mnkr kommer att lämna ett överskott på cirka 1,9 mnkr beroende på förseningar i beslut avseende Medborgarhuset. Inom Bibliotek i rörelse har upphandling av besöksräknare och kassasystem försenats beroende på beslut om en för förvaltningen gemensam upphandling av kassasystem varför 1,4 mnkr beräknas lämnas i överskott.

Sammantaget lämnar investeringsmedlen ett överskott på 15 mnkr.

Utöver ordinarie investeringsbudget kommer kulturskolan att göra instrumentinköp på cirka 0,4 mnkr inom ramen för medel från Statens Kulturråd.

Kyrkogårdsnämnden

Kyrkogårdsnämndens investeringsbudget för 2017 uppgår till 64,0 mnkr varav 54,0 mnkr är utökad budget för Järva begravningsplats (15,0 mnkr), ombyggnad av arbetslokaler på Norra begravningsplatsen (19,0 mnkr), nytt kistgravkvarter på Råcksta begravningsplats (10,0 mnkr) samt för en ny bevattningsanläggning på Skogskyrkogården (10,0 mnkr). Nämnden har gjort bedömningen att aktuella underhållsåtgärder som omförs från drift till investering i enlighet med komponentavskrivningsmetoden kan rymmas inom investeringsbudgeten 2017 på grund av förskjutningar i investeringsprojekt. Därutöver prognostiserar nämnden ett underskott om 4,0 mnkr. Underskottet kan i huvudsak sägas bero på kostnader som tidigare belastade driftsbudgeten förts över till investeringsbudgeten.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden prognos för investeringsutgifterna netto uppgår till 1,3 mnkr, vilket är på 0,5 mnkr högre än budgeterat. Avvikelsen beror på inköp av nya mätinstrument. Nämnden uppmanas att i samband med verksamhetsplan 2018 vidta åtgärder för att öka förutsägbarheten i investeringsplaneringen.

Trafiknämnden

Trafiknämndens investeringsplan uppgår till 1 351,1 mnkr. Nämnden prognostiserar att nettoutgifterna kommer att underskrida budget med 184,1 mnkr, vilket motsvarar 13,6 procent. Den övervägande delen av avvikelsen, 164,1 mnkr, uppkommer inom den utökade planen. Avvikelse förklaras i huvudsak av att delar av projekt Tåtskikt Sergels Torg senareläggs, varvid utgifterna under året minskar samtidigt som inkomsterna ökar, vilket ger en nettoavvikelse om 117,2 mnkr. Nämnden får vid behov lämna ett överskott i 2017 års bokslut då medlen avser utökad budget och inte får allokeras om till andra investeringar. Den totala utgiften för projektet beräknas rymmas inom genomförandebeslutets budget om 1 483,0 mnkr. Av övriga investeringsmedel som allokerats till den utökade planen redovisar nämnden ett överskott avseende investeringar i grönstruktur om 40,0 mnkr, till följd av att vissa åtgärder har senarelagts.

När det gäller den långsiktiga investeringsplanen beräknas ett överskott om 20,0 mnkr. Nämnden gör löpande omfördelningar

mellan olika projekt och investeringsområden. Bland förändringarna som har skett sedan tertialrapport 1 ingår att prognosen för cykelåtgärder hänförliga till cykelmiljarden har minskat med 12,9 mnkr till 249,3 mnkr, vilket motsvarar budget. Vidare beräknas att inkomsten om 18,0 mnkr från försäljning av en dagvattenanläggning vid Norra Länken till Stockholm Vatten och Avfall AB kommer att senareläggas till 2018.

Nämnden rapporterar att uppförandet av ny järnvägsbro vid Västberga allé kommer att överskrida budget med 32,7 mnkr, vilket motsvarar 14 procent. Fördyringen har främst uppkommit på grund av minskad tillgång till spårområdet.

Nämnden har begärt budgetjustering om 37,0 mnkr för en ansökan om medel avsatta för klimatförbättrande åtgärder. Investeringen avser byte av ljusarmaturer under 2018 och 2019. Ansökan kommer att behandlas i samband med kommunstyrelsens avstämning av nämndernas verksamhetsplaner för 2018.

Äldrenämnden

Äldrenämndens prognos för investeringsutgifterna netto uppgår till 4,7 mnkr, vilket är 17,4 mnkr lägre än budgeterat. Nämndens investeringsbudget avser i huvudsak arbetet med utbyte av analoga trygghetslarm till digitala larm. Avvikelsen förklaras av att en viss tidsmässig förskjutning har skett i investeringsplanen avseende utbyte av analoga trygghetslarm till digitala, vilket påverkar utfallet för investeringsutgifterna. Utbytet av larm beräknas bli färdigt under året.

Budgetjusteringar med mera

I budget 2017 har kommunfullmäktige fördelat medel till nämnderna. Det innebär att det inte finns några ytterligare resurser avsatta för nämndernas löpande verksamhet utöver prestationsförändringar och omstruktureringar. Stadsledningskontoret tillstyrker 281,5 mnkr för ökade nettokostnader för driftverksamheten. Medlen finansieras enligt följande:

Budgetjusteringar	(Mnkr)
Central medelsreserv: 2. Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov	80,9
Central medelsreserv: 3. Till kommunstyrelsens förfogande för prestationsförändringar	200,6
Totalt	281,5

Därutöver har omfördelning av centralt budgeterade medel under kommunstyrelsen m.m. skett med 10,7 mnkr. Specifikation av tillstyrkta budgetjusteringar framgår av bilaga 1.

Ur central medelsreserv: 4. Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda investeringsutgifter i 2017 års budget har medgetts budgetjustering för minskade utgifter inom investeringsbudgeten med 40,1 mnkr.

Fördelning av centralt avsatta medel under kommunstyrelsen m.m.

Avveckling och omstrukturering av lokaler

Nämnderna har begärt budgetjusteringar om 12,7 mnkr för ökade kostnader för avveckling och omstrukturering av lokaler med mera. Stadsledningskontoret tillstyrker budgetjusteringar om 10,7 mnkr. Begäran om budgetjusteringar om 2,0 mnkr avstyrks.

Central medelsreserv

Vattenförbättrande åtgärder

Kommunfullmäktige beslutade 2015 om Stockholms stads handlingsplan för god vattenstatus. Syftet med programmet är att stadens sjöar och vattendrag ska nå en god vattenstatus till 2021. I kommunfullmäktiges budget för 2017 finns medel avsatta i central medelsreserv 2: *Till kommunstyrelsen förfogande för oförutsedda behov.*

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar tilldela miljö- och hälsoskyddsnämnden 1,0 mnkr för fortsatt framtagande av lokala åtgärdsprogram. Finansiering sker ur Central medelsreserv 2: *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov.*

Förskolor med hög hyra

Medel har reserverats för bidrag till nämnder med hög förskolehyra. Stadsledningskontoret gör avläsning två gånger per år, mars respektive september, i stadens lokaladministrativa system LOIS. Budgetjustering sker därefter samlat för helår i tertialrapport 2. Bidrag till stadens nämnder för 2017 beräknas till 68,5 mnkr.

Utbyggnad av särskilda boenden för personer med fysisk och psykisk funktionsnedsättning

Medel har reserverats för stimulansbidrag för utbyggnad av särskilda boenden för personer med fysisk och psykisk funktionsnedsättning.

Nämnderna har ansökt om bidrag för utbyggnad av särskilda boenden för personer med fysisk och psykisk funktionsnedsättning om totalt 0,4 mnkr, varav:

- 0,1 mnkr för beställarstöd för en ny gruppboende på Elinsborgsbacken 3, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd,
- 0,3 mnkr för merkostnader för en ny gruppboende på Drakenbergsgatan 53-55, Södermalms stadsdelsnämnd,

vilket stadsledningskontoret tillstyrker.

Nämnderna har ansökt om budgetjustering av tidigare ansökt, samt i föreliggande ärende ansökt, och beviljat bidrag för utbyggnad av särskilda boenden för personer med fysisk och psykisk funktionsnedsättning om 4,3 mnkr vilket stadsledningskontoret tillstyrker.

Stimulansbidrag för ny-, om- och tillbyggnad av vård- och omsorgsboende för äldre

Medel har reserverats för stimulansbidrag för ny-, om- och tillbyggnad av vård- och omsorgsboenden för äldre.

Nämnderna har ansökt om budgetjustering av tidigare ansökt och beviljat bidrag för ny-, om- och tillbyggnad av vård- och omsorgsboenden för äldre om 13,5 mnkr. Stadsledningskontoret tillstyrker budgetjusteringar om 10,6 mnkr. Begäran om budgetjusteringar om 2,9 mnkr avstyrks.

Förlikning Vanadisbadet

Idrottsnämnden har upplåtit Vanadisbadet med tillhörande utrymmen och markområden till Vanadis Hotell & Bad AB enligt hyresavtal nr 715300-15085. Idrottsnämnden har sagt upp hyresavtalet till upphörande den 31 december 2016.

Vanadis Hotell & Bad AB accepterade inte uppsägningen och ansökte om medling vid hyresnämnden i Stockholm.

Idrottsnämnden stämde därefter Vanadis Bad & Hotell AB och yrkade att bolaget ska avflytta från den förhyrda lokalen. Parterna har samtidigt sökt finna en förlikning och nu kommit överens om sådan.

Förlikningen innebär att Vanadis Hotell & Bad AB erhåller en ersättning på 6 mnkr. 5 mnkr erläggs vid förlikningsavtalets undertecknande och resterande 1 mnkr vid avflyttning. Staden får med denna överenskommelse egen rådighet och disposition av Vanadisbadet från och med den 30 september 2018.

I sak innebär förlikningen att idrottsnämndens innevarande budget för år 2017 föreslås budgetjusteras med 5,0 mnkr i tertialrapport 2.

Finansiering sker ur Central medelsreserv 2: *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov*. Stadsledningskontoret har för avsikt att återkomma till den slutliga regleringen av förlikningen (1,0 mnkr) i ärendet *Avstämning av mål och budget för 2018*.

Övriga ärenden

Finanspolicy för kommunkoncernen Stockholms stad, dnr 189-1422/2017

All finansiell verksamhet är förknippad med risker. Finanspolicy för kommunkoncernen Stockholms stad (finanspolicyn) anger mål och riktlinjer för finansverksamheten inom kommunkoncernen.

Finanspolicyn beskriver även de finansiella risker kommunkoncernen är utsatt för och hur de ska hanteras. Riskerna följs löpande upp av en riskkontrollfunktion och rapporteras till kommunstyrelsen.

Finanspolicy för kommunkoncernen Stockholms stad ska årligen uppdateras och fastställas.

Rapportering till internbanken gällande bolagens pensionsutfästelser förtydligas i finanspolicyn. Aktuella borgensåtaganden rapporteras enligt gällande finanspolicy till kommunstyrelsen samt ska rymmas inom ramen för total inlåning till och borgensåtagande för bolagen samt utlåning till stadens slutna redovisningsenheter. Borgensåtaganden ska enligt uppdaterad finanspolicy inte ingå i respektive bolags limit utan rapporteras separat.

Förändringar i antaganden om extern upplåning och skuldportföljens förutsättningar föranleder en uppdatering av definitionen för genomsnittlig räntebindningstid, så kallad duration. Durationen ges ett givet intervall istället för målduration med avvikelseintervall.

Beloppet för operativa förluster som ska rapporteras till kommunstyrelsen höjs från 100 000 kronor till 200 000 kronor. Beloppsmässigt motsvarar detta lägsta-nivå för vidareberapportering till kommunstyrelsen av ekonomiärenden enligt gällande delegationsordning för stadsledningskontoret, rotlar och partikanslier (dnr 108-1435/2016).

Uppdateringen innebär följande justeringar av paragrafer i dokumentet Finanspolicy för kommunkoncernen Stockholms stad;

- Förtydligande gällande rapportering av bolagens pensionsutfästelser, finanspolicy punkt 1.3.2

- Förändrad definition av ram för varje enskilt bolag, finanspolicy punkt 1.7 och punkt 2.2
- Förändrad definition gällande genomsnittlig räntebindningstid, finanspolicy punkt 3.5
- Höjning av beloppet för operativa förluster som ska rapporteras till kommunstyrelsen, finanspolicy punkt 3.7.2

Utöver detta har ändring gjorts mer av redaktionell karaktär. Finanspolicy för kommunkoncernen Stockholms stad redovisas i bilaga 6.

Sociala investeringar

Staden arbetar med sociala investeringar i syfte att undvika framtida utanförskap och social utsatthet. Genom sociala investeringar ska kunskapsbaserade arbetssätt och metoder utvecklas och implementeras så att ekonomiska medel kan föras från kostsamma insatser när problem uppstått till kostnadseffektiva förebyggande åtgärder.

Under perioden har en andra ansökningsomgång genomförts och 11 nya idéskisser har inkommit. Efter beredning och rekommendationer från rådet för sociala investeringar föreslår stadsledningskontoret att ytterligare två ansökningar beviljas medel i denna omgång om totalt 29,3 mnkr. Samtliga beviljade ansökningar uppgår nu till 194,6 mnkr och projekten löper under en period av 3-5 år.

Kommunstyrelsen ansvarar för att extern utvärdering görs av respektive investerings effekter och förtjänster. Stadsledningskontoret kommer löpande att följa förvaltningarna för avstämning och uppföljning. Ett tak för kommunstyrelsens utvärderingskostnader är tre procent av de medel som beviljas till projekten.

De investeringar som föreslås beviljas medel framgår nedan. Sökande nämnd anges nedan men flera av investeringarna rör verksamhet i flera nämnder.

Nämnd	Namn på insats	Antal år	Total summa	Beslut
Arbetsmarknadsnämnden	Stöd till kortutbildade elever och nya målgrupper inom vuxenutbildningen	4	30,6* mnkr	T1 2017*
Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsnämnd	Flera vägar in – civil aktör i samarbete med förvaltningen för att förebygga utanförskap	4	8,4 mnkr	T1 2017
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd	Fritid för framtid	5	19,5 mnkr	T1 2017
Socialnämnden	Framtid Stockholm - Järva	4	43,0 mnkr	T1 2017
Socialnämnden	Nya vägar - Ersta Vändpunkt	3	4,7 mnkr	T1 2017
Socialnämnden	Stärkt tidigt stöd i samverkan - ytterstaden	4	41,4 mnkr	T1 2017
Spånga-Tensta stadsdelsnämnd	Etablering av Techgården	4	10,8 mnkr	T1 2017
Utbildningsnämnden	Förstärkta vidaregångar för elever från introduktionsprogram	3	6,8 mnkr	T1 2017
Skarpnäck stadsdelsnämnd	Skarpnäcks-modellen	4	22,1 mnkr	T2 2017
Socialnämnden	ABC 13-18 år - Universellt föräldraskapsstöd	4	7,1 mnkr	T2 2017
Totalt			194,6 mnkr	

* Förslag till justering av belopp med anledning av nya förutsättningar

Lokala handlingsplaner mot våldsbejakande extremism

I samband med tertialrapport 1 granskade kommunstyrelsen tillsammans med Försvarshögskolan berörda nämnders lokala handlingsplaner för arbetet mot våldsbejakande extremism. I ett separat ärende uppmanade kommunstyrelsen nämnderna att i samband med tertialrapport 2 revidera de lokala handlingsplanerna utifrån genomförd granskning.

I allt väsentligt har revidering genomförts enligt kommunstyrelsens uppmaningar. Kulturnämnden och Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd har inte fattat beslut om reviderad handlingsplan i samband med deras tertialrapport 2 men väntas göra detta under hösten. Kommunstyrelsen kan konstatera att staden på flera nivåer vidtar åtgärder för att svara upp mot samhällsutmaningen med radikaliserings och extremism. Gemensamma metoder och arbetssätt fortsätter att utvecklas och stora kompetenshöjande insatser för stadens personal pågår. I budgetförslaget för 2018 tydliggörs inblandande aktörers ansvar i frågan ytterligare.

Nämndernas handlingsplaner utgör ett första steg i det lokala arbetet med frågan och kommer att uppdateras årligen utifrån aktuell lägesbild och analys. Till nästa års revidering önskar kommunstyrelsen se ytterligare tydlighet i hur nämnderna avser uppfylla kommunfullmäktiges riktlinjer och stadens intentioner i frågan.

Skolkostnadsersättning

Enligt kommunfullmäktiges budget för 2017 ska utbildningsnämnden tillsammans med idrottsnämnden och kulturnämnden utreda och implementera formen för ersättning till skolor för kultur- och idrottsföreningars verksamhet i skollokaler, den så kallade *skolkostnadsersättningen*, för att bidra till ökad uthyrning av dessa. Utbildningsnämnden har tillsammans med idrottsnämnden utarbetat ett gemensamt förslag gällande ersättning för uthyrning av skolidrottssalar till nolltaxeföreningar. Ersättning föreslås utgå med 100 kr per timme för uthyrning av idrottssal med kodlås respektive 200 kr per timme för uthyrning av idrottssal utan kodlås. Om skolan inte har vaktmästare på plats under uthyrningen ersätts skolan endast med 100 kr per timme. De nya nivåerna föreslås gälla retroaktivt för hela 2017.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att godkänna de nya nivåerna. Berörda nämnden förutsätts inrymma förslaget inom tilldelad budget.

Inget förslag redovisas gällande ersättning till skolorna för kulturföreningars utnyttjande av skollokaler. Utbildningsnämnden och kulturnämnden uppmanas att säkerställa att ett gemensamt förslag om ersättning tas fram att gälla för helåret 2017.

Uppföljning av vård- och omsorgsboende, hemtjänst, servicehus och dagverksamhet för år 2016, dnr 152-694/2017
Äldrenämnden har i enlighet med kommunfullmäktiges beslut från 2005 genomfört uppföljning av alla verksamheter som är belägna inom stadsdelsnämndernas områden. Uppföljningen ska säkerställa att ramavtal följs upp på ett enhetligt sätt och syftet är att få kunskap om verksamheternas styrkor, svagheter och förbättringsområden.

Genomförda uppföljningar 2016 visar i stort på väl fungerande verksamheter med en övervägande god följsamhet gentemot lagar, avtal och föreskrifter. Inom flertalet områden ses förbättrade resultat i jämförelse med föregående års resultat. Det finns dock några förbättringsområden som flertalet av verksamheterna behöver utveckla. Detta gäller framför allt riskanalys samt att använda

verksamheternas resultat i arbetet med systematiskt kvalitetsutveckling. Ett annat utvecklingsområde är hälso- och sjukvårdsdokumentation och social dokumentation. Resultatet från den fördjupade granskningen av utbildningsgraden inom hemtjänsten visar också att kompetensutveckling inom hemtjänsten är ett område som utförarna behöver inrikta sig på.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige godkänner uppföljning av vård- och omsorgsboende, hemtjänst, servicehus och dagverksamhet för år 2016.

Slutredovisning från AB Stockholmshem för kv. Golvläggaren, dnr xxxx, kv. Bjällerkransen, dnr xxx, kv. Tygeln, dnr xxx, kv. Töfsingdalen, dnr xxx
Stockholmshem har under våren slutredovisat fyra nyproduktionsprojekt (bilaga 8-11).

I kv. Golvläggaren i Årstadal har 153 bostäder färdigställts till en investeringsutgift om 458 mnkr, att jämföra med projektets ursprungliga budget om 480 mnkr. På Södermalm färdigställdes kv. Tygeln med 192 bostäder till en total investeringsutgift om 829 mnkr medan budgeten uppgick till 749 mnkr. Budgetavvikelsen förklaras främst av projektförändringar som anpassningar till senare teknik och höjd kvalitet. Inom kv. Bjällerkransen 5 i Västertorp har 276 bostäder byggts, där samtliga hyrs av SHIS. Investeringsutgiften uppgick efter projektförändringar till 411 mnkr, att jämföra med ursprunglig budget om 336 mnkr. I Norra Djurgårdsstaden har kv. Töfsingdalen färdigställts med 146 nybyggda bostäder. Investeringsutgiften uppgick till totalt 425 mnkr, vilket var något över budget om 420 mnkr.

Samtliga projekt genomfördes med god måluppfyllelse och utgör ett välbehövligt tillskott av bostäder inom respektive stadsdel.

Utökad investeringsvolym för projektet Nybohovsbacken, AB Svenska Bostäder

För AB Svenska Bostäders projekt Nybohovsbacken har produktionskostnaden för projektet ökat. Anledningen är främst komplicerade grundläggningsförhållanden och tidsförskjutning, vilket medfört ett försämrat marknadsläge. Prognostiserad slutkostnad är 399 mnkr, jämfört med tidigare investeringsbeslut om 298 mnkr. Det gör att ärendet nu kräver beslut av kommunfullmäktige, via koncernstyrelsen. Stadsledningskontoret föreslår därför att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige

beslutar att godkänna utökad investeringsvolym till 399 mnkr för AB Svenska Bostäders projekt Nybohovsbacken.

Mottagande av testamenterad egendom

Stadsteatern har genom testamente erhållit likvida medel om cirka 1 mnkr efter en tidigare medarbetare. Bouppteckningen har registrerats vid Skatteverket. Enligt stadens regler för ekonomisk förvaltning, 5 kap 1 §, ska mottagandet underställas kommunfullmäktige för prövning då det är fråga om värden överstigande 500 000 kr. Denna gåva kan därför skiftas till Stadsteatern först efter godkännande av såväl koncernstyrelsen som kommunfullmäktige. Stadsledningskontoret föreslår därför att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att godkänna mottagandet av de till Stockholms Stadsteater AB testamenterade medlen om cirka 1,0 mnkr av tidigare medarbetare.

Ändrad bolagsordning Stockholm Vatten AB

Stockholm Vatten AB behöver genomföra en administrativ korrigering av § 4 i bolagsordningen vad avser antalet aktier. Utifrån att det gäller en ändring av bolagsordning behöver detta godkännas av kommunfullmäktige. Med hänvisning till detta föreslår stadsledningskontoret att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige godkänner bolagets korrigering av bolagsordning § 4 till formulering ”Antal aktier ska vara lägst 1 000 och högst 4 000”.

Utredning om en permanent koppling för gående mellan Katarinavägen och Stadsgårdskajen. Svar på uppdrag från kommunfullmäktige, dnr 123-402/2017

Kommunfullmäktige gav 30 november 2015 exploateringsnämnden i uppdrag att i samarbete med trafiknämnden och stadsbyggnadsnämnden utreda hur staden kan säkerställa en permanent koppling mellan Katarinavägen och Stadsgårdskajen (§23 Dnr 106-634/2015).

Som svar på uppdraget har nämnderna tagit fram en gemensam utredning som godkändes i exploateringsnämnden den 6 april 2017, trafiknämnden den 9 mars 2017 och stadsbyggnadsnämnden den 23 februari 2017. Utredningen har överlämnats till kommunfullmäktige för godkännande.

Söderbergs trappor är i dagsläget den enda kopplingen mellan Katarinavägen och Stadsgårdskajen. Med anledning av den nya detaljplanen för bussterminal i Katarinaberget, ska övergångsstället vid Söderbergs trappor stängas av till förmån för busstrafikens framkomlighet och trafiksäkerhet för gående. Söderbergs trappor tas

ur bruk. Istället renoveras och öppnas Lokattens trappa. Lokattens trappa finansieras inom projekt Slussen. I utredningen analyseras tre varianter på broar samt ett överdäckningsalternativ, som kan kombineras med den redan planerade trappan.

Utredningens slutsats är att på kort sikt är den planerade lösningen med Lokattens trappa tillräcklig. Utredningen konstaterar att en genare koppling mellan Katarinavägens övre del och hamnområdet kan erhållas med en brolösning, men att gångflödet och förkortningen av gångsträckan är för små för att motivera en investering av den aktuella storleken. Nämnderna ser små möjligheter att inrymma utgiften i investeringsplanen. Utredningen konstaterar samtidigt att flera remissinstanser framhållit det kulturhistoriska värdet att hålla Söderbergs trappor i bruk.

Stadsledningskontoret konstaterar att nämnderna i samband med beslut om att godkänna utredningen också beslutade att frågan om en ny tillgänglighetsanpassad vertikalkoppling ska bevakas i kommande utveckling av Stadsgårdskajen och Masthamnen. Frågan om en permanent koppling kommer därmed att hanteras inom ramen för ordinarie plan- och budgetprocesser.

Satsning på stärkt bemanning inom den sociala barn- och ungdomsvården

Regeringen har givit Socialstyrelsen i uppdrag att genomföra en stimulanssatsning under år 2016–2019 för att stärka bemanningen inom den sociala barn- och ungdomsvården.

Satsningen omfattar sammanlagt 210 mnkr per år under 2017–2019. För 2017 tillförs ytterligare 150 mnkr. Totalt satsar regeringen därmed 360 mnkr under 2017 på ökad bemanning i den sociala barn- och ungdomsvården. Socialstyrelsen ska följa upp satsningen och redovisa hur kommunerna har använt stimulansmedlen. En delredovisning av uppdraget ska lämnas till Regeringskansliet senast den 1 juni 2018 och en slutredovisning senast den 1 juni 2020.

Stockholms stad har tilldelats drygt 8,0 mnkr till ändamålet som har tilldelats stadsdelsnämnderna enligt bilaga 1.

Stimulansmedlen ska avse den sociala barn- och ungdomsvårdens myndighetsutövande verksamheter och får endast användas till följande ändamål:

- att öka antalet socialsekreterare
- att öka antalet arbetsledare

- att öka antalet administratörer för att frigöra tid för socialsekreterare eller arbetsledare i deras myndighetsutövning

Kommunerna får avgöra hur medlen ska disponeras mellan ovan angivna ändamål. Under år 2017-2019 får medlen dock inte användas till att finansiera inhyrda tjänster via bemanningsföretag. Syftet ska därefter vara att bygga upp stabilitet och kontinuitet i den ordinarie verksamheten.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige godkänner fördelningen av statsbidrag till stadsdelsnämnderna för stärkt bemanning inom den sociala barn- och ungdomsvården enligt bilaga 1.

Ändrat ansvar för användning och prissättning av stadsinformationsytor

Stockholms stad har sedan staden började tillåta reklamfinansierade gatumöbler haft tillgång till affischvitriner utplacerade i hela Stockholm. Dessa fristående vitriner ägs och drivs av utomhusreklamföretag. Vitrinerna har en sida för kommersiell reklam och en sida som är avsedd för stadsinformation. Stadsinformationssidan används av stadens bolag och förvaltningar för att nå ut till alla stockholmare med information om allt från badhus och kultur till sopåtervinning och parkering. För närvarande finns cirka 400 tavlor utplacerade. Ungefär 60 av vitrinerna är digitala och visar rörliga animationer utan ljud. På de digitala vitrinerna har staden tillgång till 50 procent av visningstiden.

Trafiknämnden har hittills ansvarat för stadens hantering av stadsinformationsytorna, eftersom trafiknämnden är stadens avtalspart gentemot reklamföretagen. För att bättre integrera tavlorna i den strategiska kommunikationen föreslås att ansvaret för bokning och användande av stadsinformationsytorna flyttas från trafiknämnden till kommunstyrelsen. Ansvaret för upphandlingar, avtal, uppföljning och byggande av nya stadsinformationstavlor föreslås ligga kvar på trafiknämnden.

Kommunstyrelsen föreslås få rätt att debitera stadens nämnder och bolagsstyrelser för användningen av affischeringsytorna till självkostnadspris, i enlighet med stadens *Regler för ekonomisk förvaltning*. Följande priser föreslås för användningen av informationsytorna:

Priser för affischering på stadsinformationsytor

Typ av yta	Kundgrupp	Pris för en vecka	Pris för två veckor
Analog yta	Nämnder	15 000 kr	20 000 kr
Analog yta	Bolagsstyrelser	40 000 kr	55 000 kr
Digital yta	Nämnder	4 000 kr	6 000 kr
Digital yta	Bolagsstyrelser	6 000 kr	8 000 kr

Den årliga omsättningen av verksamheten bedöms uppgå till cirka 2,5-3,0 mnkr. Beaktat den ringa omfattningen av verksamheten föreslås att kommunstyrelsen medger stadsdirektören rätt att fastställa framtida prisjusteringar för användningen av informationsytorna.

One Planet City Challenge

Staden deltar i One Planet City Challenge arrangerad av Världsnaturfonden. I denna tävling utmanas städer över hela världen att ta ytterligare steg i sitt klimatarbete. Staden har deltagit tidigare och vann utmärkelsen 2014. Arbetsinsatsen utgörs av att sammanställa uppgifter om stadens klimatarbete till en ansökan och att göra vissa kommunikationsinsatser i samband med att resultatet presenteras.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen anmäler staden till One Planet City Challenge.

GSIT 2.0

Inom gemensam it-service pågår överprövningsärenden kring två av projektets fyra upphandlingar. Det rör sig om tjänster för förvaltningar och bolag exklusive pedagogiska verksamheter samt tjänster för stadens pedagogiska verksamheter. Överprövningarna leder till förseningar i projekten som också kommer att påverka ekonomin. Dels kostar projektet mer när projekttiden förlängs, dels förskjuts utgiften, vilket innebär att projektet under 2017 inte kommer att förbruka de medel som finns beslutade, samt att projektet med stor sannolikhet kommer att fortgå längre än till den sista december 2018. På grund av förseningen riskerar staden dessutom att helt eller delvis stå avtalslös under en period och belastas av konsekvenskostnader för detta.

Ändrat ansvar för projektet "Digitalisering av Stockholms stads överförmyndarverksamhet"

Projektet "Digitalisering av Stockholms stads överförmyndarverksamhet" överförs från överförmyndarnämnden till kommunstyrelsen m.m. Då det finns synergieffekter i upphandling och genomförande med projektet Modernisering av

sociala system så läggs projektstyrningsansvaret på styrgruppen för Modernisering av Sociala system. Det operativa ansvaret för genomförandet av projektet läggs på avdelningen för Digital Utveckling på stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att ansvaret för projektet ”Digitalisering av Stockholms stads överförmyndarverksamhet” överförs från överförmyndarnämnden till kommunstyrelsen m.m.

Delårsbokslut

Beloppen i tabellerna är avrundade och summerar därför inte exakt.

Resultaträkning

**Intressebolagen Mässhastigheter i Stockholm AB, Nynäshamns mark AB och SYVAB - Sydvästra Stockholmsregionens Va-verksamhet AB är från 2017 konsoliderade med proportionell metod. Jämförelseperioden är omräknad.*

mnkr	Not	Staden			Kommunkoncernen*	
		2017-08-31	2016-08-31	2017 Budget	2017-08-31	2016-08-31
Verksamhetens intäkter	1	8 269,1	7 750,0	7 683,6	16 021,5	15 640,5
Jämförelsestörande intäkter	2	3 147,8	2 358,0	0,0	3 727,0	2 343,4
Verksamhetens kostnader	3	-34 561,9	-33 494,1	-50 061,0	-38 321,2	-37 643,6
Jämförelsestörande kostnader	4	-3 384,2	-327,9	0,0	-3 462,1	-336,2
Avskrivningar	5	-855,2	-759,2	-1 119,4	-3 139,9	-2 954,2
Verksamhetens nettokostnader		-27 384,3	-24 473,2	-43 496,8	-25 174,9	-22 950,2
Skatteintäkter	6	30 764,5	28 943,9	45 611,7	30 764,5	28 943,9
Generella statsbidrag och utjämning	7	-2 480,5	-1 707,0	-3 360,8	-2 480,5	-1 707,0
Resultat från andelar i intresseföretag	8	-	-	-	348,2	372,6
Finansiella intäkter	9	1 791,4	1 600,4	1 996,0	125,1	65,3
Jämförelsestörande finansiella intäkter	10	0,0	1,7	0,0	-	-
Finansiella kostnader	11	-473,1	-491,1	-750,0	-432,2	-425,8
Resultat efter skatteintäkter och finansiellt resultat		2 218,0	3 874,5	0,1	3 150,2	4 298,8
Skatt	12	-	-	-	-403,2	-288,3
Årets resultat (ÅR)		2 218,0	3 874,5	0,1	2 747,1	4 010,5
Avgår jämförelsestörande intäkt	13	-1 242,5	-243,7	0,0	-	-
Årets resultat efter balanskravsjusteringar		975,5	3 630,8	0,1	-	-
Årets balanskravsresultat		975,5	3 630,8	0,1	-	-

Balansräkning

**Intressebolagen Mässfastigheter i Stockholm AB, Nynäshamns mark AB och SYVAB - Sydvästra Stockholmsregionens Va-verksamhet AB är från 2017 konsoliderade med proportionell metod. Jämförelseperioden är omräknad.*

mnkr	Not	Staden		Kommunkoncernen*	
		2017-08-31	2016-12-31	2017-08-31	2016-12-31
TILLGÅNGAR					
Immateriella anläggningstillgångar					
Immateriella anläggningstillgångar	14	-	-	77,8	85,0
Summa immateriella anläggningstillgångar		-	-	77,8	85,0
Materiella anläggningstillgångar					
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	15	51 208,2	49 518,3	131 798,2	130 752,8
Maskiner och inventarier	16	673,2	686,0	8 202,2	8 021,0
Pågående ny-, till- och ombyggnader	17	19 427,9	18 566,9	37 920,2	33 031,0
Summa materiella anläggningstillgångar		71 309,3	68 771,1	177 920,7	171 804,8
Finansiella anläggningstillgångar					
Aktier och andelar	18	4 025,8	3 989,5	2 796,4	2 734,3
Kapitalandel intresseföretag	19	-	-	5 707,5	5 558,9
Långfristiga fordringar	20	17,8	18,4	56,5	52,7
Summa finansiella anläggningstillgångar		4 043,7	4 007,9	8 560,5	8 345,9
Summa anläggningstillgångar		75 352,9	72 779,0	186 558,9	180 235,6
Omsättningstillgångar					
Exploateringsfastigheter	21	1 546,7	1 878,5	1 546,7	1 878,5
Varulager och pågående arbete	22	3,4	9,5	39,8	42,2
Kortfristiga fordringar	23	66 056,3	64 038,9	4 613,5	5 443,7
Kortfristiga placeringar	24	19,6	22,6	19,6	205,2
Kassa och bank	25	5,8	5,9	107,5	73,6
Summa omsättningstillgångar		67 631,8	65 955,5	6 327,1	7 643,2
SUMMA TILLGÅNGAR		142 984,8	138 734,5	192 886,0	187 878,8

		Staden		Kommunkoncernen	
mnkr	Not	2017-08-31	2016-12-31	2017-08-31	2016-12-31
EGET KAPITAL OCH SKULDER					
Eget kapital	26, 27				
Årets resultat enl resultaträkning		2 218,0	4 642,9	2 747,1	5 407,5
Resultatutjämningsreserv		0,0	0,0	0,0	0,0
Justering eget kapital		0,0	0,0	0,0	-41,3
Övrigt eget kapital		67 399,0	62 756,2	117 270,0	111 903,8
Summa eget kapital		69 617,1	67 399,0	120 017,1	117 270,1
Avsättningar					
Pensioner och liknande förpliktelser	28	5 913,2	5 643,0	7 948,7	7 694,6
Uppskjuten skatteskuld				1 583,4	1 438,5
Övriga avsättningar	29	11 577,8	8 622,4	11 713,7	8 746,3
Summa avsättningar		17 491,0	14 265,4	21 245,8	17 879,3
Minoritetsintresse i eget kapital				46,8	46,8
Långfristiga skulder					
Obligationslån	30	24 407,0	24 965,5	24 407,0	24 965,5
Reverslån	31	6 849,0	6 749,0	6 849,0	6 749,0
Övriga långfristiga skulder	32	326,7	304,6	747,3	665,2
Summa långfristiga skulder		31 582,7	32 019,1	32 003,3	32 379,7
Kortfristiga skulder					
Kortfristiga skulder	33	17 171,6	20 212,4	12 630,2	15 507,0
Kortfristiga lån	34	7 122,3	4 838,7	6 942,9	4 796,0
Summa kortfristiga skulder		24 293,9	25 051,0	19 573,1	20 302,9
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		142 984,8	138 734,5	192 886,0	187 878,8
Ansvars- och borgensförbindelser	35	428,4	428,4	460,8	460,8
Pensionsskuld ansvarsförb inkl löneskatt	36	17 037,2	17 338,0	17 037,2	17 338,0
Derivatinstrument; marknadsvärde	37	-272,2	-254,3	-272,2	-254,3
Leasingavtal operationell leasing erläggs	38	6 034,2	6 418,2	2 722,7	4 159,1
Leasingavtal operationell leasing erhålls	38	-	-	11 641,7	14 097,4
Efterutdelning 2012 §5:1 allbolagsl kvarstår	39	229,7	266,7		
Efterutdelning 2013 §5:1 allbolagsl kvarstår		1 460,9	1 540,2		
Efterutdelning 2014 §5:1 allbolagsl kvarstår		281,4	295,6		

Kassaflödesanalys

*Intressebolagen Mässfastigheter i Stockholm AB, Nynäshamns mark AB och SYVAB - Sydvästra Stockholmsregionens Verksamhet AB är från 2017 konsoliderade med proportionell metod. Ingen omräkning av jämförelseperioden är gjord avseende Kassaflödesanalysen då effekten beräknas vara försumbar.

		Staden		Kommunkoncernen	
mnkr	Not	2017-08-31	2016-12-31	2017-08-31	2016-12-31
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN					
Årets resultat		2 218,0	4 642,9	2 747,1	5 406,5
Återläggning reavinster/reaförluster	40	-2 973,3	-4 425,9	-3 486,9	-4 381,5
Justering för ej likviditetspåverkande poster	41	4 134,3	3 093,4	5 977,7	5 994,5
Minskning av avsättningar pga utbetalningar	42	-3,4	0,0	-3,8	0,0
Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital		3 375,7	3 310,4	5 234,1	7 019,4
Ökning/minskning kortfristiga fordringar	43	-2 014,4	-2 739,5	1 530,0	-904,7
Ökning/minskning förråd och varulager		6,1	-5,1	2,4	-6,4
Ökning/minskning kortfristiga skulder	44	-379,4	-6 219,9	22,5	-1 883,8
Kassaflöde från den löpande verksamheten		988,1	-5 654,0	6 789,0	4 224,5
UTBETALNING AV BIDRAG TILL STATLIG INFRASTRUKTUR*					
Utbetalning av bidrag till statlig infrastruktur		-53,7	-224,2	-53,7	-224,2
INVESTERINGSVERKSAMHETEN					
Investering i immateriella anläggningstillgångar	45	0,0	0,0	-5,4	-23,7
Försäljning av immateriella anläggningstillgångar		-	-	0,0	0,0
Investering i materiella anläggningstillgångar	46	-3 735,3	-5 661,0	-10 207,1	-15 474,9
Försäljning av materiella anläggningstillgångar	47	3 647,1	4 752,5	4 358,2	4 727,0
Investering i finansiella anläggningstillgångar	48	-36,4	-94,7	-75,1	-96,7
Försäljning av finansiella anläggningstillgångar	49	0,0	0,0	0,0	0,0
Övrig förändring anläggningstillgångar		-	-	-	-
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-124,6	-1 003,2	-5 929,4	-10 868,3
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN					
Nyupptagna lån		4 985,3	7 717,8	4 985,3	7 717,8
Amortering av långfristiga skulder		-2 852,6	-2 950,1	-2 852,6	-2 963,5
Ökning/minskning av långfristiga skulder	50	-2 565,4	-419,7	-2 542,8	-420,3
Ökning/minskning av långfristiga fordringar		0,6	0,8	-3,2	-193,1
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		-432,1	4 348,8	-413,3	4 140,9
Årets kassaflöde		377,6	-2 532,6	392,5	-2 727,1
Likvida medel vid årets början		-834,1	1 698,6	-766,4	1 960,8
Likvida medel vid periodens slut	51	-456,5	-834,1	-373,9	-766,4
Räntebärande nettotillgång/skuld		14 584,4	12 814,9	-29 131,4	-29 324,8
Räntebärande nettotillgång/skuld vid årets början		12 814,9	12 080,2	-29 324,8	-22 379,0
Räntebärande nettotillgång/skuld vid periodens slut		14 584,4	12 814,9	-29 131,4	-29 324,8
*Se not 41, bidrag till statlig infrastruktur bryts ut från minskning av avsättning och redovisas separat.					

Redovisningsprinciper

Kommunal redovisningslag

Bokslutet har upprättats i enlighet med den kommunala redovisningslagen (SFS 1997:614) och Rådet för kommunal redovisnings rekommendationer.

Avskrivningar

Staden använder som huvudregel linjär avskrivning – ett lika stort belopp skrivs av varje månad under nyttjandeperioden. Vid tilläggsinvesteringar används saldojusterad avskrivning – tilläggsinvesteringen slutavskrivs vid samma tillfälle, som den ursprungliga investeringen. Omkostnadsförd anläggning - ingen avskrivning görs - används till exempel för mark och konst. Komponentavskrivning tillämpas från och med år 2015. Komponentindelning görs vid kalkylering och aktivering. Inget krav på komponentindelning finns under byggnadstiden. Komponentindelning görs utifrån naturliga komponenter där utbytestid/underhållstid är avgörande för vad som ska räknas som naturligt. Vid utbyte av komponenter förutsätts i normalfallet den tidigare komponenten vara slutavskriven och ingen utrangering görs. Uppenbara undantag från regeln är till exempel utbyte av hiss. Görs utbytet av komponenten efter ett tidsintervall, som väsentligt avviker från nyttjandetiden ska utrangering göras. En gång per år utrangeras nollställda, ersatta komponenter. Som utgångspunkt för bedömning av nyttjandetider har staden hämtat vägledning från Rådet för kommunal redovisnings (RKR) idéskrift Avskrivningar.

Värderingsprinciper

Anläggningstillgångar har redovisats till anskaffningsvärdet. I anskaffningsvärdet inräknas utgifter för nedmontering och bortforsling av tidigare tillgång och återställande av plats om detta är en förutsättning för den nya tillgången. Som anläggningstillgång räknas tillgångar, som har en livslängd på minst tre år och uppgår till minst ett basbelopp. För investeringar i annans fastighet gäller, om fastigheten tillhör de kommunala bolagen Skolfastigheter i Stockholm AB och Micasa Fastigheter i Stockholm AB, att investeringsutgiften ska uppgå till minst 0,5 mnkr för att räknas som investering. Beslut om detta undantag är fattat i kommunfullmäktige den 3 november 2008 och ska omfatta mindre projekt och byggåtgärder. Undantaget bedöms beloppsmässigt vara försumbart och därmed inte påverka räkenskaperna i någon väsentlig omfattning.

Aktiveringstidpunkt för anläggning

En anläggning aktiveras i normalfallet och börjar skrivas av när den tas i bruk. Om inte samtliga utgifter flutit in eller kunnat uppskattas med rimlig säkerhet får aktiveringstidpunkten skjutas upp högst sex månader.

Omsättningstillgångar har redovisats till det lägsta av anskaffningsvärdet och verkligt värde på balansdagen.

Immateriella tillgångar

Stockholms stad redovisar i dag inga immateriella tillgångar. Enligt stadens redovisningsregler för investeringar ska restriktivitet iakttas när en tillgång klassificeras som immateriell för att undvika en övervärdering av tillgångssidan. Till och med tertialbokslut 2017 bedöms inga tillgångar uppfylla kraven på en immateriell tillgång.

Nedskrivning av tillgångar

Nedskrivning av tillgångar görs i enlighet med RKR 19. Staden tillämpar gränsen att en anläggnings värde ska uppgå till minst 1 mnkr för att en prövning av nedskrivningsbehov ska göras. Nedskrivning görs när bokfört värde överstiger återvinningsvärdet med minst 0,5 mnkr och förändringen bedöms som varaktig, där varaktig definieras som minst fem år.

Leasing

I enlighet med RKR 13.2 Redovisning av hyres-/leasingavtal redovisar staden kommande kostnader för leasingavtal. Finansiell leasing redovisas i balansräkningen. En väsentlighetsbedömning har gjorts och avtal har endast tagits med där den totala utgiften överstiger 0,5 mnkr eller den årliga kostnaden överstiger 0,2 mnkr. Operationell leasing redovisas inom linjen med samma beloppsgränser, som för finansiell leasing. Enligt rekommendationen ska redovisning ske om leasingtiden överstiger tre år. Stadens avtal om IT-tjänster nämns i not om operationell leasing, trots att tidsvillkoret inte är uppfyllt på grund av att detta ekonomiska åtagande är omfattande.

Försäljning och inköp av anläggningstillgångar

Vid försäljning och köp av anläggningstillgångar gäller, som huvudregel, att transaktionen bokförs vid dagen för tillträde.

Lånekostnader

Lånekostnaderna belastar den period de hänför sig till och inräknas inte i tillgångars anskaffningsvärden.

Klassificering

Kortfristiga fordringar och skulder förfaller till betalning inom tolv månader från balansdagen. *Långfristiga fordringar och skulder* förfaller till betalning efter mer än tolv månader efter balansdagen. Undantag är investeringsinkomster som i sin helhet redovisas som långfristiga skulder då dessa ej är likvidpåverkande.

Exploateringsfastigheter, som avses avyttras redovisas som omsättningstillgångar. Ej reglerad lönerörelse, semesterlöneskuld, okompenserad övertid är skuldförda enligt ställning den 31 augusti 2017.

Finansverksamhet

Finansverksamheten inom kommunkoncernen grundar sig på stadens finanspolicy, som fastställs årligen av kommunfullmäktige. Utländska lån värderas enligt principer för säkringsredovisning. Staden utnyttjar valutaterminer och/eller ränte- och valutaswappar i syfte att säkra positioner avseende kurs- och ränteförändringar. Köp eller försäljning av finansiella tillgångar eller skulder redovisas per likviddagen. Finansiella omsättningstillgångar och kortfristiga skulder värderas till anskaffningsvärdet. Eventuella emissionsutgifter och liknande transaktionsutgifter periodiseras från och med 2017 enligt linjär metod. Avseende över- och underkurser på obligationer periodiseras från och med 2017 även belopp under en miljon kronor. Effekten betraktas som marginell varför jämförelseårets siffror inte räknats om.

Jämförelsestörande poster

Som jämförelsestörande poster redovisas vinster och förluster samt poster av engångskaraktär, som inte tillhör den normala verksamheten. Hit räknas exploateringsinkomster och utgifter som bruttoredovisas enligt gällande regelverk, bokfört värde som kostnad och försäljningsinkomsten som intäkt. Enligt beslut i kommunfullmäktige 2016 har en inteckning gjorts av eget kapital till olika åtgärder. Staden har valt att redovisa ovanstående poster som jämförelsestörande om de uppgår till minst 0,1 mnkr.

Avsättningar

Staden gör, utöver avsättning för pensionsskulden, avsättningar för effekter av stora omorganisationer, när detta är aktuellt, åtaganden inom det infrastrukturella området med mera. Vid avsättningar tillämpas direkt resultatföring. Posterna redovisas som jämförelsestörande.

Pensionsåtaganden

Stadens pensionsskuld redovisas dels som en avsättning i balansräkningen, dels som en ansvarsförbindelse. Pensioner intjänade till och med 1997 redovisas som en ansvarsförbindelse. Stadens personals individuellt intjänade pensionsrättigheter under året redovisas i balansräkningen som en upplupen kostnad. Pensionsskulden är korrigerad med bortförsäkrade åtaganden, vilka har liten omfattning. Förändringar enligt rekommendation om Särskild avtalspension och visstidspension är gjord och påverkar ansvarsförbindelsen men ej skulden. Åtaganden avseende latent efterlevandepension tas från och med 2015 upp i skuld och ansvarsförbindelse.

Beräkningen av pensionsskulden är från och med 2017 gjord enligt Riktlinjer för beräkning av pensionsskuld (RIPS 17). Förändringarna i förhållande till den tidigare beräkningsmodellen (RIPS07) beräknas vara försumbara i inledningsskedet och ingen omräkning av jämförelseåret är gjord. Grunden för beräkningarna är pensionsavtalet KAP-KL och för berörda åldersgrupper AKAP-KL.

Fordringar/skulder mot koncernbolagen

Staden handhar upplåning respektive utlåning åt de kommunala bolagen. Bolagen har konto i stadens koncernstruktur med några få undantag. Beroende på saldo redovisas fordran eller skuld gentemot respektive bolag. Från och med 2016 har två bolag sin skuld mot Stockholms Stadshus AB i stället för direkt mot staden.

Sammanställd redovisning

Allmänt

Enligt Lagen om kommunal redovisning ska Stockholms stads års- och delårsbokslut även omfatta sådan verksamhet som bedrivs av andra juridiska personer inom kommunkoncernen och en sammanställd redovisning ska upprättas. Syftet med den sammanställda redovisningen, som är den kommunala motsvarigheten till koncernredovisning, är att ge en samlad bild av stadens nämnder, aktiebolag och kommunalförbunds verksamhet och ekonomiska ställning.

Den sammanställda redovisningen har upprättats enligt RKR 8.2 Sammanställd redovisning. Stadens nämnder har proportionellt konsoliderats med stadens direkt och indirekt hel- och samägda företag där staden minst har ett betydande inflytande.

Skillnad i redovisningsprinciper mellan bolagen och staden kan förekomma på grund av att olika lagstiftning och rekommendationer tillämpas för staden respektive bolagen. I den sammanställda redo-

visningen har effekter av väsentlig betydelse beroende på skillnader mellan redovisningsprinciper för bolag och staden justerats utifrån kommunala redovisningsprinciper.

En sammanställd redovisning görs i samband med tertialrapport 2 samt årsbokslut.

Sammanställd redovisning konsolideringsprinciper

Huvuddelen av stadens bolag finns samlade i koncernen Stockholms Stadshus AB som är helägd av staden. Bokslutet för koncernen Stockholms Stadshus AB används som underlag för konsolidering av den sammanställda redovisningen. I den sammanställda redovisningen har alla interna mellanhavanden samt interna vinster och förluster av väsentlig betydelse eliminerats. Det i koncernen Stockholms Stadshus AB ingående dotterbolaget S:t Erik Livförsäkring AB redovisar finansiella instrument till verkligt värde. Ingen justering av detta sker i den sammanställda redovisningen eftersom värdena inte är av väsentlig betydelse.

Den sammanställda redovisningen har i huvudsak upprättats enligt förvärvsmetoden, vilket innebär att endast ägda andelar av företagens räkenskapsposter konsolideras samt att de bokförda värdena av andelar i koncernföretagen elimineras mot förvärvad andel av dotterbolagens egna kapital. Därmed ingår i den sammanställda redovisningen enbart den del av dotterbolagens egna kapital som tillkommit efter förvärvet. I den sammanställda redovisningen finns ett samägt företag som inte konsolideras proportionellt utan konsolideras med kapitalandelsmetoden, AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad. Avsteget mot att använda proportionell konsolideringsmetod gällande Fortum görs med hänvisning till att det ger en mer rättvisande bild av innehavet eftersom staden inte har det bestämmande inflytandet och eftersom att verksamheten i det samägda företaget är av kommersiell karaktär.

Samma metod har till och med 2016 använts även för Mässfastigheter i Stockholm AB, Nynäshamns mark AB och SYVAB – Sydvästra Stockholmsregionens VA-verksamhet AB. Från och med 2017 konsolideras dessa bolag proportionellt. I balans- och resultaträkning är jämförelseperioden omräknad. Vad gäller kassaflödet beräknas påverkan vara marginell, varför ingen justering är gjord av jämförelseperioden.

Vissa redovisningsprinciper i Stockholms stad*Exploateringsfastigheter*

Exploateringsfastigheter, som avses att avyttras redovisas som omsättningstillgångar vid samtliga bokslutstillfällen. Aktiverade tillgångar avses endast att avyttras i undantagsfall. Berört är pågående ny- till- och ombyggnader, som inte är aktiverade. Den del av dessa upparbetade anläggningar, som avses att säljas, bokförs som omsättningstillgång vid bokslutstillfället. Vid försäljningar bruttoredo visas bokfört värde som kostnad och försäljningsköpeskillingen.

Definitioner till delårsbokslut

Anläggningstillgångar är tillgångar som är avsedda för stadigvarande bruk i verksamheten. Kan vara immateriella (till exempel goodwill), materiella (till exempel byggnader) eller finansiella (till exempel aktier).

Avskrivning enligt plan är den fördelade totalutgiften för en anläggningstillgång. Kostnaden fördelas över de antal år som tillgången används i verksamheten. För tilläggsinvesteringar används en saldojusterad avskrivning - tilläggsinvesteringen slutavskrivs vid samma tillfälle, som den ursprungliga investeringen. På tillgångar som mark och konst görs ingen avskrivning.

Avsättningar är legala förpliktelser som är hänförliga till räkenskapsåret eller tidigare räkenskapsår och som på balansdagen är säkra eller sannolika till sin förekomst men ovissa till belopp eller till den tidpunkt då de ska infrias.

Balanskravet är kopplat till resultaträkningen. Enligt kommunallagen ska budgeten upprättas så att intäkterna överstiger kostnaderna (KL 8 kap. 4 §). Om det redovisade resultatet blir negativt, det vill säga om kostnaderna för ett visst räkenskapsår överstiger intäkterna, ska det negativa resultatet regleras senast under det tredje året efter det att det negativa resultatet redovisades. Huvudprincipen är att realisationsvinster inte ska inräknas i intäkterna då avstämning med balanskravet görs. Undantag kan dock göras om det står i överenskommelse med god ekonomisk hushållning, till exempel om försäljningen är ett led i en omstrukturering.

Balansräkningen (BR) är en sammanställning av tillgångar, eget kapital, avsättningar och skulder på balansdagen, det vill säga redovisningsperiodens sista dag.

Certifikat kan emitteras av till exempel kommuner eller företag. Lån kan upptas genom utgivande, emission, av löpande skuldebrev med löptider upp till ett år.

Eget kapital utgör skillnaden mellan tillgångar och skulder. Visar hur stor del av tillgångarna som inte finansierats med lån.

Eliminering innebär att interna poster tas bort, så att uppgifter om intäkter, kostnader, fordringar och skulder endast innehåller för staden externa poster.

Euro Commercial Paper (ECP) är certifikat med löptider på upp till ett år och som kan emitteras i flera olika valutor.

Euro Medium Term Note (EMTN) är skuldebrev i form av obligationer, med löptid över ett år. Dessa obligationer kan emitteras i flera olika valutor.

Förpliktelse – ett åtagande som härrör från kontrakt, lagstiftning eller annan laglig grund.

Kassaflödesanalysen visar in- och utbetalningar för stadens olika verksamheter. Summan av in- och utbetalningar utgör årets totala kassaflöde.

Finansnetto är skillnaden mellan posterna finansiella intäkter och finansiella kostnader i resultaträkningen.

Medium Term Note (MTN) är lån som upptas genom utgivande, emission, av löpande skuldebrev i form av obligationer med löptider om lägst ett år.

Omsättningstillgångar är tillgångar som inte innehas för stadigvarande bruk, utan förbrukas i samband med framställning av produkter eller tjänster eller på annat sätt används i rörelsen.

Resultaträkningen (RR) är en sammanställning av intäkter och kostnader som utmynnar i ett resultat för en viss period.

Noter till resultaträkningen

Beloppen i noterna är avrundade och summerar därför inte exakt.

<i>Interna poster är eliminerade</i>				
<i>*Intressebolagen Mässfastigheter i Stockholm AB, Nynäshamns mark AB och SYVAB - Sydvästra Stockholmsregionens Verksamhet AB är från 2017 konsoliderade med proportionell metod. Jämförelseperioden är omräknad.</i>				
Not 1 Verksamhetens intäkter	Staden		Kommunkoncernen*	
mnkr	2017-08-31	2016-08-31	2017-08-31	2016-08-31
Taxor, avgifter m m	3 028,9	2 913,1	5 960,5	5 921,3
Hyror, tomträttsavgälder	2 738,1	2 709,3	7 412,2	7 554,7
Statsbidrag	2 477,0	2 110,1	2 623,6	2 147,1
EU-bidrag	25,1	17,4	25,1	17,4
Summa verksamhetens intäkter	8 269,1	7 750,0	16 021,5	15 640,5
Not 2 Jämförelsestörande intäkter	Staden		Kommunkoncernen*	
mnkr	2017-08-31	2016-08-31	2017-08-31	2016-08-31
Realisationsvinster vid försäljningar	1 242,5	242,0	1 821,7	227,4
Försäljning av exploateringsfastigheter*	1 905,3	2 116,0	1 905,3	2 116,0
Korrigerig reavinst tidigare år	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa jämförelsestörande intäkter	3 147,8	2 358,0	3 727,0	2 343,4
<i>*Försäljning av exploateringsfastigheter bruttoredo visas.</i>				
Not 3 Verksamhetens kostnader	Staden		Kommunkoncernen*	
mnkr	2017-08-31	2016-08-31	2017-08-31	2016-08-31
Material och köpta tjänster m m	-5 472,5	-5 623,7	-7 558,0	-8 256,8
Bostadstillägg, sociala bidrag och andra understöd	-1 470,2	-1 519,1	-1 470,2	-1 519,1
varav försörjningsstöd/socialbidrag	-611,0	-588,3	-611,0	-588,3
Entreprenader och köp av verksamhet	-12 419,9	-12 212,5	-12 537,8	-12 212,5
Löner*	-10 364,4	-9 715,5	-11 302,2	-10 657,8
Arbetsgivaravgifter och avtalsförsäkringar	-3 226,5	-3 005,8	-3 527,4	-3 310,2
Pensionskostnader**	-1 555,9	-1 372,2	-1 691,9	-1 518,4
varav utbetalning av pensioner	-595,9	-571,0	-	0,0
varav pensionsavgifter	-511,6	-452,2	-	0,0
varav tjänstepensionsförsäkringsavgifter	-0,3	-0,5	-	0,0
varav särskild löneskatt	-264,8	-245,5	-325,2	-271,2
varav förändring av pensionsskuld inkl. löneskatt	-183,4	-103,0	-	0,0
Övriga personalkostnader	-52,4	-45,3	-233,7	-168,9
Summa verksamhetens kostnader	-34 561,9	-33 494,1	-38 321,2	-37 643,7
<i>*Ej reglerad lönerörelse, Timlöner, ersättn obekvämt arbetstid, övertid inklusive arbetsgivaravg är</i>				
<i>**Ränte- och basbeloppsuppräknig av pensionsskulden inklusive löneskatt redovisas under finansiella kostnader</i>				

Not 4 Jämförelsestörande kostnader	Staden		Kommunkoncernen*	
mnkr	2017-08-31	2016-08-31	2017-08-31	2016-08-31
Bokfört värde försäljning exploateringstillgångar*	-174,5235	-129,1	-174,5	-129,1
Realisationsförluster vid försäljningar	0,0	0,0	-78,0	-8,3
Gjord avsättning till infrastruktur o begravningsverks**	-3 012,5	-21,7	-3 012,5	-21,7
*Försäljning av exploateringstillgångar bruttoredo visas				
* **Sverigeförhandlingen 2 979,0 mnkr; Begravningsverksamh 33,5 mnkr				
lanspråktagande av notningar enligt 2014 års bokslut. Övriga notningar upplösta 2014				
IT-kostnader*	-193,8	-177,2	-193,8	-177,2
varav upphandling nytt ekonomisystem (SUNE)*	0,0	-17,2	0,0	-17,2
varav skolplattform*	-85,9	-86,0	-85,9	-86,0
varav digital förnyelse och e-tjänster*	-38,7	-48,2	-38,7	-48,2
varav projekt eDok*	-30,1	-11,0	-30,1	-11,0
varav GS-IT*	-39,1	-14,8	-39,1	-14,8
Social investeringsfond	-2,2	0,0	-2,2	0,0
Medel för kompetensutveckling	-1,2	0,0	-1,2	0,0
Summa jämförelsestörande kostnader	-3 384,2	-327,9	-3 462,1	-336,2
*I bokslut 2016 beslutades att kvarstående notning eget kapital skulle uppgå till sammanlagt 1 140,0 mnkr				
Not 5 Avskrivningar*	Staden		Kommunkoncernen*	
mnkr	2017-08-31	2016-08-31	2017-08-31	2016-08-31
Avskrivning hyresrätter immateriella tillgångar (Procent 20-33)	0,0	0,0	-12,5	-12,4
Avskrivning byggnader tekniska anläggningar (Procent 1,4-33,3)	-720,7	-643,3	-2 680,2	-2 500,4
Avskrivningar maskiner inventarier (Procent 2-33)	-133,2	-114,6	-445,1	-385,1
Summa planenliga avskrivningar	-853,9	-757,9	-3 137,9	-2 897,9
Nedskrivningar	0,0	0,0	0,0	-55,0
Reservering för kommande nedskrivningsbehov	0,0	0,0	0,0	0,0
Återföring nedskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0
Utrangeringar	-1,3	-1,3	-2,0	-1,3
Summa avskrivningar	-855,2	-759,2	-3 139,9	-2 954,2
*Komponentavskrivningar är genomfört avseende samtliga anläggningar.				
Not 6 Skatteintäkter	Staden		Kommunkoncernen*	
mnkr	2017-08-31	2016-08-31	2017-08-31	2016-08-31
Årets preliminära skatteintäkter	30 793,7	29 031,9	30 793,7	29 031,9
Korrigerad prognostiserad slutavräkning 2015/2014	4,9	3,3	4,9	3,3
Korrigerad prognostiserad slutavräkning 2016/2015	76,6	-35,6	76,6	-35,6
Prognostiserad slutavräkning 2017/2016	-243,0	-179,7	-243,0	-179,7
Begravningsavgifter	132,2	124,0	132,2	124,0
Summa skatteintäkter	30 764,5	28 943,9	30 764,5	28 943,9

Not 7 Generella statsbidrag och utjämning	Staden		Kommunkoncernen*	
	2017-08-31	2016-08-31	2017-08-31	2016-08-31
mnkr				
Införandebidrag	51,1	229,6	51,1	229,6
Generella statsbidrag	169,9	223,7	169,9	223,7
Kommunal fastighetsavgift	772,7	747,7	772,7	747,7
Summa generella statsbidrag och utjämning	993,7	1 201,0	993,7	1 201,0
Avgifter i utjämningssystemet				
Inkomstutjämningsavgift	-2 404,1	-1 974,3	-2 404,1	-1 974,3
Regleringsavgift	-6,1	-21,1	-6,1	-21,1
Kostnadsutjämningsavgift	-259,8	-199,4	-259,8	-199,4
Avgift till LSS-utjämning	-804,3	-713,3	-804,3	-713,3
Summa avgifter i utjämningssystem	-3 474,2	-2 908,1	-3 474,2	-2 908,1
Summa generella statsbidrag och utjämning	-2 480,5	-1 707,0	-2 480,5	-1 707,0
Not 8 Resultat från andelar i intresseföretag				
mnkr				
I kommunkoncernen ingår resultat från andelar i intresseföretag enligt nedan:				
AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms Stad	0,0	0,0	348,2	372,6
(Mässfästigheter i Stockholm AB - konsolideras proportionellt)	0,0	0,0	0,0	0,0
Sydvästra Stockholmsregionens VA-verks AB, SYVAB, konsolideras	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa resultat från andelar i intresseföretag	0,0	0,0	348,2	372,6
Not 9 Finansiella intäkter				
Under posten övriga finansiella intäkter redovisas bland annat borgensintäkter från de kommunala bostadsbolagen.				
	Staden		Kommunkoncernen*	
mnkr	2017-08-31	2016-08-31	2017-08-31	2016-08-31
Räntor	587,9	590,2	119,8	55,1
Övriga finansiella intäkter	3,5	10,2	5,3	10,2
Aktieutdelning	1 200,0	1 000,0	0,0	0,0
varav Stockholm Stadshus AB	1 200,0	1 000,0	-	-
varav Söderhalls renhållningsverk AB	0,0	0,0	-	-
varav Mässfästigheter AB	0,0	0,0	-	-
Summa finansiella intäkter	1 791,4	1 600,4	125,1	65,3
Not 10 Jämförelsestörande finansiella intäkter				
mnkr	2017-08-31	2016-08-31	2017-08-31	2016-08-31
Summa reavinst försäljning finansiella anläggningstillgångar	0,0	1,7	-	-
Varav försäljning Bostadsrätter	0,0	1,7	-	-
Återföring nedskrivning finansiella anläggningar	0,0	0,0	-	-
Summa jämförelsestörande finansiella kostnader	0,0	1,7	-	-

Not 11 Finansiella kostnader	Staden		Kommunkoncernen*	
	2017-08-31	2016-08-31	2017-08-31	2016-08-31
mnkr				
Räntor likvida medel och placeringar*	-365,0	-391,9	-242,2	-320,3
Ränta del pensionsskuld förändring	-86,8	-81,3	-86,8	-81,3
Övriga finansiella kostnader	-21,3	-18,0	-103,2	-24,2
Summa finansiella kostnader	-473,1	-491,1	-432,2	-425,8
Genomsnittlig ränta				
Genomsnittlig ränta extern skuldportfölj med derivat (%)	0,99	1,19	0,99	1,19
Genomsnittlig ränta extern skuldportfölj utan derivat (%)	0,83	0,97	0,83	0,97
Genomsnittlig räntebindningstid				
Genomsnittlig räntebindningstid extern skuldportfölj med derivat, år	2,2år	2,6år	2,2år	2,6år
Genomsnittlig räntebindningstid extern skuldportfölj utan derivat, år	1,6 år	1,8 år	1,6 år	1,8 år
*Räntekostnader redovisas inklusive nettot av ränte- och valutasw appar, i enlighet med RKR21. Se även not 36 Derivatinstrument.				
Periodens räntekostnad för den externa skuldportföljen (exklusive bolagskoncernen och SSBF) är 311,8 mnkr inklusive derivat och 217,7 mnkr exklusive derivat.				
Not 12 Skatt	Staden		Kommunkoncernen*	
mnkr	-	-	2017-08-31	2016-08-31
Aktuell skatt	-	-	-446,6	-303,6
Uppskjuten skatt	-	-	83,7	15,3
Skatt hänförlig till ränteavdragsbegränsning	-	-	-40,3	0,0
Summa skatt	-	-	-403,2	-288,3
Not 13 Jämförelsestörande intäkter, som avgår i balanskravsutredningen	Staden			
	2017-08-31	2016-08-31		
Realisationsvinster	-1 242,5	-243,7		
Summa jämförelsestörande intäkter som avgår	-1 242,5	-243,7		

Noter till balansräkningen

Beloppen i noterna är avrundade och summerar därför inte exakt.

<i>Interna poster är eliminerade</i>				
<i>*Intressebolagen Mössfastigheter i Stockholm AB, Nynäshamns mark AB och SYVAB - Sydvästra Stockholmsregionens Va-verksamhet AB är från 2017 konsoliderade med proportionell metod. Jämförelseperioden är omräknad.</i>				
I stadens balansräkning bruttoredovisas fordringar och skulder gentemot stadens egna bolag.				
Not 14 Immateriella anläggningstillgångar	Staden		Kommunkoncernen*	
mnkr	2017-08-31	2016-12-31	2017-08-31	2016-12-31
Ingående immateriella anläggningstillgångar 1/1	-	-	239,4	238,5
Årets nyinvesteringar	-	-	5,4	23,7
Försäljningar	-	-	0,0	0,0
Omklassificering	-	-	0,0	1,5
Utrangeringar	-	-	-0,2	-24,3
<i>summa anskaffningsvärde immateriella anläggningstillg</i>	-	-	244,6	239,4
Ingående avskrivningar 1/1	-	-	-153,4	-158,1
Årets avskrivningar	-	-	-12,5	-18,7
Årets nedskrivningar	-	-	0,0	0,0
Omklassificering	-	-	0,0	-1,0
Utrangeringar	-	-	0,2	24,3
<i>Summa avskrivningar immateriella anläggningstillg</i>	-	-	-165,7	-153,4
Ingående nedskrivningar 1/1	-	-	-1,1	-1,1
Årets nedskrivningar	-	-	0,0	0,0
<i>Summa utgående nedskrivningar</i>	-	-	-1,1	-1,1
Summa immateriella anläggningstillgångar	-	-	77,8	85,0
Avskrivningstider			3-10 år	3-10 år

Not 15 Mark, byggnader och tekniska anläggningar	Staden		Kommunkoncernen*	
mnr	2017-08-31	2016-12-31	2017-08-31	2016-12-31
Ingående anskaffningsvärde mark, byggnader och tekniska anläggningar 1/1	58 402,0	53 861,2	178 322,6	165 385,3
Periodens anskaffningar	2 967,2	4 681,9	3 216,2	4 901,2
Periodens försäljningar	-553,2	-101,7	-1 531,8	-167,5
Periodens utrangeringar anskaffningsvärde	-0,9	-30,9	-5,3	-60,5
Omklassificering	-56,6	0,0	-6 401,2	8 113,8
Periodens återföring till omsättningstillgångar/omklassificering	0,0	-8,5	0,0	-8,5
Periodens kostnadsförda investeringar	0,0	0,0	0,0	-0,2
Korrigerig anskaffningsvärde hänförlig försäljn tidigare år	0,0	0,0	50,7	158,9
Summa utgående anskaffningsvärde	60 758,5	58 402,0	173 651,3	178 322,6
Ingående avskrivningar	-8 883,7	-7 915,6	-41 718,5	-37 915,5
Periodens planenliga avskrivningar	-720,7	-997,3	-2 675,5	-3 914,4
Periodens anskaffade ackumulerade avskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0
Periodens avskrivningar försäljningar	54,1	5,1	252,0	34,9
Periodens avskrivningar utrangeringar	0,0	24,0	3,4	77,4
Omklassificering	0,0	0,0	2 312,4	-0,9
Summa utgående avskrivningar	-9 550,4	-8 883,7	-41 826,2	-41 718,5
Ingående uppskrivningar	0,0	0,0	1 945,3	1 951,7
Periodens uppskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0
Periodens avskrivning uppskrivet belopp	0,0	0,0	-4,7	-3,6
Omklassificering	0,0	0,0	-565,5	-2,9
Summa utgående uppskrivningar	0,0	0,0	1 375,1	1 945,3
Ingående nedskrivningar	0,0	0,0	-7 796,6	-7 735,4
Periodens nedskrivningar	0,0	0,0	0,0	-102,9
Periodens försäljningar nedskrivningar	0,0	0,0	21,7	0,0
Periodens återförda nedskrivningar	0,0	0,0	0,0	25,0
Omklassificering	0,0	0,0	6 372,9	16,7
Summa utgående nedskrivningar	0,0	0,0	-1 402,0	-7 796,6
Summa mark, byggnader och tekniska anläggningar	51 208,2	49 518,3	131 798,2	130 752,8
Avskrivningstider	3-70 år	3-70 år	3-70 år	3-70 år
Investering; Ett prisbasbelopp, nyttjandeperiod 3 år eller mer. RKR 19 avseende nedskrivningar tillämpas				
Komponentindelning och komponentavskrivningar tillämpas avseende stadens anläggningar.				
Not 16 Maskiner och inventarier	Staden		Kommunkoncernen*	
mnr	2017-08-31	2016-12-31	2017-08-31	2016-12-31
Ingående maskiner och inventarier 1/1 *	1 670,0	1 439,8	14 723,7	13 814,2
Periodens nyinvesteringar	119,9	273,3	158,9	1 221,2
Periodens försäljningar anskaffningsvärde	-2,4	-3,3	-6,8	-45,0
Periodens utrangeringar anskaffningsvärde	-0,4	-39,8	-61,4	-145,2
Periodens omklassificering	1,0	0,0	1 168,5	-154,6
Aktiverade leasingavtal	0,0	0,0	33,3	33,0
Summa utgående anskaffningsvärde maskiner och inventarier	1 788,1	1 670,0	16 016,1	14 723,7
Ingående avskrivningar	-984,0	-858,4	-6 617,1	-6 369,6
Periodens planenliga avskrivningar	-133,2	-168,5	-443,3	-561,0
Avskrivningar periodens försäljningar	2,3	3,2	6,6	-433,3
Avskrivningar periodens utrangeringar	0,1	39,6	45,4	134,0
Omklassificering	0,0	0,0	-803,8	612,8
Summa utgående avskrivningar	-1 114,8	-984,0	-7 812,2	-6 617,1
Ingående nedskrivningar	0,0	0,0	-85,6	-91,2
Periodens nedskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0
Utrangeringar	0,0	0,0	-0,7	5,6
Omklassificering	0,0	0,0	84,6	
Återförda nedskrivningar	0,0	0,0		
Summa utgående nedskrivningar	0,0	0,0	-1,7	-85,6
Summa maskiner och inventarier*	673,2	686,0	8 202,2	8 021,0
Avskrivningstider (linjär avskrivning)	3-20 år	3-20 år	3-20 år	3-20 år
Investering; Ett prisbasbelopp, nyttjandeperiod 3 år eller mer.				
*Finansiella leasingavtal ingår i summan för maskiner och inventarier, se not 38 för specifikation.				

Not 17 Pågående ny-, till- och ombyggnader	Staden		Kommunkoncernen*	
mnkr	2017-08-31	2016-12-31	2017-08-31	2016-12-31
Ingående pågående ny-, till- och ombyggnader 1/1	18 566,9	18 501,1	34 088,6	33 453,8
Årets nyinvesteringar	497,9	705,7	6 846,0	9 592,6
Försäljningar	0,0	-229,9	0,0	-229,9
Kostnadsförda investeringar	0,0	0,0	-94,7	-203,8
Omklassificering exploateringsfastigheter till försäljning	363,0	-410,0	363,0	-410,0
Omklassificering från/till mark- byggnader och tekniska anläggningar	0,0	0,0	-2 223,3	-8 114,0
Summa utgående anskaffn v pågående , ny till o ombyggn	19 427,9	18 566,9	38 979,7	34 088,6
Ingående nedskrivningar 1/1	0,0	0,0	-1 057,6	-1 022,6
Årets nedskrivningar	0,0	0,0	-1,8	-35,0
Summa utgående nedskrivningar	0,0	0,0	-1 059,5	-1 057,6
Summa pågående ny-, till- och ombyggnader	19 427,9	18 566,9	37 920,2	33 031,0
Investering; Ett prisbasbelopp, nyttjandeperiod 3 år eller mer.				
Not 18 Aktier och andelar	Staden		Kommunkoncernen*	
mnkr	2017-08-31	2016-12-31	2017-08-31	2016-12-31
Ingående aktier och andelar 1/1	3 989,5	3 894,8	2 734,3	2 637,7
Köp av bostadsrätter	36,4	94,7	36,4	94,7
Köp av aktier, andelar och värdepapper	0,0	0,0	25,8	1,9
Försäljning av bostadsrätter	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa aktier och andelar	4 025,8	3 989,5	2 796,4	2 734,3
Stadens aktier i kommunala bolag m m per 2017-08-31				
Bolag	Aktiekapital (tkr)	Ägarandel (%)	Bokfört värde 2017-08-31(tkr)	
Stockholms Stadshus AB*	2 850 001,0	100,0	3 484 382,0	
Kaplansbacken AB	500,0	100,0	514,0	
Svenska Teknologföreningens Fastighets AB	562,0	100,0	562,0	
Stockholms Terminal AB	1 000,0	50,0	2 300,0	
Summa aktier i dotterbolag/koncernföretag			3 487 758,0	
*Korrigerig av aktiekapitalet enligt registrerat Bolagsverket				
Aktier i övriga företag				
SÖRAB	12 000,0	5,0	400,0	
AB Servi-Data (depositionsbevis)			0,1	
Summa aktier i övriga företag			400,1	
Andelar kommunalförbund Storstockholms brandförsvär			27 831,4	
Summa andelar kommunalförbund			27 831,4	
Andelar bostadsrätter			509 826,9	
Summa andelar bostadsrätter			509 826,9	
Totalt summa aktier och andelar staden			4 025 816,4	

		Kommunkoncernen*			
			2017-08-31	2016-12-31	
Not 19 Kapitalandel intresseföretag					
mnkr					
Ingående anskaffningsvärde			5 558,9	5 221,3	
Årets resultatandel			348,2	579,7	
Utdelning			-200,0	-200,0	
Korrigerig hänförlig till tidigare år				-39,0	
Övrigt			0,4	-3,2	
Utgående nettovärde			5 707,5	5 558,9	
		Kommunkoncernen			
		Kapitalandel	Org nummer	Säte	
AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms Stad		50,0%	556040-6034	Stockholm	
Då AB Fortum Värme Holding representerar det största värdet av kapitalandelen presenteras bolagets balansräkning i förkortad form nedan.*					
Balansräkning AB Fortum Värme Holding			2017-08-31	2016-12-31	
Immateriella anläggningstillgångar			27,4	33,5	
Materiella anläggningstillgångar			25 694,9	25 663,2	
Finansiella anläggningstillgångar			8,5	8,9	
Omsättningstillgångar			2 344,8	2 566,5	
Summa tillgångar			28 075,7	28 272,0	
Eget kapital inkl minoritetsintresse			11 874,3	11 578,3	
Avsättningar			3 330,2	3 304,2	
Långfristiga skulder			10 503,1	10 565,7	
Kortfristiga skulder			2 368,1	2 823,8	
Summa eget kapital, avsättningar och skulder			28 075,7	28 272,0	
*Balansräkningen ovan är upprättad enligt K3-regelverket medan den officiella rapport, som bolaget presenterar, upprättas enligt IFRS					
Not 20 Långfristiga fordringar *		Staden		Kommunkoncernen*	
mnkr		2017-08-31	2016-12-31	2017-08-31	2016-12-31
Ingående långfristiga fordringar 1/1		18,4	19,2	52,7	281,4
Amorteringar		-0,6	-0,8	-0,6	-0,8
Förändring uppskjutna skattefordringar		-	-	0,0	-245,5
Förändring övriga långfristiga fordringar		0,0	0,0	4,4	17,6
Summa långfristiga fordringar		17,8	18,4	56,5	52,7
*Fordringar som på balansdagen har en förfallodag som inträffar inom ett år har omförds till kortfristig utlåning.					
		Staden		Kommunkoncernen*	
mnkr		2017-08-31	2016-12-31	2017-08-31	2016-12-31
Låntagare, övriga		17,8	18,4	52,7	52,7
Övrigt		-	-	3,8	0,0
Summa långfristiga fordringar		17,8	18,4	56,5	52,7

Not 21 Exploateringsfastigheter	Staden		Kommunkoncernen*	
mnkr	2017-08-31	2016-12-31	2017-08-31	2016-12-31
Ingående exploateringsfastigheter	1 878,5	1 460,0	1 878,5	1 460,0
Nyanskaffning	150,2		150,2	
Försäljning exploateringsfastigheter	-174,5		-174,5	
Omklassificering mark, byggnader och tekniska anläggningar	55,5	8,5	55,5	8,5
Omklassificering pågående arbeten	-363,0	410,0	-363,0	410,0
Summa exploateringsfastigheter	1 546,7	1 878,5	1 546,7	1 878,5
Not 22 Varulager och pågående arbete	Staden		Kommunkoncernen*	
mnkr	2017-08-31	2016-12-31	2017-08-31	2016-12-31
Varulager	3,4	3,5	35,9	32,6
Pågående arbeten	0,0	6,0	3,9	9,6
Summa varulager och pågående arbeten	3,4	9,5	39,8	42,2
Förråd värderas till det lägsta värdet av anskaffningsvärde och verkligt värde.				
Not 23 Kortfristiga fordringar - övriga	Staden		Kommunkoncernen*	
mnkr	2017-08-31	2016-12-31	2017-08-31	2016-12-31
Skattefordringar	0,0	0,0	32,2	0,0
Momsfordringar	304,1	840,2	450,3	1 006,6
Statsbidragsfordringar	948,4	940,8	948,4	940,8
Kortfristiga fordringar stadens koncernföretag*	62 534,2	58 878,1	-	-
Övriga kortfristiga fordringar	31,3	24,2	219,5	-450,7
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	1 423,2	2 605,5	1 491,4	3 056,9
Kundfordringar	815,2	750,2	1 471,6	890,2
Summa kortfristiga fordringar - övriga	66 056,3	64 038,9	4 613,5	5 443,7
*Staden administrerar upplåning för stadens bolag. Bolagen lånar efter behov av staden.				
Not 24 Kortfristiga placeringar	Staden		Kommunkoncernen*	
mnkr	2017-08-31	2016-12-31	2017-08-31	2016-12-31
Kompetenskonto	18,8	21,9	18,8	21,9
Kortfristig del av långfristig utlåning*	0,8	0,8	0,8	0,8
Övriga kortfristiga placeringar	0,0	0,0	0,0	182,5
Summa kortfristiga placeringar	19,6	22,6	19,6	205,2
*Långfristiga fordringar som på balansdagen har en förfallodag som inträffar inom ett år har omförts till kortfristig utlåning.				

Not 25 Likvida medel	Staden		Kommunkoncernen*	
mnkr	2017-08-31	2016-12-31	2017-08-31	2016-12-31
Förskottskassor mm	5,8	5,9	5,9	5,9
Likvida medel (Bank mm)*	0,0	0,0	101,6	67,7
Summa likvida medel	5,8	5,9	107,5	73,6
*På balansdagen 2017-08-31 hade stadens checkräkningskredit utnyttjats				
Not 26 Eget kapital	Staden		Kommunkoncernen*	
mnkr	2017-08-31	2016-12-31	2017-08-31	2016-12-31
Ingående eget kapital 1/1	67 399,0	62 756,2	117 270,1	111 904,4
Varav disposition 2016 års förändring/Tidigare år*	-197,1	-258,8	-	-
Förändring av eget kapital enligt resultaträkningen	2 218,0	4 642,9	2 747,1	5 407,5
Förändring eget kapital som inte gått via RR	0,0	0,0	0,0	-41,3
Övrigt	0,0	0,0	-0,1	-0,6
Summa eget kapital	69 617,1	67 399,0	120 017,1	117 270,1
Not 27 Summa disposition eget kapital*	Staden			
mnkr				
IT-kostnader**	IB2017*	Avgår hittills	Avgår 2017-08-31	UB 2017-08-31
	640,0	0,0	-193,8	446,2
Varav upphandling nytt ekonomisystem (SUNE)	0,0	0,0	0,0	0,0
Skolplattform	0,0	0,0	-85,9	-85,9
Digital förnyelse inkl e-tjänster	0,0	0,0	-38,7	-38,7
GS-IT	0,0	0,0	-39,1	-39,1
Projekt eDok	0,0	0,0	-30,1	-30,1
Social investeringsfond	IB2017*	Avgår hittills	Avgår 2017-08-31	UB 2017-08-31
	300,0	0,0	-2,2	297,8
Medel för kompetensutveckling	IB2017*	Avgår hittills	Avgår 2017-08-31	UB 2017-08-31
	200,0	0,0	-1,2	198,8
Total disposition kvarstående av 2017 års disposition	IB2017*	Avgår hittills*	Avgår 2017-08-31	UB 2017-08-31
	1 140,0	0,0	-197,1	942,9
*Notning i 2016 års bokslut, där vissa tidigare notningar behölls eller korrigerades enligt ovan.				
**Kvarvarande disposition avseende IT-kostnader om 408,5 mnkr beslutas i bokslut 2016 att utökas till 640 mnkr att disponeras 2017.				
Not 28 Pensioner och liknande förpliktelser	Staden		Kommunkoncernen*	
mnkr	2017-08-31	2016-12-31	2017-08-31	2016-12-31
Ingående avsatta pensioner 1/1	5 643,0	5 289,2	7 694,7	7 236,0
Nyintjänande o skuldförändr arbetstagare o pensionär**	284,7	393,2	328,3	503,7
Ränte- och basbeloppsuppräknig	69,8	98,4	69,8	176,8
Årets pensionsutbetalningar	-137,1	-206,9	-196,8	-295,5
Förändring av löneskatt	52,8	69,1	52,8	69,1
Garanti och avtalspensioner	-	-	0,0	4,5
Varav skuldförändring avgiftsbestämd chefpension	12,4	14,1	14,3	14,3
Varav skuldförändring förtroendevalda visstids- och ålderspensioner, avgångsersättning	12,5	36,1	12,5	36,1
Varav skuldförändring avseende Skafab	-1,5	-3,3	-1,5	-3,3
Summa avsatt till pensioner	5 913,2	5 643,0	7 948,7	7 694,7
därav avgiftsbestämd chefpension	191,9	176,5	193,3	176,5
därav pensionsersättningar förtroendevalda inkl löneskatt*	270,1	254,5	270,1	254,5
*Förtroendevalda ingår i skuld i balansräkningen.				
**Skulden omfattar från och med 2015 även åtaganden för latent efterlevandepension.				
Aktualiseringsgrad i procent	81,4%	71,3%	81,4%	71,3%
Antal visstidsförordnade tjänstemän; Stadens visstidsförordnade tjänstemän har samtliga en tillsvidaranställning i botten, varför stadens pensionsåtagande inte förändras på grund av visstidsförordnandet.	0,0	0,0	0,0	0
Skulden har minskats med bortförsäkrat via tjänstepensionsförsäkring omfattande förvaltningschefer m fl med särskilda avtal. (Mnkr)	0,3	8,8	-	-

Not 29 Övriga avsättningar	Staden		Kommunkoncernen*	
mnkr	2017-08-31	2016-12-31	2017-08-31	2016-12-31
Begravningsavgifter				
Ingående balans 1/1	96,6	68,1	96,6	68,1
Ianspråktaget	0,0	0,0	0,0	0,0
Årets avsättning	33,5	28,5	33,5	28,5
Utgående balans	130,1	96,6	130,1	96,6
Stockholms Ström mm*				
Ingående balans 1/1	1 256,2	0,0	1 256,2	0,0
Överfört från skulder	0,0	1 256,2	0,0	1 256,2
Ianspråktaget	-3,4	0,0	-3,4	0,0
Årets avsättning	0,0	0,0	0,0	0,0
Utgående balans	1 252,9	1 256,2	1 252,9	1 256,2
Infrastrukturella bidrag**				
Ingående balans 1/1	7 269,6	6 961,2	7 269,6	6 961,2
Ianspråktaget	-53,7	-224,2	-53,7	-224,2
Årets avsättning Sverigeförhandlingen	2 979,0	532,5	2 979,0	532,5
Utgående balans	10 194,8	7 269,6	10 194,8	7 269,6
Science for Life Laboratory***				
Ingående balans 1/1	0,0	245,9	0,0	245,9
Upplöst avsättning/ Ianspråktagen avsättning	0,0	-245,9	0,0	-245,9
Årets avsättning	0,0	0,0	0,0	0,0
Utgående balans	0,0	0,0	0,0	0,0
Övriga avsättningar bolag				
Ingående balans 1/1	0,0	0,0	123,9	190,7
Ianspråktaget	0,0	0,0	-0,5	-141,6
Årets avsättning	0,0	0,0	12,4	74,9
Utgående balans	0,0	0,0	135,8	123,9
Summa ingående balans	8 622,4	7 275,2	8 746,3	7 465,9
Summa Ianspråktaget	-57,1	-224,2	-57,6	-365,8
Summa upplöst avsättning	0,0	-245,9	0,0	-245,9
Summan överfört från skulder	0,0	1 256,2	0,0	1 256,2
Summa årets avsättningar	3 012,5	561,0	3 024,9	635,9
Summa utgående balans	11 577,8	8 622,4	11 713,7	8 746,3
*Avsättningen avseende Stockholms Ström m m beräknas betalas 59 mnkr 2017, 25 mnkr 2019, 328 mnk 2023 och 244 mnkr 2024 och övrigt 597 mnkr efter 2020. Avsättningen är 2016 överförd från långfristiga skulder				
**En avsättning har gjorts av stadens åtagande avseende infrastruktursatsningar enligt Sverigeförhandlingen. I övrigt avsättning till Norra länken, Citybanan, Tvärbanor, tunnelbaneutbyggnad, övriga spårförbindelser, Slussen bussterminal och Nationalstadsparken mm. Osäkerhet om belopp föreligger. Staden tillämpar direkt resultatförföring av beslut om bidrag till statlig infrastruktur. Beloppen är indexuppräknade. För infrastrukturella åtgärder utgår ytterligare ca 183 mnkr 2017, 272 mnkr 2018, 302 mnkr 2019, 445 mnkr 2020, 390 mnkr 2021 och 8,6 mdkr efter år 2021.				
***Avsättningen Science for Life Laboratory upplöstes 2016 då kommande åtaganden är att betrakta som regelbundna driftkostnader, som ska budgeteras				

Not 30 Obligationslån	Staden		Kommunkoncernen*	
mnkr	2017-08-31	2016-12-31	2017-08-31	2016-12-31
Ingående obligationslåneskuld	24 965,5	23 599,2	24 965,5	23 599,2
Nyupplåning	3 985,3	4 223,7	3 985,3	4 223,7
Periodisering över- och underkurser	-21,3	-4,9	-21,3	-4,9
Återför av bokf över/underkurs**	7,5	0,0	7,5	0,0
Återläggning av föregående års omklassificering	2 852,5	2 950,0	2 852,5	2 950,0
Amorteringar	-2 852,5	-2 950,0	-2 852,5	-2 950,0
Kortfristig del av långfristiga lån*	-4 530,0	-2 852,5	-4 530,0	-2 852,5
Summa obligationslån	24 407,0	24 965,5	24 407,0	24 965,5
*Skulder som på balansdagen har en förfallodag som inträffar inom ett år. Dessa skulder har omförts till kortfristiga lån.				
**Ändrad metod för periodisering av över- och underkurser mindre än 1 mnkr. Resultatpåverkan beräknas till högst 2,1 mnkr				
Effekten betraktas som marginell och ingen justering av jämförelseåret är gjord.				
	Staden		Kommunkoncernen*	
mnkr	2017-08-31	2016-12-31	2017-08-31	2016-12-31
Utländska obligationslån	24 407,0	23 765,5	24 407,0	23 765,5
Svenska obligationslån	0,0	1 200,0	0,0	1 200,0
Summa obligationslån	24 407,0	24 965,5	24 407,0	24 965,5
Not 31 Reverslån	Staden		Kommunkoncernen*	
mnkr	2017-08-31	2016-12-31	2017-08-31	2016-12-31
Ingående reverslåneskuld	6 749,0	3 250,0	6 749,0	3 250,0
Nyupplåning	1 000,0	3 499,0	1 000,0	3 499,0
Återläggning av föregående års omklassificering	230,0	230,0	230,0	230,0
Kortfristig del av långfristiga lån*	-1 130,0	-230,0	-1 130,0	-230,0
Summa reverslån	6 849,0	6 749,0	6 849,0	6 749,0
*Skulder som på balansdagen har en förfallodag som inträffar inom ett år och ej med säkerhet bedöms omsättas till långfristig. Dessa skulder har omförts till kortfristiga lån.				
	Staden		Kommunkoncernen*	
mnkr	2017-08-31	2016-12-31	2017-08-31	2016-12-31
Utländska reverslån	6 849,0	6 749,0	6 849,0	6 749,0
Svenska reverslån	0,0	0,0	0,0	0,0
Upplåning från majoritetsägda bolag	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa reverslån	6 849,0	6 749,0	6 849,0	6 749,0
Not 32 Övriga långfristiga skulder	Staden		Kommunkoncernen*	
mnkr	2017-08-31	2016-12-31	2017-08-31	2016-12-31
Ingående låneskuld leasing	0,1	0,2	39,6	17,9
Ny låneskuld leasing	0,0	0,0	270,3	33,0
Återläggning	0,2	0,0	0,0	0,0
Amorteringar	-0,1	-0,1	-32,8	-11,2
Omklassificering	-0,1	0,0	-0,1	-0,1
Summa långfristig skuld leasing	0,0	0,1	276,9	39,6
Förmedlade medel och skuldfonder	41,2	25,5	41,2	25,5
Periodiserade investeringsinkomster**	285,6	279,0	285,6	279,0
(varav investeringsinkomster pågående investeringar)	190,5	185,6	190,5	185,6
(Varav investeringsbidrag)	109,2	104,0	109,2	104,0
(Varav upplösta investeringsbidrag)	-17,6	-14,1	-17,6	-14,1
(Varav gatukostnadsersättningar)	4,1	4,1	4,1	4,1
(Varav upplösta gatukostnadsersättningar)	-0,8	-0,7	-0,8	-0,7
Avskrivningstider (linjär avskrivning)	3-70 år	3-70 år	3-70 år	3-70 år
Övriga långfristiga skulder*	0,0	0,0	143,6	321,1
Summa övriga långfristiga skulder	326,7	304,6	747,3	665,2
*Avtal med affärsverket Svenska Kraftnät angående Stockholms Ström är 2016 bokfört som en avsättning				
**Investeringsbidragen periodiseras som motsvarande tillgång. Ingen omläggning till kortfristiga skulder sker då upplösningen av investeringsinkomsterna inte är likvidpåverkande.				

Not 33 Kortfristiga skulder	Staden		Kommunkoncernen*	
	2017-08-31	2016-12-31	2017-08-31	2016-12-31
mnkr				
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	4 057,7	3 638,5	7 347,0	7 009,7
Skatteskulder	356,5	190,2	0,1	393,6
Moms	104,7	54,9	166,6	106,5
Leverantörsskulder	1 399,7	4 162,8	2 513,3	5 642,1
Förmedlade medel, deponerade medel, skuldfonder	16,7	14,9	16,7	14,9
Personalskatter	322,6	304,7	343,7	332,6
Semesterlöneskuld inklusive arbetsgivaravgifter	721,7	799,4	796,1	939,2
Okompenserad övertid inklusive arbetsgivaravgifter	52,3	58,0	52,3	58,0
Kortfristiga skulder till koncernföretag*	9 455,7	10 150,1	-	-
Övrigt	684,0	839,0	1 394,5	1 010,4
Summa kortfristiga skulder	17 171,6	20 212,4	12 630,2	15 507,0
*Staden administrerar upplåning för stadens bolag. Bolagen lånar efter behov av staden. Under 2016 har två av stadens bolag överfört sin låneskuld till SSAB i stället för att låna direkt från staden. Detta innebär att staden har en motsvarande lägre skuld till SSAB.				
Not 34 Kortfristiga lån	Staden		Kommunkoncernen*	
	2017-08-31	2016-12-31	2017-08-31	2016-12-31
mnkr				
Utnyttjad checkräkningskredit*	462,3	839,9	481,3	839,9
Deposit mm	1 000,0	0,0	1 031,3	0,0
Svenska certifikatslån	0,0	0,0	0,0	0,0
Utländska certifikat lån	0,0	916,2	0,0	916,2
Kortfristig del av långfristiga lån**	5 660,0	3 082,5	5 430,4	3 039,8
<i>varav upplåning från majoritetsägda bolag</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>
Summa kortfristiga lån	7 122,3	4 838,7	6 942,9	4 796,0
* Staden har på balansdagen 2017-08-31 en utnyttjad checkkredit				
**Långfristiga lån som på balansdagen har en förfallodag som inträffar inom ett år har omförts till kortfristiga lån.				

Not 35 Ansvars- och borgensförbindelser		
mnkr	2017-08-31	2016-12-31
Stadens majoritetsägda bolag pensionsutfästelse	47,6	47,6
<i>Stockholms Stadshus AB</i>	7,3	7,3
<i>Stockholms Parkering</i>	4,0	4,0
<i>Stockholms Hamnar</i>	5,1	5,1
<i>S:t Erik Markutveckling</i>	1,9	1,9
<i>Stockholm Business Region</i>	4,9	4,9
<i>Bostadsförmedlingen i Stockholm AV</i>	2,8	2,8
<i>AB Svenska Bostäder</i>	2,2	2,2
<i>Micasa Fastigheter i Stockholm AB</i>	2,6	2,6
<i>SISAB</i>	2,8	2,8
<i>Stockholm Vatten Holding AB</i>	7,4	7,4
<i>Stockholm Globe Arena Fastigheter</i>	1,3	1,3
<i>AB STOKAB</i>	3,1	3,1
<i>AB Familjebostäder</i>	0,9	0,9
<i>S:t Erik Livförsäkring AB</i>	1,3	1,3
Summa ansvars- och borgensförbindelser för majoritetsägda bolag	47,6	47,6
Övriga juridiska-/privatpersoner		
Borgen för lån	325,7	325,7
<i>varav</i>		
<i>Stiftelsen Stockholms Studentbostäder</i>	64,1	64,1
<i>Stockholms Stadsmision</i>	74,6	74,6
<i>SYVAB</i>	169,6	169,6
<i>övriga juridiska personer</i>	17,3	17,3
Pensionsutfästelser	54,5	54,5
Kommunalt förlustansvar för småhus	0,6	0,6
Summa	380,8	380,8
Totalt ansvars- och borgensförbindelser	428,4	428,4
	Staden	
Not 36 Pensionsskuld Ansvarsförbindelse	2017-08-31	2016-12-31
mnkr		
Ingående pensionsskuld 1/1	13 953,0	14 318,1
Ränte- och basbeloppsuppräknig	229,6	351,6
Årets pensionsutbetalningar	-457,9	-651,4
Övrig post	-13,8	-65,3
Åtaganden för latent efterlevandepension tillagt i skulden	-	-
Summa pensionsskuld ansvarsförbindelse	13 710,9	13 953,0
Tillkommer löneskatt	3 326,3	3 385,0
Summa pensionsskuld ansvarsförbindelse inklusive löneskatt	17 037,2	17 338,0
Pensionsförpliktelse avseende visstidspension som ännu ej börjat betalats ut redovisas som ansvarsförbindelse enligt förändrad rekommendation 2015.		
Aktualiseringsgrad (%)	81,4	71,3

Not 37 Derivatinstrument		Staden		
2017-08-31				
Typ av derivat (mnkr)	Nominellt belopp	Säkrad volym	Marknadsvärde	
Valuta-/valutaränte-swappar*	6 079,4	6 079,4	-118,7	
Ränteswappar	6 480,0	6 480,0	-153,6	
Summa	12 559,4	12 559,4	-272,2	
2016-12-31				
Typ av derivat (mnkr)	Nominellt belopp	Säkrad volym	Marknadsvärde	
Valuta-/valutaränte-swappar*	7 034,0	7 034,0	-27,5	
Ränteswappar	6 480,0	6 480,0	-226,8	
Summa	13 514,0	13 514,0	-254,3	
*Valuta-/valutaränteswappar har omräknats till valutakurs efter valutasäkring.				
Derivatinstrument används för att minimera risken för oförutsett högre räntekostnader orsakade av ränte- och/eller valutaförändringar, vilket genererar en lägre risk genom en minskad volatilitet i räntan för staden. Den externa skuldportföljen har i huvudsak fast ränta efter säkring med derivat. Skuldportföljen i utländsk valuta är säkrad till SEK till 100 procent. Årets räntekostnad för den externa skuldportfölj (exklusive bolagskoncernen och SSBF) är 311,8 mnkr inklusive derivat och 217,7 mnkr exklusive derivat. Genomsnittlig ränta för extern skuldportfölj inklusive derivat är 0,99% (1,19%) och exklusive derivat 0,83% (0,97%). Genomsnittlig räntebindningstid (duration) för den externa skuldportföljen med derivat är 2,2 år (2,6år) och exklusive derivat 1,6 år (1,8år). Enligt Finanspolicyn ska den genomsnittliga räntebindningstiden (duration) vara 3,0 år med ett avvikelseintervall om +/- 1,5 år.				

Not 38 Leasing		Staden		Kommunkoncernen	
mnkr	2017-08-31	2016-12-31	2017-08-31	2016-12-31	
Finansiella leasingavtal*					
Maskiner och inventarier					
Redovisat värde	0,1	0,3	53,7	39,6	
Nuvärdesberäknade minimileasavgifter	0,1	0,2	304,9	40,1	
därav förfallodag inom 1år	0,1	0,2	32,8	14,1	
därav förfallodag senare än 1 år men mindre än 5 år	0,0	0,1	205,1	26,0	
därav förfallodag senare än 5 år	0,0	0,0	67,0	0,0	
Operationella leasingavtal* , erlägges					
Minimileaseavgifter	6 034,2	6 418,2	2 722,7	4 159,1	
därav förfallodag inom 1år	862,6	874,2	705,3	699,0	
därav förfallodag senare än 1 år men mindre än 5 år	2 384,6	2 554,3	1 559,9	1 840,9	
därav förfallodag senare än 5 år	2 787,1	2 989,7	457,4	1 619,2	
varav koncernintern leasing					
med förfallodag inom 1år	357,6	356,5			
med förfallodag senare än 1 år men mindre än 5 år	1 202,1	1 248,8			
med förfallodag senare än 5 år	2 415,0	2 573,3			
Operationella leasingavtal , erhålles					
Minimileaseavgifter	0,0	0,0	11 641,7	14 097,4	
därav förfallodag inom 1år	0,0	0,0	5 380,5	5 814,4	
därav förfallodag senare än 1 år men mindre än 5 år	0,0	0,0	2 482,6	3 334,0	
därav förfallodag senare än 5 år	0,0	0,0	3 778,6	4 949,0	
*För stadens del är medtaget endast avtal som överstiger 3 år.					
Hyresavtal som uppfyller villkoren för operationell leasing ingår. Leasingavtal med ett sammanlagt värde understigande 500 000 kronor eller en årlig kostnad motsvarande max 150 000 kronor är ej medtagna i redovisningen för staden. I bolagskoncernen tillämpas dock inte dessa gränobelopp. Det beräknas endast påverka marginellt varför ingen omräkning har gjorts.					
Finansiell leasing ingår i balansräkningen på tillgångssidan under "maskiner och inventarier" samt under kort- och långfristiga skulder. Inga avtal om finansiell leasing omfattar variabla avgifter.					
Stadens IT-verksamhet leasas från och med 20160401 avHCL Technologies. Företaget har tagit över stadens avtal från Volvo Information Technology AB. Avtalets längd överstiger inte 3 år och därmed ingår inte det ekonomiska åtagandet i redovisningen ovan.					

	Staden	
	2017-08-31	2016-12-31
Not 39 Efterutdelning enligt §5:1 allbolagen		
Efterutdelning enligt §5:1 allbolagen 2012	670,0	670,0
Förbrukat	-440,3	-403,3
Summa återstår	229,7	266,7
Efterutdelning enligt §5:1 allbolagen 2013	1 900,00	1 900,00
Förbrukat	-439,1	-359,8
Summa återstår	1 460,9	1 540,2
Efterutdelning enligt §5:1 allbolagen 2014	450,0	450,0
Förbrukat	-168,6	-154,4
Summa återstår	281,4	295,6

Noter till kassaflödesanalysen

<i>Interna poster är eliminerade</i>		Staden		Kommunkoncernen	
m nkr		2017-08-31	2016-12-31	2017-08-31	2016-12-31
Not 40	Återläggning reavinster/reaförluster	-2 973,3	-4 425,9	-3 486,9	-4 381,5
En återläggning görs av reavinster/reaförluster, så att faktiskt försäljningsvärde tas upp under investeringsverksamhet					
		Staden		Kommunkoncernen	
m nkr		2017-08-31	2016-12-31	2017-08-31	2016-12-31
Not 41	Ej likviditetspåverkande poster				
	Justering för av- och nedskrivningar	855,2	1 172,9	3 139,7	4 583,1
	Justering för gjorda avsättningar	3 282,7	914,8	3 370,1	1 951,8
	Justering för överförd avsättning från lån	0,0	1 256,2	0,0	0,0
	Justering för återlagda inkomster	-3,6	-4,6	0,0	0,0
	Justering för upplöst avsättning	0,0	-245,9	0,0	0,0
	Betald inkomstskatt	-	-	-426,1	5,7
	Ej kassaflödespåverkande del av förvärv av hyresfastigheter	-	-	0,0	0,0
	Korrigerig reavinst avseende tidigare år	-	-	-50,7	-158,9
	Resultatandelar i intresseföretag	-	-	-348,2	-392,4
	Övrigt	-	-	292,9	5,0
	Summa ej likvidpåverkande poster	4 134,3	3 093,4	5 977,7	5 994,5
		Staden		Kommunkoncernen	
m nkr		2017-08-31	2016-12-31	2017-08-31	2016-12-31
Not 42	Minskning av avsättningar pga utbetalningar				
	lanspråktagen avsättning	-57,1	-224,2	-57,6	-224,2
	Infrastrukturella bidrag avgår, redovisas separat	53,7	224,2	53,7	224,2
	Summa minskning av avsättningar pga utbetalningar	-3,4	0,0	-3,8	0,0
		Staden		Kommunkoncernen	
m nkr		2017-08-31	2016-12-31	2017-08-31	2016-12-31
Not 43	Ökning/minskning kortfristiga fordringar				
	Kortfristiga fordringar	-2 017,4	-2 745,8	1 343,7	-727,7
	Kortfristiga placeringar	3,0	6,3	186,3	-177,0
	Summa ökning / minskning kortfristiga fordringar	-2 014,4	-2 739,5	1 530,0	-904,7
		Staden		Kommunkoncernen	
m nkr		2017-08-31	2016-12-31	2017-08-31	2016-12-31
Not 44	Ökning/minskning kortfristiga skulder mm				
	Förändring kortfristig skuld	-3 040,7	-3 483,5	-3 051,4	12,7
	Förändring kortfristig lån exkl förändring utnyttjad checkräkningskredit	2 661,3	-2 736,4	3 073,9	-1 896,5
	Summa ökning/minskning kortfristiga skulder mm	-379,4	-6 219,9	22,5	-1 883,8
		Staden		Kommunkoncernen	
m nkr		2017-08-31	2016-12-31	2017-08-31	2016-12-31
Not 45	Investering i immateriella anläggningstillgångar				
	Balanserade utvecklingskostnader			-5,4	-23,7
	Summa investering immateriella tillgångar	0,0	0,0	-5,4	-23,7
		Staden		Kommunkoncernen	
m nkr		2017-08-31	2016-12-31	2017-08-31	2016-12-31
Not 46	Investering i materiella anläggningstillgångar				
	Varav byggnader och tekniska anläggningar	-3 117,4	-4 681,9	-3 169,0	-4 899,8
	Varav maskiner och inventarier	-119,9	-273,3	-192,1	-1 201,3
	Finansiella leasingavtal ingår i summan för maskiner och inventarier. Se not 38 för			33,3	
	Varav pågående ny-, till- och ombyggnader	-497,9	-705,7	-6 846,0	-9 373,8
	Summa investering i materiella anläggningstillgångar	-3 735,3	-5 661,0	-10 207,1	-15 474,9

		Staden		Kommunkoncernen	
m nkr		2017-08-31	2016-12-31	2017-08-31	2016-12-31
Not 47	Försäljning av materiella anläggningstillgångar				
	Bokfört värde mark, byggn o tekn anläggning inkl expl	673,7	326,5	871,2	101,8
	Bokfört värde maskiner och inventarier	0,1	0,1	0,1	13,8
	Bokfört värde pågående ny-till o ombyggnad	0,0	0,0	0,0	229,9
	Reavinster/förluster inkl expl	2 973,3	4 425,9	3 486,9	4 381,5
	Summa försäljning av materiella anläggningstillgångar	3 647,1	4 752,5	4 358,2	4 727,0
		Staden		Kommunkoncernen	
m nkr		2017-08-31	2016-12-31	2017-08-31	2016-12-31
Not 48	Investering i finansiella anläggningstillgångar				
	Köp av aktier och andelar	0,0	0,0	-38,8	-2,0
	Köp av bostadsrätter	-36,4	-94,7	-36,4	-94,7
	Summa investering i finansiella anläggningstillgångar	-36,4	-94,7	-75,1	-96,7
		Staden		Kommunkoncernen	
m nkr		2017-08-31	2016-12-31	2017-08-31	2016-12-31
Not 49	Försäljning finansiella anläggningstillgångar				
	Bokfört värde finansiella anläggningstillgångar	0,0	0,0	0,0	0,0
	Reavinster/förluster	0,0	0,0	0,0	0,0
	Summa försäljning finansiella anläggningstillgångar	0,0	0,0	0,0	0,0
		Staden		Kommunkoncernen	
m nkr		2017-08-31	2016-12-31	2017-08-31	2016-12-31
Not 50	Ökning/minskning långfristiga skulder				
	Omklassificering till kortfristig skuld	-5 660,1	-3 082,5	-5 660,1	-3 083,1
	Återläggning av omklassificering av långfristig upplåning till kortfristig	3 082,7	3 180,0	3 082,6	3 180,0
	Periodisering över- och underkurser	-21,3	-0,1	-21,3	-0,1
	Övriga förändringar långfristiga skulder	29,8	-521,7	52,5	-521,7
	Posten redovisas under ej likvidpåverkande poster	3,6	4,6	3,6	4,6
	Summa ökning/minskning långfristiga skulder	-2 565,4	-419,7	-2 542,8	-420,3
		Staden		Kommunkoncernen	
m nkr		2017-08-31	2016-12-31	2017-08-31	2016-12-31
Not 51	Likvida medel vid periodens slut				
	Förskottskassor mm	5,8	5,9	5,8	5,9
	Likvida medel (bank medmera)	0,0	0,0	101,7	67,7
	Utnyttjad checkräkningskredit	-462,3	-839,9	-481,3	-839,9
	Summa likvida medel vid periodens slut	-456,5	-834,1	-373,9	-766,4